



POZNAŃ - Warszawa - Gdańsk - Katowice, 8 lutego 1930

Zeszyt poświęcony Dziesięcioleciu Władztwa Polski nad Bałtykiem

PRZEDPŁATA

kwartalna 4½ zł. + 40 gr. za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

Duszę może przynieść kupiectwo polskie...



Inż. E. KWIATKOWSKI
Minister Handlu i Przemysłu

Budowa własnego portu w Gdyni, własnej floty handlowej, to program o wielkiej doniosłości państwowej.

Istnieje też w całej Polsce zrozumienie, że program ten musi być kontynuowany z największą wytrwałością, zapalem i uporem.

NIE MOŻE ODTĄD MINĄĆ ANI JEDEN ROK, BY KAPITAŁ NASZEJ PRACY NA MORZU NIE WZRSTAŁ.

Ale nawet najszybsza i najsprawniejsza rozbudowa urządzeń portowych i rozrost tonażu okrętowego — to dopiero połowa wysiłku.

To dopiero warunki fizyczne i materialne prawdziwej i efektywnej polityki morskiej.

MUSZĄ ONE JESZCZE POSIAŚĆ DUSZĘ, A DUSZĘ TĘ MOŻE PRZYNIEŚĆ HANDEL I KUPIECTWO POLSKIE.

Warszawa, 5 lutego 1930.

E. Kwiatkowski.

Na przestrzeni lat 1923—1928

**podniósł się nasz wywóz i przywóz drogą morską
(Gdańsk i Gdynia) — 11-rotnie!**



Idą wici Polski Morskiej

W listopadzie 1928 r. zamykaliśmy nastrojowo i uroczysto I-sze Dziesięciolecie Polski Odrodzonej. Świetnie udana impreza Wystawy Wszechpolskiej uwypukliła na oczach świata całego to wszystko, czego Niepodległe Państwo Polskie w przeciągu lat 10-ciu dokonało.

Dziś upływa 10 lat posiadania własnego dostępu do morza.

O wynikach prac polskich na morzu dociera dziś wieść do najdalszego zakątka Polesia i Wołynia. Od granicznej morskiej Piaśnicy po źródła Wisły i od górskich wód Dniestru po malownicze brzegi Wilgi i Niemna promieniuje już CUD GDYNI. I przełamuje skutecznie wielowiekowy narost polskich tradycji całkowicie lądowych, rolnych, zaściankowych, streszczających się lapidarnie: — byle polska wieś spokojna...

Coraz wyraźniej krystalizuje się nowoczesne credo Polski Odrodzonej: że TYLKO POLSKA MORSKA POZOSTANIE NIEPODLEGŁA!

W ślad za tem postępuje mobilizacja polskiej myśli morskiej.

W ciągu I-szego Dziesięciolecia uporaliśmy się w pierwszej linii z podstawowymi zaniedbaniami Polski Przedrozbiorowej: zorganizowaliśmy silną armję narodową i rozwinięliśmy wzorowe szkolnictwo własne. Obie te dziedziny są podziwem dla obcych. Rozwiązaliśmy także problem własnej waluty, mamy również zrównoważony budżet państwowy.

To były nasze sprawy domowe, wewnętrzne.

NAZEWNATRZ inicjatywę naszą oraz siły twórcze ujawnić mogło tylko morze.

W dobie paktów pokojowych, trybunałów międzynarodowych i Ligi Narodów jedynie na morzach bliższych i dalekich spoczywają nieograniczone możliwości rozwoju i ekspansji.

Pełne 6000 lat znanych nam dziejów ludzkości stwierdzają całe kapitalne znaczenie mórz, które zawsze wiernie zapewniały wielorakie korzyści i przodujące stanowisko polityczne przede wszystkim NARODOM NA MORZU CZYNNYM.

I warto tutaj przypomnieć: że zawsze w dziejach były wszystkie morza zajęte. Zawsze cały obrót handlowy był opanowany przez kogoś, przez jednego monopolicznego władcę mórz i głównych szlaków, kędy przelewały się bezmiary bogactw...

A przecież Genuę i Wenecję zdystansowały Portugalia i Hiszpanja. Niderlandy pokusiły się o rozległy program morski właśnie w dobie prymatu morskiego portugalsko-hiszpańskiego i najostrzejszego współzawodnictwa Anglii. Dopiero w drugiej połowie 19-go wieku kładą Niemcy pierwsze zręby swej przyszłej potęgi na morzu. Królowa mórz — Anglja patrzyła z niedowierzaniem na niemieckie wysiłki, z których wnet rozwinąć się miało trzecie największe imperjum w koncercie potęg morskich świata.

...Więc postulat Polski Morskiej nie musi być utopją!

Olbrzymie liczby światowej floty handlowej i jej tonażu nie mogą nas od realizacji naszego własnego programu morskiego powstrzymać. Wprost przeciwnie! 32-miljonowe państwo, rynek — „hinterland” okragło 400 tys. kłm. kw. powierzchni, ciężący zaledwie do 74-ch kłm. morskiego wybrzeża, — przedstawia prawdziwie ŻYWIOŁOWĄ SIŁĘ NACISKU I PARCIA DO MORZA!

Dziś idą wici Polski Morskiej...

Rząd i Skarb dały nam najnowocześniejszy urządzony port na świecie — Gdynię. Sfinansowały także pierwszy zaczątek własnej bandery handlowej.

Nadeszła chwila, kiedy nasz program morski oprzeć należy na szerokiej podstawie inicjatywy prywatnej 32-miljonowego państwa.

Idzie tedy apel do kupca polskiego, bankowca i przemysłowca.

Trzeba nam poważnie zastanowić się nad drogami, które odbywa się nasz obrót towarowy z krajami zagranicą: by nie dochodziły nas towary via porty obce i za pośrednictwem kolei obcych.

Idzie o to, aby rzeczywiście wszystkie i najszerze sfery gospodarcze Rzeczypospolitej w miarę przyczyniały się do zdrowej struktury zagranicznego naszego handlu.

Słowem: trzeba pospolitego ruszenia Polski Morskiej...

Przed 10-ciu laty w dniu 10 lutego 1920 r. odbyły się „zaręczyny” Polski z Bałtykiem.

DZIŚ IDZIE O — ŚLUBY.

A ślubować winna cała polska opinja gospodarcza. Ślubować morzu naszemu CZYN.

CZYN — w postaci dalszej wytrwałej i coraz to intensywniejszej aktywizacji własnego wybrzeża i portu, własnej floty handlowej.

Że nie dopuścimy nigdy do tego, by zmarniały te pierwsze czterokroć sto milionów złotych, wydatkowanych w związku z programem morskim Rzeczypospolitej.

Śluby te będą najlepszym wyrazem wdzięczności naszej za ten ożywczy „wiatr od morza”, jaki owionął gospodarstwo polskie od połowy 1925 roku. A wtedy i to nasze wąskie Morze Polskie darzyć nas będzie obficie temi korzyściami, które od wieków były zawsze i wszędzie udziałem narodów, uprawiających żeglugę morską.

ARTUR GUSTOWSKI — LESZEK GUSTOWSKI.



Stan kupiecki wobec nowych metod handlu

Atak na istnienie samodzielnego stanu kupieckiego w pojęciu instytucji, zawierającej transakcje na własny rachunek, prowadzony jest po wojnie systematycznie i metodycznie z dwóch stron: ze strony **konsumenta**, który organizuje potężne zrzeszenia, stara się wyeliminować kupca i nabywać towary bezpośrednio u producenta i ze strony **producenta**, który zrzesza się w syndykaty, nie tylko wewnątrz kraju, ale tworzy porozumienia międzynarodowe, oparte na podziale rynków, wyłączając kupca ze współpracy przy dystrybucji towarów między konsumentami, w którym to celu tworzone są przez syndykaty danej branży producentów centrale sprzedaży, docierające bezpośrednio do konsumenta, a pracujące na rachunek producentów.

W tych warunkach znalazł się handel polski po wskrzeszeniu Państwa Polskiego. Nowe formy, nowe idee, wypływające z nowych haseł i nowych zadań gospodarki społecznej i racjonalizacji produkcji.

Nie jest tu miejsce na ocenianie krytyczne tych dążeń, chodzi nam jedynie o monograficzne przedstawienie **tego ciężkiego położenia w jakim znalazł się stan kupiecki w Państwie Polskim po jego wskrzeszeniu.**

W prawdziwym słowa tego znaczeniu, polski stan kupiecki, istniał jedynie w dawnym zaborze pruskim, mając za sobą i doświadczenie wieloletnie, i silnego, bezwzględnie nieprzyjaciela-nauczyciela i konkurenta w jednej osobie, kupca niemieckiego, a przede wszystkim czerpiąc swe siły z istnienia w tym zaborze silnego **polskiego stanu trzeciego**. Tylko ten jedyny zabór, **posiadał polskie mieszczaństwo.**

Warunki historyczne i specjalne ukształtowały stosunki w dwóch innych zaborach daleko niekorzystniej dla rozwoju silnego kupiectwa polskiego, tem niemniej jednak z powstaniem nowo Rzeczypospolitej Polskiej, wszystkie warstwy społeczne rzuciły się do handlu i zdawało się, że chcą powetować stracony przed wojną czas na wytworzenie silnego stanu kupieckiego w całej Polsce. Najazd bolszewicki, dwie dewaluacje pieniądza, kilka kryzysów gospodarczych, brak kapitału obrotowego, już w normalnych warunkach przyczyniły się do załamania tego ruchu.

Kupiec i handel samodzielny wogóle, robiący zakupy na własny rachunek, może być dopełnieniem przemysłu, jego buforem w stosunku do załamania koniunktury, tylko wtedy o ile będzie mógł finansować ataki producenta. Kupiec nie mający dostatecznego kapitału, w okresie gdy banki są również pozbawione gotówki, nie przedstawia dla producenta tego waloru, jaki miał w czasach normalnych, gdy ponosił część ryzyka załamania koniunkturalnych i pozwoił producentowi bez przerwy pracować i produkować. W tych warunkach w jakich polski handel po wojnie europejskiej się rozwijał, nie dziw-

nego, że atak, jaki na niego z dwóch stron prowadzono, t. j. ze strony konsumenta i ze strony producenta, okazał się daleko zgubniejszym dla kupca polskiego, niżeli w innych krajach, choć i tam kupiectwo przechodziło ten sam kryzys i tak samo jest do dziś **wypierane przez organizacje współdzielcze i centrale sprzedaży syndykatów producentów.** Do tych dwóch czynników wypierających stopniowo i systematycznie samodzielne kupiectwo, dochodzi jeszcze trzeci **etatyzm**, wkraczający wszędzie tam, gdzie dany handel ma znaczenie ogólne i od jego tej czy innej polityki zależy dobrobyt szerokich warstw ludności. Wszędzie tam, słusznie, czy niesłusznie, wkracza państwo i chce regulować handel, albo przepisami, albo wprost bierze go w swe ręce przy pomocy koncesyj czy monopoli.

Bez przesady można powiedzieć, że handel hurtowy, na wielką skalę w pojęciu dawnych wielkich firm samodzielných u nas nie istnieje, gdyż te firmy hurtowe, które pozostały w najgłówniejszych surowcach, jak: żelazo i wyroby żelazne, węgiel, cement, nawozy sztuczne i t. p. są uzależnione od centrali sprzedaży syndykatów producentów, i nasz kupiec hurtowy, zajmuje się tylko dystrybucją za określony procent komisowy po cenach narzuconych przez producenta.

W dziedzinie przetworów rolniczych, nawet poza objętymi przez monopole (spirytus, cukier), istnieją również związki i syndykaty wytwórców, używających kupca hurtowego jedynie do roli komisantą.

W dziedzinie handlu zagranicznego eksportowego, wszystko prawie jest zsyndykalizowane i sprzedawane za pośrednictwem swych centrali eksportowych (syndykat trzody, jajczarski, betonowy, puchowy, szczeciniowy, maślany, cementowy, węglowy, żelazny i produktów branży żelaznej itp.).

Jedynie tylko jeszcze zostały na rynku wolne wyroby włókniste, bawełniane, jednak tutaj znówu poszczególne fabryki otwierają swe własne sklepy sprzedaży detalicznej.

Ramy działalności samodzielnego kupca się zwężają, rola jego coraz więcej schodzi do roli komisantą, pracującego na rachunek producenta za ograniczony procent komisowego.

Proces, który obecnie zachodzi, jest nieubłagana konsekwencją reorganizacji i racjonalizacji produkcji i konsumpcji.

Kupiectwo polskie nie może na ten stan faktyczny zamykać oczu i nie widzieć go. Musi ono umieć znaleźć formy dopasowania się do nowych warunków działania i nowej powstającej organizacji gospodarki krajowej.

Nie trzeba zapominać bowiem o jednym, że mogą się zmienić formy i warunki prowadzenia



handlu, nie zmienia się jednak **istota samego handlu**, t. j. najcelowsza i najlepsza dystrybucja dóbr, jako dopełnienie samej produkcji, bez względu na to, na czyj rachunek jest ona prowadzona. Czy organizacje konsumentów dla wspólnego zakupu towarów i dystrybucji ich między swych członków, czy centrale sprzedaży syndykatów producentów, celem dotarcia do konsumenta, muszą być **organizacjami handlowymi, muszą prowadzić handel**, muszą posiadać fachowość i doświadczenie kupca, inaczej zgina lub nie odpowiedzą włożonemu na nich zadaniu.

W tej więc świadomości, że istota handlu w ustroju obecnym pozostanie zawsze dopełnieniem produkcji i jest czynnikiem nieodzownym dla gospodarki krajowej, powinno szukać nasze kupiectwo **sposobu obrony zagrożonego bytu własnego, starając się dopasować własne interesy do tych no-**

wych form handlu, jakie widzimy obecnie nie tylko w Polsce, ale na całym świecie. Jest bowiem zupełnie pewnem, że **zwycięży i ustali się ta forma handlu, która przyniesie najwięcej korzyści dla zainteresowanych**. Jak również jest pewnem, że **inicjatywa prywatna, obrotność i łatwość dopasowania się do producenta, jak i do konsumenta, wypadnie zawsze na korzyść kupca samodzielnego, w porównaniu z każdą organizacją wielką, biurokratyczną i ciężką**.

I dlatego kupiectwo nasze, chociaż ma i będzie miało wielkie trudności do przetrwania, musi o tem niezapominać a stale dopasowywać się do wymagań ducha czasu, gdyż w tem jest jego największa siła i gwarancja, że przetrwa, i potrafi przeorganizować swe warsztaty pracy.

Dr. Feliks Hilchen

Przewodniczący Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

**...., Słownie ekspansji morskiej przez Gdynię i Gdańsk
zawdzięcza gospodarka polska,
że wyszła obrotowa ręka z wojny cłowej z Rzeszą!"**

Dypl. inż. **MIECZYŚLAW RZECKI**.

Żłakiem magistrali Zagłębie—Gdynia

„Nie zaniedbujmy naszego „małego morza”, które nam w spadku procesów historycznych jeszcze pozostało, bo tam, właśnie tam leży możliwość realizacji naszych wielkich celów.”

E. KWIATKOWSKI.

Gdy rzucimy okiem wstecz na ubiegły historyczny 10-letni okres powstania i rozwoju naszego kolejnictwa, zauważymy przede wszystkim, że środki komunikacyjne państwa polskiego a w szczególności koleje polskie są wypadkową najróżnorodniejszych części ze sobą sprzecznych interesów trzech państwaborczych, które doniedawna rządziły na obszarze Polski. W tem też tkwi przyczyna złego stanu naszej komunikacji kolejowej, nieodpowiadającej dotychczas **rzeczywistym potrzebom** gospodarczym i politycznym kraju.

Rozwój życia gospodarczego Polski wysunął na czoło zagadnień konieczność zmiany tego stanu rzeczy. W wyścigu pracy narodu wysunięto na pierwszy plan plan rozwój sieci kolejowej, opierając program inwestycyj na żywotnej konieczności połączenia źródeł naszej produkcji z naszym morzem.

Postępujący stale i szybko naprzód rozwój życia gospodarczego Górnego Śląska oraz wzmagające się równocześnie inwestycje w Gdyni i zdumiewający z tem rozwój portu i urządzeń przeładunkowych wykazały, że tylko spieszne zrealizowanie wielkiej magistrali pozwoli uzyskać spodziewany pożytek dla naszego życia gospodarczego. Stan ten uprzytomnił sobie tem dobitniej, o ile uwzględnimy, że przez to niewielkie **okno na szeroki świat** wywozimy dziś już znacznie więcej na rynki zagraniczne, aniżeli przez tysiące kilometrów granicy lądowej.

Hasło „**frontu morskiego**”, oparte na zdrowej organizacji produkcji i zbytu, mobilizuje dziś bez zastrzeżeń twórcze siły gospodarcze narodu polskiego.

Koordynowanie tych poczynań jest zatem palącym zagadnieniem, którego racjonalne rozwiązanie prowadzić może jedynie do dalszego rozwoju życia gospodarczego naszego młodego państwa i do zwalczenia niesłychanych trudności, jakie napotykamy w orbicie międzynarodowych posunięć gospodarczo-politycznych.

Wytycznymi dla tej koordynacji winno być spiesznie zrealizowanie wielkiej magistrali kolejowej z Górnego Śląska do naszej **bramy wypadowej na morze**, i to przede wszystkim wobec stałego rozwoju naszego górnośląskiego przemysłu węglowego, zwiększającego swą produkcję i zbyt z miesiąca na miesiąc, dzięki wyteżonemu przystosowaniu swej organizacji technicznej i handlowej do wzmożonego eksportu **drogą morską**. Dowodem tego, że od 1926 do 1929 r. eksport Polski morzem wzrósł o 50 proc., zaś eksport samej Gdyni o 60 proc. Tak samo przedstawia się sprawa importu.

Widzimy zatem, że spieszna realizacja wielkiej magistrali jest niezłomną koniecznością dla pełnego wyzyskania naszych portów morskich Gdyni i Gdańska dla przewozów krajowych, zwłaszcza dla transportów węglowych.

Jeżeli uwzględnimy, że przez Gdynię eksportuje się obecnie przeciętnie 250.000 ton węgla miesięcznie i że w ciągu 1930 r. zgodnie z zawartymi z Rządem umowami, ustawione zostaną przez górnośląskie koncerny węglowe nowe urządzenia przeładunkowe dla węgla, to przewidzieć należy, że zdolność przeładunkowa portu w Gdyni dla samego tylko węgla dojdzie jesienią r. b. do 600.000 ton miesięcznie.

Również przyjąć należy pod uwagę, że w tym samym okresie ukończony zostanie nowy basen węglowy.



wy w Gdańsku, obliczony na przeładunek około 300 tysięcy ton miesięcznie, który podniesie zdolność przeładunkową Gdańska na około 700.000 ton miesięcznie. Wprawdzie istnieją usiłowania Gdańska do centralizacji ładunków węglowych dookoła nowego basenu, a co zatem idzie, część urządzeń służących obecnie dla ładunków węgla przerzucić na inne cele, tem niemniej ogólna liczba zdolności przeładunkowej węgla niewiele się zmniejszy, o ile uwzględnimy, również przeładunek węgla bunkrowego i dla potrzeb lokalnych wybrzeża. Otrzymamy wówczas łączną zdolność przeładunkową naszych portów sięgającą 1.200.000 ton miesięcznie.

Równocześnie z rozwojem zdolności przeładunkowej Gdyni, wzrasta wytwórczość węgla w Polsce, przekraczając już produkcję przedwojenną. Pozwala to niewątpliwie twierdzić, że istnieją wszelkie widoki dalszego wzmożonego eksportu węgla polskiego i obawiać się jedynie należy, czy istniejące przeszkody niedostatecznych środków komunikacyjnych nie zatamują naturalną dynamikę sił twórczych górnictwa polskiego. Wywody te opieramy na twierdzeniu, zawartem w urzędowej publikacji „Dziesięciolecie Kolei Państw.”, że „zwiększenie eksportu drogą morską ponad 750.000 ton miesięcznie wobec całkowitego wyczerpania przełotności na linii Bydgoszcz—Gdańsk może nastąpić dopiero po wybudowaniu nowej linii kolejowej Żagłębie—Gdynia.”

Liczba ta stanie się wymowną, o ile porównamy ją ze zdolnością przeładunkową dla węgla Gdyni i Gdańska, która, jak wyżej podano, wynosi łącznie 1.200.000 ton miesięcznie. Te dwie cyfry wystarczają do energicznego zajęcia się tą sprawą, albowiem od

każdej tony tej różnicy zaczniemy już wkrótce płacić haracz opóźnienia w rozbudowie niezbędnej sieci kolejowej, i to tem większy, ponieważ poza spodziewanym zwiększonym popytem na węgiel polski, wzrosną niezawodnie pozycje wywozowe innych artykułów, zwłaszcza artykułów masowych jak cukier, drzewo zboże, cement itp.

Dla częściowego zaradzenia tym brakom prowadzi się wprawdzie przyspieszoną budowę linii kolejowej Bydgoszcz—Gdynia, będącej częścią wielkiej magistrali węglowej Żagłębie—Gdynia, lecz uruchomienie tej linii w minimalnym tylko stopniu usunie obecne trudności komunikacyjne. Na linii tej bowiem nie można będzie puszczać więcej aniżeli 3—4 pary pociągów węglowych dziennie, a to głównie wobec zupełnego przeciążenia szlaków kolejowych, prowadzących z Żagłębia do Gdyni. Z powyższego wynika zatem konieczność przyspieszenia wybudowania południowej części magistrali węglowej, t. j. linii Herby Nowe—Zduńska Wola—Inowrocław. Sama bowiem linia Bydgoszcz—Gdynia nie będzie w możności spełnić swego zdania, przeciwnie stać się może szlakiem o niedostatecznej możliwości wyzyskania.

Fakty wyżej podane są aż nazbyt wymowne, by trzeba było jeszcze podkreślić, jak wielkie znaczenie dla naszego życia gospodarczego posiada powiązanie silnymi węzłami kolejowymi najważniejszych centrum gospodarczych naszego Państwa.

Domaga się tego nie tylko zrównoważenie naszego bilansu handlowego, ale także wzmocnienie polskiego prestige państwowego oraz umocnienie pozycji Polski w koncercie światowych *mocarstw gospodarczo-politycznych*.

Wszystko dla morza



Proszony przez Szanowną Redakcję „Kupca” o skreślenie kilku zdań, charakteryzujących najpilniejsze postulaty i zadania kupca i przemysłowca w stosunku do naszych zagadnień morskich, jestem w prawdziwym kłopotcie.

Przedewszystkiem bowiem nie mogę sobie wyobrazić prawdziwego kupca, lub przemysłowca, któryby znaczenia morza dla

mocarstwowego rozwoju Polski i swojej roli w tej dziedzinie jeszcze nie rozumiał.

Kupiec taki przynosiłby ujmę swemu zawodowi, on to bowiem w pierwszej linii z natury rzeczy powinien być głównym krzewicielem i propagatorem wszystkiego, co do wyzyskania dostępu do morza może się przyczynić, gdyż morze przedewszystkiem jest szlakiem handlowym, a port szeroko otwartą bramą

dla handlu na cały świat. Z drugiej strony ułożenie nawet paru zdań o znaczeniu morza jest o tyle trudnem, że niema argumentów, któreby już nie zostały wypowiedziane — wszelkie zatem dalsze przekonywanie kupiectwa o znaczeniu morza byłoby tylko powtarzaniem rzeczy znanych.

Wydaje mi się zatem, że nie o słowa już obecnie winno nam chodzić, a o realne czyny.

Niech więc nasze morskie wybrzeże stanie się dla każdego kupca i przemysłowca ośrodkiem jego myśli gospodarczej, niech każda inwestycja na morzu stanie się przedmiotem jego troski i dumy narodowej, niech każdy wolny grosz będzie przeznaczony na zakup statku, niech wszyscy się skupią przy Komitecie Floty Narodowej w przekonaniu, że nawet *drobne — LECZ POWSZECHNE SKŁADKI* mogą w stosunkowo niedługim czasie zapewnić nam powstanie marynarki, odpowiadającej nieodzownym potrzebom i ambicji trzydziestomilionowego narodu o świetnej przeszłości i dużych możliwościach rozwojowych; niech każdy pamięta, że aspiracje te tylko przez aktywizację naszego wybrzeża i rozwój floty narodowej mogą być zrealizowane!

A więc do czynu w imię hasła „Wszystko dla Morza!”

Toruń, dn. 30. 1. 1930 r.

Inż. St. Celichowski.

Naczelnik Wydziału Przem.-Handl. Województwa.



Patrząc na opory naszego handlu morskiego...



Narodowy handel zamorski znalazł się w Polsce na tem samym, pomiędzy czynnikami gospodarczymi, stanowisku, na jakim zdawna jest gdzieindziej. Odnaleźliśmy ideę i zdołaliśmy szczęśliwie skupić koło niej wszystkie szczerze wysiłki takich myśli, co powiodą gospodarstwo społeczne drogą, którą kierować się winny wszystkie wysiłki, mające już plan przed sobą jasny i świadomą celu podnieść.

Jest to bezwątpienia wielka zdobycz dla narodowej konstrukcji gospodarczej, zdobycz, o której przyszłe pokolenia wspominać będą ze czcią i podziwem.

Szybkie, zgoła niespodziewane zwycięstwo tej idei w dość biernej dotąd psychice narodowej świadczy, jak wysokocenną jest istota handlu zamorskiego i jak wiele przekonywujących zawiera w sobie momentów dla każdego gospodarstwa, dla każdego narodu, który poznał na własnej i cudzej historii, co znaczy samodzielna, własna, przez nikogo niekontrolowana droga handlowa, dla spokoju i trwałości podstaw gospodarczego istnienia.

Na drodze tej, jako drogowskaz, jak znak wiary narodu stała Gdynia. Naród sobie wybudował go i poświęcił. Z najlepszych serdecznych myśli urodził się czyn — niezapomniany, wielki polski czyn, będący **NASZĄ DUMĄ** a zazdrością obcych.

Czyż trzeba wielu słów, aby niemi wyznaczyć nasze obowiązki wobec tych praw, które stworzyliśmy sami, biorąc ich treść i formę z gorącej wiary w wielką i pokojową pracę Polski w dziedzinie międzyna-

rodowych stosunków handlowych?

Jeżeli zaś dziś cały naród, bez różnicy warstw i przekonań, roztoczył nad Gdynią i naszą handlową banderą opiekę, to **PRYM W TYM PATRONACIE** należy się **BEZ KWESTJI POLSKIEMU KUPCOWI**.

Można bowiem tworzyć zręby morskiej pracy handlowej, można tworzyć program, można budować doki, magazyny, stocznie i statki, — nie będą żyły jednak te twory. I bezduszne będą programy, jeżeli ich w rękę nie weźmie **TWARDÓ, PRACOWICIE I BEZWZGLĘDNIE** — polski handel — **POLSKI KUPIEC**.

Nie jest to z mojej strony odświeżone hasło, ukute na Rocznicę Pisma Waszego i Rocznicę powrotu do morza. Patrząc na te sprawy codziennie i widząc wszystkie opory i trudy, na które nasz handel zagraniczny, a szczególnie zamorski, napotyka, tkwiąc ciągle wewnątrz tego szerokiego horyzontu, który mamy przed sobą w postaci wielu niewyzyskanych możliwości, nasiąknęłam tem głębokim przekonaniem. Dlatego

Marjan Turski,

Warszawa, 30. I. 1930.

dyrektor Państwowego Instytutu Eksportowego.

Na podłożu handlu...



Przedewszystkiem potrzebnem jest, aby cała struktura życia naszego kraju była nastawiona na danie możliwości przedsiębiorczym jednostkom uczciwego wzbogacenia się w dziedzinie przemysłu i handlu. Wówczas nie będą straszne żadne podatki i Państwo nie będzie odczuwało braku pieniędzy na inwestycje niezbędne dla dobrego zagospodarowania naszej obszernej Ojczyzny.

Wydaje się, że społeczeństwo polskie jak również nasze kupiectwo nie doszło jeszcze do praktycznego zrozumienia, jakim silnym narzędziem gospodarczej polityki Państwa i jego rozkwitu jest oparta o własny port własna żegluga handlowa.

Trzeba, aby kupiectwo polskie to zrozumiało i sięgnęło wzrokiem poza granice kraju i miało ambicję zajęcia poważnego stanowiska w dużym handlu międzynarodowym, co jest możliwe tylko w oparciu się o morze, łączące kraje, które ono rozdziela.

Na podłożu handlu, który należy uważać za zajęcie najbardziej zaszczytne, wyrosły największe miasta i wzbogaciły się narody.

Centrum naszego handlu zamorskiego i jednym z ważnych centrów międzynarodowej wymiany towarów musi stać się Gdynia, związana polskimi liniami okrętowymi z innymi światowymi centrami handlowymi — źródło przyszłego bogactwa Polski.

Urzeczywistnienie tego zależy tylko od naszej woli i wytrwałości.

Inż. J. RUMMEL.
dyrektor „Żegluga Polskiej”.



Statek angielski „Penland”
w porcie Gdyni.

Pojemność b. m. sz. 46191,
pojemność b. tł r. 16332. Rok 1929.

...Mocarstwowy rozwój Rzeczypospolitej będzie postępował
równolegle i w związku z rozwojem polskiej floty. Tak było,
tak jest, i tak będzie.

inż. J. RUMMEL



Dźwig pływający firmy „Alldog”.

Nośność 50 ton.



*Ładowanie
węgla*



Gdańsk a Polska

Przy ujściu prawie każdej rzeki do morza musi powstać miasto portowe, jako głowa całego handlu rzeczno-ego z innymi państwami. To też i przy ujściu Wisły powstał Gdańsk. Początkowo był on małą osadą rybacką, zamieszkałą przez rybaków pochodzenia słowiańskiego, którzy oczy i umysł swój zwracali na morze i rzekę. W tym płynnym żywiole ginęli ich najbliżsi, ich synowie, ojcowie i bracia.

Z tej osady wyrósł Gdańsk na miasto portowe.

Od połowy 12-go wieku (1148) Gdańsk został oddany pod duchową władzę Episkopatu polskiego, a politycznie należał do książąt pomorskich, zyskając od nich szczególne przywileje i ulgi.

Tymczasem tuż obok Gdańska wyrastała olbrzymia potęga krzyżacka, wroga dla niego i dla całej Słowiańszczyzny. Już rok 1308 staje się dla Gdańska tragicznym. Krzyżacy zdobywają szturmem miasto i wycinają w pień jego 10-tysięczną ludność słowiańską. Następuje teraz półtorawiekowa niewola Gdańska pod niemiecką władzą Zakonu. Dopiero w 1454 roku Gdańszczanie zrzucają jarzmo krzyżackie, wspierają króla polskiego Kazimierza Jagiellończyka zasobami krwi i pieniędzy i wspólnie z Polską rozbijają potęgę Zakonu pod Puckiem.

Następuje teraz okres świetności i rozkwitu Gdańska w spółzyciu z Polską, trwającym przeszło 3 i pół wieku. Za okazaną pomoc Kazimierz Jagiellończyk wynagrodził Gdańsk sowiec przywilejami w r. 1457.

W każdym znacznieszym porcie europejskim można było spotkać kilka kupców gdańskich.

Wszędzie liczono się z Gdańskiem jako z potęgą handlową i morską.

Gdańsk prowadzi handel z Anglią, Francją, Holandją, Portugalją, a także z Portą.

Mieszkańcy miasta bogacili się i opływali w dostatki.

To też nieraz wpadali w dumne samopragnienie, nie chcąc uznać króla, obieranego już przez szlachtę, n. p. Stefana Batorego.

Wnet przecież następowała zupełna zgoda.

Z Polski przez Gdańsk szło głównie zboże, mąka i drzewo na budowę okrętów, wchodziły zaś kosztowne wyroby Zachodu, sukna cienkie i misterne przedmioty zbytku. Sam wywóz zboża dosięga 60 tysięcy łasztów rocznie, wartości około 20 milionów talarów, a eksport ten podwaja się jeszcze przed wojną trzydziestoletnią.

Nastąpił „potop szwedzki”. Wojska litewskie i koronne, hetmani i magnaci, całe prowincje zaprzysięgały wierność Karolowi Gustawowi — tylko miasta pomorskie, na czele z Gdańskiem, opierały się nawarom, czyniąc to i z interesu i z przywiązania do Polskiej Macierzy.

I później Gdańsk był wierny Polsce. Fryderyk II dopiero po drugim rozbiore opanował go *po krwawych walkach ulicznych*. Wiele rodzin gdańskich, np. rodzina filozofa Szopenhauera, wołała wówczas opuścić ukochane miasto na znak protestu.

W 10 lat później po bitwie pod Jeną wybiła nowa godzina wolności dla Gdańska. Gdańsk po zawarciu pokoju w Tylży został Wolnym Miastem. Ale już w roku 1813 został zdobyty przez cara Aleksandra I i, pod naciskiem Anglii, oddany Prusom.

Rozpoczął się więc upadek handlu i pomyślności, nastąpiły nawet rozruchy głodowe. Wysokie cła pruskie na zboże z Polski i Rosji podkopują do reszty potęgę Gdańska.

Dzisiaj Gdańsk jest Wolnym Miastem i znów ma do wyboru dwie drogi: pierwszą — *SPÓŁZYSZCIE Z POLSKĄ i NOWEGO ROZKWITU*, jeżeli miast biernego czy *wyczekującego stanowiska* przejmie rolę czynnego ogniwa w mocarstwowej ekspansji gospodarczej Rzeczypospolitej, — drugą prowadzi nieuchronnie do węgotacji pod wyłącznymi wpływami Niemiec.

Międzychód, w lutym 1930.

Józef Jentsch.

Sam! — Nad Morze polskie!

*O polskie morze! Wyśnione przez wieki
i wypełnione rzek polskich strumieniem!
Po twojej fali szła w bezkres daleki
tęsknota nasza — twem zwana imieniem!
O polskie morze — wrócone nam znowu —
bądź pozdrowione w szczęsny dzień połowu!*

*Oporne żaglom oceanu fale
jak skiby roli śrubami potniecie
i swe bandery zawiesicie w chwale
w najdalszych portach, kwitnących po świecie,
by imię polskie i znak orła biały
w braterstwie trudów narody uznały!*

*Dla naszej mocy — nowa świta era,
Odkąd na własnych zawisa parowcach
Oczekiwana od wieków bandera,
po oceanu wiodąca manowcach
naszych żeglarzy — Kolumbów przyszłości —
zdobywców śmiałych nieobjętych włości!*

*O polskie morze, Twa fala szalona
zdobywa szturmem piaszczyste wybrzeże
i w miłujące bierze je ramiona,
jako najdroższe naszych ziem rubieże —
a z portów naszych unosi okręty
i niesie cicho poprzez móż odmetry.*

*Błogostawione niech będą twe szlaki —
dla polskiej pracy narozcież otwarte!
A u bram portów niech bojowe ptaki
staną i pełnią honorową wartę —
witając krzykiem — po długiej rozłace —
polskie bandery — do portu płynące!*

E. Zegadłowicz.



DR. J. BOROWIK

Dyrektor Instytutu Bałtyckiego, zasłużony organizator Akademickiego Kursu o Pomorzu.

Statut Instytutu Bałtyckiego

Stow. wpisane

(wyciąg)

Nazwa, cel i siedziba Towarzystwa.

§ 1. Towarzystwo rządzące się niniejszym Statutem nazywa się: „Instytut Bałtycki” T. z.

§ 2. „Instytut Bałtycki” ma za cel badanie stosunków gospodarczych, politycznych, narodowościowych i t. p. wybrzeża bałtyckiego pod kątem widzenia związanych z niemi interesów polskich. Środkami działania Towarzystwa są:

1. Gromadzenie i utrzymywanie w ewidencji materiałów naukowych, odnoszących się do wybrzeża bałtyckiego.
2. Wydawanie z tego zakresu dzieł i rozpraw naukowych oraz książek o użyteczności powszechnej, służących celowi obrony interesów polskich, związanych z Bałtykiem.
3. Informowanie o wynikach badań czynników rządowych, jak i organizacji gospodarczych i obywateli polskich, trudniących się handlem i przemysłem w krajach bałtyckich.
4. Utrzymywanie pracowni, bibliotek i zbiorów popierających działalność naukową w zakresie spraw obchodzących Polskę nad Bałtykiem.
5. Urządzanie zebrań dyskusyjnych.

§ 3. „Instytut Bałtycki” wyłącza z zakresu swej działalności przedmioty odnoszące się do polityki partyjnej i religii.

§ 4. Siedzibą „Instytutu Bałtyckiego” jest Toruń. Instytut ustanawia jednak tam wszędzie swoje ekspozytury, gdzie uzna to za potrzebne.

Skład Towarzystwa.

§ 5. Towarzystwo noszące nazwę „Instytut Bałtycki” składa się z członków:

1. czynnych,
 - a) zwyczajnych,
 - b) dożywotnich,
2. honorowych,
3. korespondentów.

§ 6. Osoby fizyczne lub prawne, a także ugrupowania osób fizycznych, które przez złożenie znaczniejszej ofiary pieniężnej (10.000 zł lub prawnie ważnego zobowiązania do płacenia rocznie przez lat 10 po 1 000) przyczyniły się do ustalenia bytu i rozwoju Towarzystwa noszą nazwę fundatorów.

Obowiązek i prawa członków.

§ 7. Członek czynny winien pracować dla celów Towarzystwa w myśl § 2 tego statutu.

§ 8. Każdy członek czynny jest obowiązany zapłacić 12 zł. rocznej składki.

§ 9. Kto Towarzystwu złoży od razu 600 zł jest jako członek dożywotni czynny od rocznych składek zwolniony.

§ 10. Za wybitne zasługi Walne Zgromadzenie może mianować członków honorowych. Członkami honorowymi są też z reguły wszyscy fundatorzy Towarzystwa. Mogą być nimi również obywatele niepolscy.

§ 11. Członkowie honorowi składek nie płacą.

§ 12. Członków korespondentów mianuje Zarząd Towarzystwa z pomiędzy osób, które okazują wybitną chęć do współdziałania w zakresie prac podejmowanych przez „Instytut Bałtycki”.

§ 13. Członkom honorowym i korespondentom przysługują prawa członków czynnych, ale ani członkowie honorowi ani korespondenci nie posiadają jakichkolwiek praw do własności i majątku Towarzystwa, ani też prawa głosowania na Walnych Zgromadzeniach i posiedzeniach wydziałowych, wyjąwszy w sprawach naukowych.

§ 14. Na Walnych Zgromadzeniach każdy członek ma jeden głos.

§ 15. Członkowie są uprawnieni podawać wnioski, korzystać z biblioteki, archiwum i zbiorów według regulaminu wydanego przez Zarząd i odbierać bezpłatnie publikacje Towarzystwa.

§ 16. Członków czynnych przyjmuje Zarząd.

§ 18. Na wniosek Zarządu Walne Zgromadzenie może członka wykluczyć większością $\frac{2}{3}$ głosów obecnych. O uchwale takiej wykluczony winien zostać powiadomiony listem poleconym.

Kuratorjum.

§ 19. Kuratorjum składa się z pięciu osób.

Kuratorjum powołuje dyrektora Instytutu i kontroluje Zarząd w jego czynnościach.

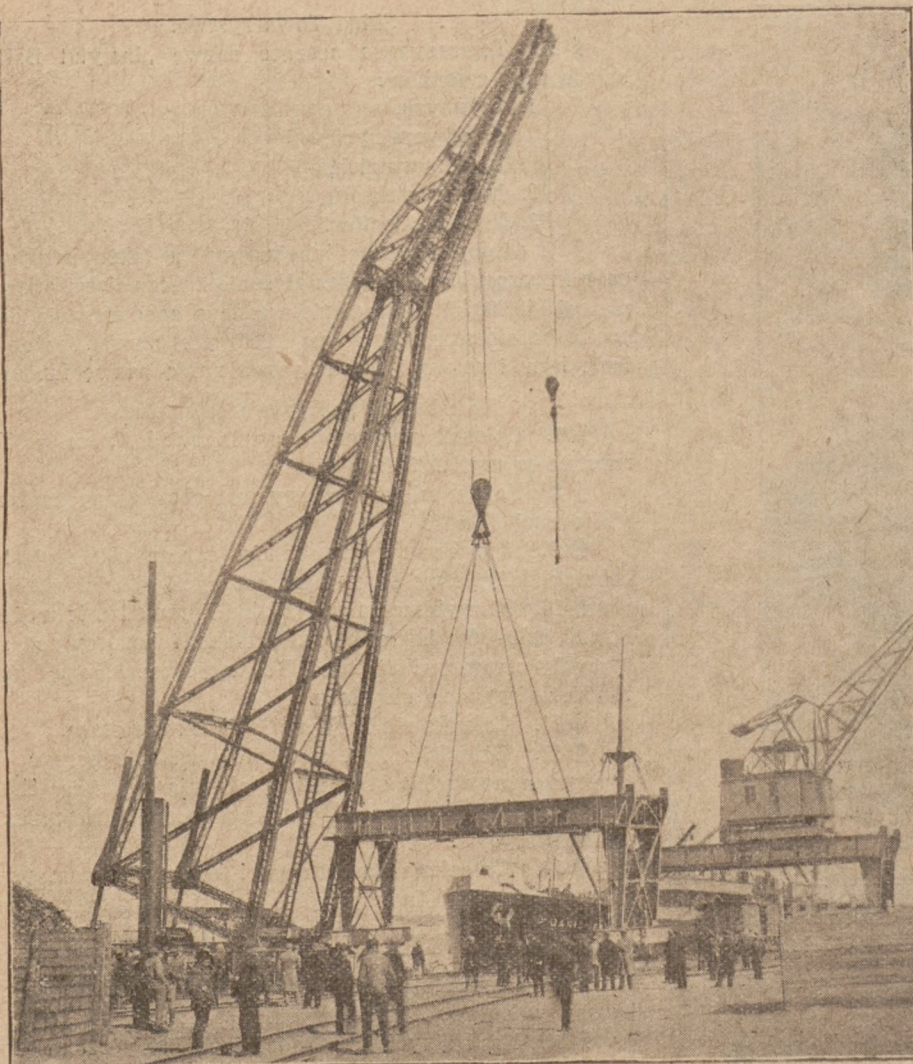
Zarząd.

§ 20. Zarząd składa się z 7 osób, a mianowicie:

- a) z prezesa i wiceprezesa,
- b) dyrektora instytutu,
- c) z sekretarza i jego zastępcy,
- d) ze skarbnika i jego zastępcy.

§ 21. W zasadzie Walne Zgromadzenie wybiera Zarząd na lat trzy.

§ 23. Zarząd załatwia wszelkie sprawy Towarzystwa nie wchodzące w zakres wyłącznej kompetencji Walnego Zgromadzenia a w szczególności zawiaduje majątkiem Towarzystwa, zastępuje Towarzystwo nazewnątr, rozporządza funduszami towarzystwa i dba o jego działalność po myśli § 2 statutu.

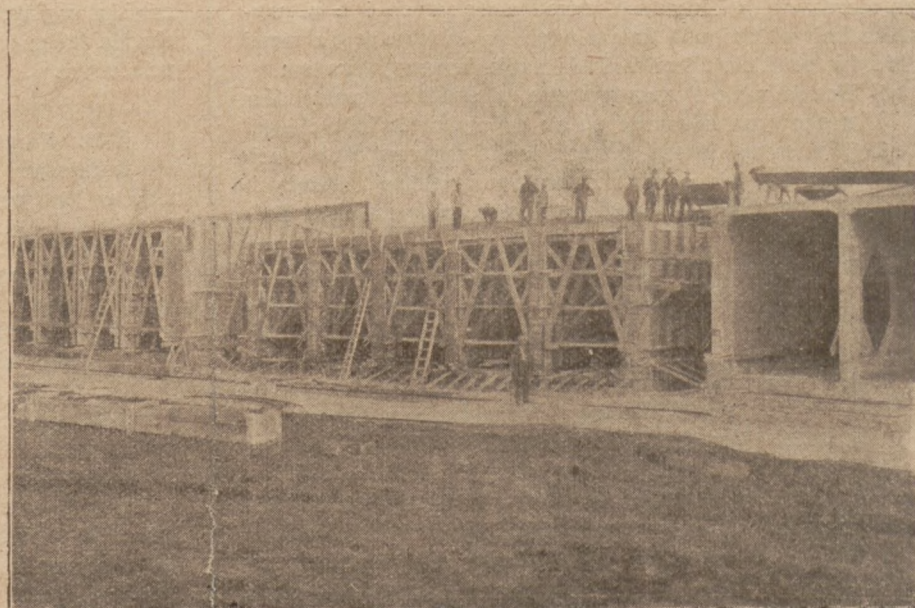


Ustawienie dźwigów
firmy M. A. N. na nadbrzeżu
polskiem.

Basen im. Marszałka Piłsudskiego
w porcie Gdyni. Rok 1929!

**Czy jesteś już członkiem Towarzystwa Propagandy
Budowy Dróg i Budowli Wodnych w Polsce?
Siedziba w Warszawie, Aleje Jerozolimskie 39-23**

Szalowanie skrzyń
żelazno-betonowych
w parku kesonowym w Gdyni.



GDĄSKA FLOTA HANDLOWA.

Stan liczebny gdańskiej floty handlowej na dzień 1. 1. 1930 r. wynosił 62 statki o łącznej pojemności 135 811 ton rej. brutto. W porównaniu do stanu z dn. 1. 1. ub. r. uległ on znacznemu powiększeniu pod względem liczby okrętów i tonażu.

Przeważną część gdańskiej floty handlowej, a mianowicie 15 okrętów o łącznej pojemności 122 262 ton rej. brutto stanowią okręty Bałtycko-Amerykańskiego Towarzystwa Naitowego z siedzibą w Hamburgu, które to statki kursują jednak pod banderą gdańską. Flotę tego towarzystwa tworzy 12 tankowych statków motorowych i 3 tankowe statki parowe.

Właściwą gdańską flotę handlową tworzy 47 małych jednostek, o łącznej pojemności 13 541 ton rej. brutto.

Przyczynę zaniku gdańskiej floty handlowej upatrują gdańskie koła zawodowe w braku poparcia ze strony miarodajnych czynników gdańskich i w nadzbyt wysokich ciężarach przemysłowych, przede wszystkim zaś w braku tanich kredytów. Główną jednak przyczyną zaniku gdańskiej floty handlowej jest konkurencja ze strony handlowej floty Rzeszy Niemieckiej.

Czasopisma morskie

Pośród prasy specjalizowanej i fachowej, już od kilku lat posiadamy kilka czasopism poświęconych propagandzie morza i handlu morskiego oraz wyzyskaniu dla celów transportowych i przewozowych dróg wodnych w Polsce. Wszystkie te czasopisma utrzymywane są na wysokim poziomie periodycznej lektury fachowej i treścią swoją redakcyjną informują wszechstronnie o wszelkich sprawach zespólnych z powyżej wspomnianym zagadnieniem. Na niwie tej wydawniczej przoduje Liga Morska i Rieczna. Każdy przeto kupiec, przemysłowiec i obywatel interesujący się problemem morskim, z obowiązku narodowego, niemniej w interesie własnym powinien popierać polską prasę morską bądź to przez prenumeratę wzgl. ogłaszanie.

Z polskich czasopism morskich wymieniamy następujące:

„Morze“, ilustrowany miesięcznik, organ Ligi Morskiej i Riecznej, ukazujący się pod redakcją p. Henryka Tetziłafia. Prenumerata kwartalna wynosi 3,— zł, członkowie L. M. i R. otrzymują czasopismo bezpłatnie. Łącznie z dodatkiem dwutygodniowym „Żeglarz Polski“ wynosi prenumerata roczna 20,— zł., natomiast członkowie Ligi Morskiej i Riecznej w danych razach dopłacają jedynie 10,— zł. w stosunku rocznym. Zamawiać można wprost w Administracji w Warszawie, Elektoralna 2 lub Królewska 9, a także u przedstawicieli w Poznaniu (L. Hermel, pl. Stawny 7), w Katowicach (Plebiscytowa 1), w Gdyni (W. Downarowicz ul. Portowa) oraz we wszystkich księgarniach. Przy inkasowaniu należności za prenumeratę przedstawicielstwa pobierają dodatkowo 50 gr. tytułem zwrotu kosztów.

„Ryba“, miesięcznik, poświęcony zagadnieniom praktycznego rybactwa oraz propagandzie spożycia ryb, wychodzi nakładem Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy, pod odpowiedzialną redakcją p. Dr. Tadeusza Rzepeckiego. Redakcja i Administracja mieści się w Bydgoszczy, przy Nowym Rynku 8. Prenumerata kwartalna 4,— zł.

„Kurier Morski“, pismo codzienne, dostarcza wyczerpujących i najszybszych informacji portowych, rzecznych i morskich, jest ono więc niezbędne dla firm żeglugowych, maklerskich, ekspedycyjnych i dla zainteresowanych instytucji i osób. Okazowe numery wysyła Administracja „Żeglarza Polskiego“ w Tczewie, przy ul. Hallera 12.

„Żeglarz Polski“, przegląd dwutygodniowy, poświęcony sprawom żeglugi morskiej i rzecznej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb żeglugi polskiej, wychodzi już ósmy rok, obecnie pod redakcją pp. J. R. Klejnoty i inż. morsk. A. Ciechanowskiego. Redakcja i Administracja w Tczewie (Pom.).

Żelazo kalibrowane

**ciagnione — okragłe
kwadratowe
i profilowe
w dokładnem wykonaniu**

po cenach przystępnych
krótkoterminowo
dostarczają

**MODRZEJOWSKIE ZAKŁADY
GÓRNICZO-HUTNICZE S. A.
W SOSNOWCU**

8399

**STOCZNIA
LLOYDU BYDGOSKIEGO Tow. Akc.
st. Kapuściska-Mała • Telefon 127**

WYRABIA, DOSTARCZA i REMONTUJE:

STATKI RZECZNE PAROWE i MOTOROWE,
BARKI ŻELAZNE ZWYKŁE i MOTOROWE,
ŁODZIE MOTOROWE, PROMY, DRĄGI, PON-
TONY, OSPRZĘT DLA STATKÓW i BAREK,
ŚRUBY, KOTWICE I T. P. ORAZ MASZYNY
PAROSTATKOWE i WINDY PAROWE.
OFERTY i KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE.

ZARZĄD:

Bydgoszcz, Grodzka 28, Telefon 471, 472, 259.

Oddziały:

w Gdańsku

Schäferel 15/18
TELEFON 274-46

w Warszawie

Port Wiśłany, ul. Zamojskiego 2
TELEFON 134-19

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Poznań: Biuro Techniczne St. Gustowski, ul. Skarbowa 20.
Bydgoszcz: Inż. T. Krieger, ul. Ks. Markwarta 5.
Starogard: Bud.-arch. Fr. Borchardt, ul. Kościuszkowska 23.
Modlin: Rudolf Wochart, Nowy Dwór, pod Modlinem,
ul. Mickiewicza 10. 7327



Biemont Bolski zagrożony

Zarząd Główny Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu, zebrany na pierwszym tegorocznym posiedzeniu plenarnym, poświęconym bilansowi ubiegłego roku, stwierdza na podstawie raportów swych Towarzystw Związkowych oraz sekcji branżowych, że rok 1929 należy do najcięższych lat gospodarczych dla handlu i w stosunku do lat ubiegłych wykazuje dalsze, bardzo poważne pogorszenie położenia nie tylko handlu, ale i całego stanu średniego ściśle z nim związanego. Nie jest to jak w innych dziedzinach gospodarczych objaw koniunkturalny, ale wybitnie strukturalny i trwa z coraz większym napięciem od lat, powodując powolny zanik sił żywotnych handlu. Przeżywany kryzys rolniczy stan ten jeszcze pogłębił, tem więcej, że kupiec w finansowaniu konsumpcji miasta i wsi poważną odgrywa rolę. Dowodem wzrastającego wciąż kryzysu jest znaczny spadek obrotów — wzrost zaległości podatkowych i egzekucyj — niepokojąca wysokość protestowanych weksli — wzrost nadzorów sądowych i upadłości oraz redukcja personelu handlowego. W roku 1929 nie został żaden z postulatów handlu, zmierzających do ratowania polskich placówek handlowych na kresach zachodnich, zrealizowany ani w dziedzinie podatkowej, ani w dziedzinie kredytowej, ani w ramach ogólnopanstwowego, ani w ramach t. zw. specjalnego programu pomorskiego. Od lat 10-ciu kupiectwo pozostawione jest samo sobie, to też niewątpliwie siła potencjalna handlu słabnie z roku na rok, przyczem najwię-

cej ucierpiały: handel bławatniczy, zbożowy, koncesyjny, żelazniany i kolonialny. Pewne pomyślne koniunkturalne objawy ubiegłych lat w przemyśle i wyniki finansowe przemysłowych towarzystw akcyjnych nic nie mają wspólnego z sytuacją naszego handlu, który pada ofiarą przeciążenia podatkowego i braku jakiejkolwiek kapitalizacji. Od pewnego czasu sfery handlowe ludzą się zapowiedzianą bodaj częściową reformą podatku przemysłowego i dlatego trwają na posterunku, jednak pomoc dla handlu a przede wszystkim reforma podatkowa winna wyjść z zakresu rozważań teoretycznych i stać się rzeczą realną w najbliższych miesiącach, jeżeli nie ma przyjść za późno. Zarząd Główny, który z obowiązku stale informował i władze i społeczeństwo o postępach kryzysu, spełnia swój obowiązek, zapoznając ogół z trudnym położeniem handlu pomorskiego i apelując do wszystkich czynników powołanych, by doceniły powagę sytuacji, bowiem przed zrealizowaniem pomorskiego programu gospodarczego handel pomorski w stanie dzisiejszym nie może w zadowalający sposób spełnić wielkiej misji dziejowej, jaką mu narzuca geograficzne i polityczne znaczenie Pomorza dla Rzeczypospolitej.

Grudziądz, dnia 27 stycznia 1930 r.

**Zarząd Główny
Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu.**

Opinia ta jest podpisana przez wszystkich członków Zarządu Głównego Zw. Tow. Kupieckich na Pomorzu z prezesem p. Marchlewskim na czele.

Wielki kryzys w hutnictwie żelaznem

Sytuacja w hutnictwie polskim przedstawia się obecnie wprost katastrofalnie. Jak donoszą informacje, wszystkie huty województwa śląskiego postanowiły ostatnio po porozumieniu się z komisarzem demobilizacyjnym, że o ile koniunktury nie poprawią się, zwalniać będą co miesiąc 5 proc. załogi, co w odniesieniu do ogółu hut śląskich wyrazi się liczbą 1 600—2 000 robotników miesięcznie. W najbliższym czasie huta Mismarcka przenosi 200 robotników na emeryturę. Ponadto Zakłady Ostrowieckie wstrzymały pracę w kopalni w Niekłaniu, zwalniając 800 robotników, poza

tem mają zamiar zatrzymać wielki piec, co znowu spowoduje redukcję 200 robotników. Kuźnia i koksownia pracują 4 dni w tygodniu. W hucie Bankowej robotnicy zatrudnieni są 5 dni w tygodniu; zatrzymano tam dział akcesoriów kolejowych i walcownię blachy cienkiej, inne zaś walcownie pracują tylko na jedną zmianę. Sfuzjowane towarzystwa Modrzejów i Hantke postanowiły wstrzymać pracę w hutach Częstochowa i Miłowice. Huta Pokoju jeszcze w grudniu zatrzymała w stalowni dwa największe piece martinowskie, w hucie Laura również w grudniu wygaszono wielki piec.

Sprostowanie

W Nr-ze 4-ym z dnia 25. I. naszego wydawnictwa na str. 111 w dziale „Kroniki Gospodarczej” zamieściliśmy za prasą codzienną wzmiankę o zamierzonym zamknięciu fabryki Herzfeld Victorius w Grudziądzu. Jak nam obecnie fabryka ta donosi, nieprawdą jest jakoby przewidywane było zamknięcie zakładów firmy Herzfeld Victorius, Spółka Akcyjna w Grudziądzu. Zakłady powyższe zatrudniają w chwili obecnej 1.300 robotników.

Bardzo nam przykro, że Czytelnicy nasi wprowadzeni zostali w błąd wzmianką, czerpaną przez nas z miarodajnej prasy codziennej, to też naprawiając błędną informację, spodziewamy się, że nie przynio-

sła ona znanej powszechnie długoletniej firmie żadnej szkody ze strony zainteresowanych sfer, które stale otaczają firmę tą wielkim uznaniem.

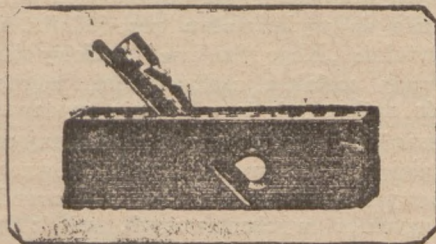
Upřednią wzmiankę bylibyśmy nie podawali, gdyby nie ciężki kryzys gospodarczy, przeżywany przez placówki przemysłowe, pozwalający przypuszczać w prawdziwość podawanych przez prasę informacji. Fabryki przemysłowe przeżywają w chwili obecnej ciężki zastój, zamówień coraz mniej, tak, że sprostowanie fabryki Herzfeld Victorius jest objawem poniekąd pociesającym, że mimo tak silnego kryzysu fabryka ta podtrzymuje pełnię swej produkcji.

FABR. NARZĘDZI STOL.

A. WARDZIŃSKI

NAKŁO N. NOTECIA

Telefon 54. Adres telegraf.: Wardziński Nakło n. N.



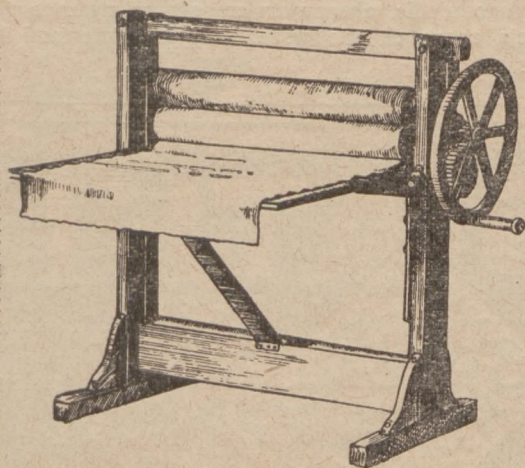
Wykonuje narzędzia i warsztaty dla stolarzy, bednarzy, kołodziej, cieśli i wogóle dla przemysłu drzewnego

Wyroby moje zostały na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu **złotym medalem** i przez Ministerstwo dla Przemysłu i Handlu **srebrnym medalem** państwowym odznaczone.

8503m

8410

Pierwsza krajowa wytwórnia ręcznych magli pokojowych
JANA PASTERNAKA w Sędziszowie (Młp.)



Cena 175.- zł

7622

Poleca swe wyroby

5751

dla użytku domowego, hoteli, pensjonatów, szpitali, etc.

PROSZEK KARBORUNDOWY

W ROZM. GRANUL. — bardzo korzystnie dostarcza

BIURO TECHNICZNE „ZENIT”

Kraków, Szpitalna L. 7

8511

Fabryka Armatur E. v. Münstermann Bielsko (Śląsk)



Armatury do pary, wody i gazu

Wentyle żeliwne i stalowe

Zasuwy lekkiej i ciężkiej budowy

Hydranty pod- i nadziemne

Kurki zwykłe oraz w specjalnem wykonaniu

Odlewy z brązu fosforowego do 15000 kg jednej sztuki

Wyłączny przedstawiciel na Poznańskie, omorze oraz Gdańsk

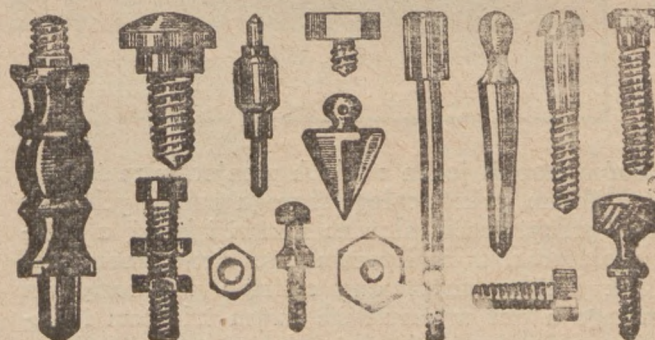
Stefan Duchowski

Biuro Inżynierskie

Poznań, Al. Marcinkowskiego 1

Telefon 32-26

8053



Automatyczna fabrykacja śrub toczonych i części fasonowych

A. Krawczyk, Poznań

Oddział I: Rynek Łazarski 19

Oddział II: Małeckiego 21

WYKONUJE ŚRUBY TOCZONE I CZĘŚCI FASONOWE Z MOSIADZU, STALI I ŻELAZA ORAZ CZĘŚCI TOCZONE DO RADIOAPARATÓW I ELEKTRYCZNOŚCI.

Zamiejscowych WW. PP. Odbiorców uprasza się o nadesłanie wzorów ewtl. rysunków celem uzyskania korzystnej oferty.

7234

PRECYZYJNE WYKONANIE I

CENY B. NISKIE!

Ś. p. Hugo Mühsam

(Wspomnienie pośmiertne działacza przemysłowego i społecznika.)

(g) Nieraz zwraca dopiero tragiczna chwila zgonu wielkich działaczy uwagę szerszych sfer społeczeństwa na pracę i płon, z którego korzystają całe pokolenia, nie zdając sobie sprawy, komu swój byt zawdzięczają.



Znów zeszedł jeden z takich pionierów ze świata, Hugo Mühsam, prezes całego szeregu wzorowych warsztatów pracy, przemysłowiec z krwi i kości, a zarazem społecznik, w najlepszym tego słowa znaczeniu.

Jak każdy wartościowy selfman rozpoczął on od małego a dał w rezultacie swym talentem i niezmordowaną pracą krajowi, tak łaknącemu odbudowy ekonomicznej, znane dziś wszędzie Zakłady Maszyn Rolniczych, odlewnie żelaza i wogóle cały swój „Dom Rolniczy” we Włocławku, gdzie znanym był poza tem też jako prezes lub członek najrozmaitszych stowarzyszeń i instytucyj społecznych.

Ostatnio był ś. p. Hugo Mühsam prezesem Tow. Przemysłowców oraz prezesem połączonych fabryk cykorji „Ferd. Böhm i Sp.” i „Gleba”.

„Niech Mu ta ziemia polska” — jak zęgnął Go w dniu 4 lutego na cmentarzu prezes Jerzy Bojańczyk — „dla której poświęcił całą swoją pracę i energję, będzie lekka, a pamięć po Nim na zawsze w sercach naszych pozostanie.”

IMPORT - EKSPORT

(p 113 L. 1805/4. M.). Firma turecka pragnie uzyskać przedstawicielstwo sprzedaży maszyn rolniczych.

WŚRÓD WYDAWNICTW

„KOGO SZUKASZ?”

Po dłuższych studjach i przygotowaniach przystąpiły Targi Wschodnie do wydawnictwa przewodnika informacyjnego pod tytułem „Kogo Szukasz?”. Nowy ten informator opracowany został z zastosowaniem nowoczesnych metod na wzór najlepszych tego rodzaju wydawnictw, na podstawie starannie zebranego materiału, obejmującego ogół wszystkich istniejących we Lwowie firm handlowych, przedsiębiorstw przemysłowych, banków, wolnych zawodów, zakładów naukowych i wychowawczych, władz państwowych i komunalnych, organizacyj społecznych, instytucyj publicznych itd. Cały materiał podzielony został w sposób przejrzysty na trzy odrębne działy, wzajemnie się uzupełniające, w ten sposób, aby służyć mogły każdej chwili łatwo i doraźnie źródłową, pewną i szczegółową informacją adresową w każdej dziedzinie praktycznych potrzeb i interesów.

Z działu reklamowego informatora lwowskiego „Kogo szukasz” skorzystać winny wszystkie przedsiębiorstwa wytwórcze i hurtowe, które zabiegają o zdobycie odbiorców czy to we Lwowie samym lub też we województwach Wschodniej Małopolski, bowiem informator, jako bogaty zbiornik materiału adresowego a tem samem propagandowego, znajdzie rozpowszechnienie nie tylko pośród Lwowian, lecz także w szerszych kołach kupiectwa i przemysłu wszystkich branż i dziedzin wytwórczych.

Nie ulega wątpliwości, że również poważniejsze firmy dalszych dzielnic kraju nabędą dla wykazanych walorów informator „Kogo Szukasz?”.

Dla udogodnienia abonentom czasopisma, naszego służy Administracja nasza chętnie wszelkiemi wyjaśnieniami i informacjami.



4-ro i 6-cio kątnie oraz karbowane 8380
Tkaniny metalowe - siatki rabcowe i t. p.
Ceny konkurencyjne Dostawa terminowa.

„DRUTOWNIA - POZNAŃ” Fabryka siatek i płotów druczanych
dawn. R. MATUSZEWSKI i S-ka.
Poznań, św. Marcin 45 a, II. ptr., tuż przy ul. Gwarnej

polecają

HOSSYB SP.A.

polecają

* Zbiłowskie Zakłady Stalowe *

8492

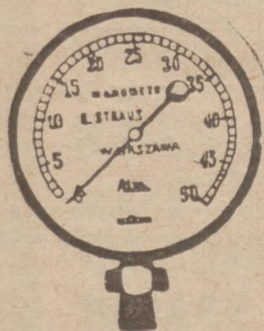
Stal narzędziowa

tyglową o najwyższej sprawności. Jedyna
wytwórnia stali szlachetnej w centralnym rejonie
Polski położona.

ZARZĄD: Warszawa, Jerozolimska 45, Telefony: 66-25 i 78-66.

Pilniki i tarczki

znane z trwałości, przez znawców chlubnie wyróżniane.



ROK ZAŁOŻENIA 1886

Wytwórnia
termometrów
manometrów

STANISŁAW STRAUS

WARSZAWA - JEROZOLIMSKA 22

Telefon 153-52.

FABRYKA W REMBERTOWIE

P. K. O. 2656.

Przyjmuje się reperacje

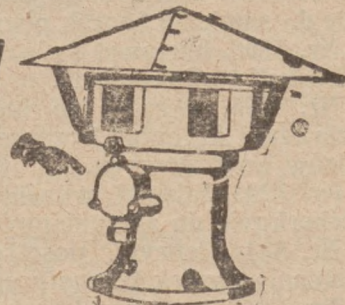
8493

Nasze

SYRENY

sygnałowe

dla ruchu i pożaru
dostarczamy
do prądu trójfazowego
i stałego.



FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH
KATOWICE-ZALEŻE.

3843



Wytwarzamy:

Oddział Fabryki Maszyn

Prasy mimośrodowe 15 i 25
to., wapniarki, torfiarki i
prasy do torfu (największe
tego rodzaju urządzenia w
Polsce w Miasteczku), pra-
sy do cegieł, odcinacze,
gniotowniki walcowe. Kom-
pletne pędnie, wały korbo-
we, wentylatory, ekshaustory,
elewatory.

Oddział Kottarni

Urządzenia wulkanizacyjne
do samochodów, zbiorniki
do wody, przewody paleni-
skowe, rurociągi, kominy,
kotły parowe leżące i sto-
jące, rury płomieniowe,
rury „Lachapelle”.

Oddział Odlewni Żelaza

Odlewy szare. Odlewy wszelkiego rodzaju według wia-
snych i doręczonych modeli.

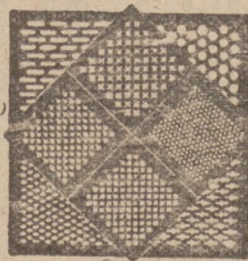
Reperacje wszelkiego rodzaju. — Monterzy.

8474

F. Eberhardt — Bydgoszcz

Poszukuje się zastępców

BLACHY DZIURKOWANE (SITA)



dla przemysłu żelaznego, cemen-
towego, papierniczego, kopalnia-
nego, chemicznego, dla rolnictwa,
cukrownictwa, młynarstwa, fabryk
krochmalu, gorzelni i browarów,
do wszelkich urządzeń i aparatów
technicznych, oraz blachę ażurową
do celów budowlanych, ozdób itp.
Wykonują z wszelkich materiałów
w dowolnych rozmiarach i grubości

Wytwórnia Blach Dziurkowanych

„Sito” Warszawa, Dobra 26, telefon 1-92

Nagrodzona wielkim medalem srebrnym
na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.

8498m



Drewniane tarcze zapędowe

8504m

we wszystkich rozmiarach oraz

8411

zęby drewniane do kół żelaznych

po najniższych cenach dostarcza

Fabryka Narzędzi Stolarskich

A. Wardziński, Nakło-Notec

Wyroby moje zostały na P. W. K. w Poznaniu odznaczone
złotym i srebrnym medalem.

Skrzynka zapytań

z dziedziny porad fachowych
i źródeł zakupów

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 5152. sposobu wytwarzania okucia kauczukowego do sznurówek i zarazem o wskazanie krajowego z tą produkcją związanego źródła zakupu surowca.

Nr. 5200. firmy, dostarczającej kompletne smolarnie do smolenia beczek piwnych i kufl.

Nr. 5208. hurtowni świec samochodowych marki „Boche” i „Champion”.

Nr. 5236. fabryki lub hurtowni dostarczającej okucia białe Argentan i czarne okucia do puszek i szorów wyjazdowych.

Nr. 5243. fabryki, wyrabiającej naczynia szklane żeberkowe do akumulatorów radiowych.

Nr. 5244. fabryki, dostarczającej maszyny do wyrabiania puszek hermetycznego zamknięcia.

Nr. 5257. wytwórni, wyrabiającej płótno impregnowane na budy do samochodów.

Nr. 5260. firmy, mającej zastępstwo niemieckich motocykli B. M. W. i Wander.

Nr. 5261. firmy, dostarczającej baloniki gumowe oraz maszynki do napęnlania tlenu.

Nr. 5262. fabryki, wyrabiającej scyzoryki i nożyczki.

Nr. 5266. firm porcelanowych oraz hut szkła w kraju.

Nr. 5269. firmy, dostarczającej beczki z blachy cynkowej.

Nr. 5272. firmy, dostarczającej maszyny kowalskie jak wiertarki, imadła etc.

Nr. 5277. centralnego biura sprzedaży blachy cynkowej.

Nr. 5279. fabryki, wyrabiającej pompy skrzydłowe „Allweillera”.

Nr. 5282. firmy, wyrabiającej maszyny do wulkanizowania kół gumowych itd. do auta.

Nr. 5283. firmy, dostarczającej maszyny do wyrobu rurek opanc. do instalacji elektr.

Nr. 5295. fabryki, wyrabiającej sznuty i sztan-ce do tłoczenia.

Nr. 5297. fabryki, wyrabiającej okucia do trumien i metalowe ozdoby trumienne.

Nr. 5298. firmy, posiadającej zastępstwo na 3-osobowe samochody fabr. Morgan w Anglii oraz D'ujan we Francji.

UPRASZA SIĘ O PODANIE:

Nr. 5276. przepisu na specjalną masę, której używali murarze przed wojną do zaklejania wzgl. reperowania szczelin i dziur w murach i fasadach domów i balkonów. Masa ta była bardzo trwała.

Szafranek i Roszczyk

Inżynierowie, Poznań, Fredry 6.

Fabryka Budowy Ogrzewań Centralnych i Wentylacji

Rok założenia 1898

Rok założenia 1898

WARSZATY: ul. Dąbrowskiego 83/85

z bocznicą kolejową — Tel. 66-37

BIURA: ul. Fredry 6. — Telef. 59-29 i 59-22

Przedstawiciel w Warszawie:

Janusz Cholewicki, Warszawa,

ul. Wybrańska 2 m. 1

8526

Ogrzewania parą niskiego ciśnienia — Ogrzewania parą odłotową — Ogrzewania parą wysokiego ciśnienia — Ogrzewania wakuu — Ogrzewania mieszkaniowe — Ogrzewania wodne z pompą — Ogrzewania wodne — Wentylacje mechaniczne dopływowe i wyciągowe — Suszarnie drzewa — Suszarnie mydła — Pralnie mechaniczne — Kuchnie parowe — Łaźnie parowe — Wodociągi i kanalizacje — Cieplarnie — Budowa aparatów dezynfekcyjnych — Fabryka bojlerów, rezerwoarów i t. p.

Kleje grzejniki — Stoły nagrzewacze stolarskie
Kotły do gotowania kleju

Automatyczna regulacja temperatury syst.

— Johnsona.



BANK WZAJ. UBEZPIECZEŃ

ROK ZAŁ. 1873

T-WO WZAJ. UBEZPIECZEŃ
OD OGNI I GRADOBICIA

ROK ZAŁ. 1920

TELEFON 1487 W POZNANIU ŚW. MARCIN 61

Jest zakładem czysto-polskim

zawiera ubezpieczenia: na życie, od nieszczęśliwych wypadków, od odpowiedzialności cywilno-prawnej, od ognia, od gradobicia, od kradzieży z włamaniem oraz ubezpieczenia samochodowe. Oparty o zdrową reasekurację zagraniczną daje wszelkie gwarancje najakuratniejszego wypełnienia zobowiązań.

Zbiór składek za rok 1927 przeszło zł	13.700.000
" " " " 1928 " zł	16.650.000
" " " " 1929 " zł	20.000.000

Oddziały: w Bydgoszczy, Grudziądzu, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Warszawie

Reprezentacja w Gdańsku. Reprezentacje i Agentury we wszystkich większych miastach Polski

TOW. AKC. BUDOWY TRANSMISJI, MASZYN I ODLEWNI ŻELAZA J. JOHN W ŁODZI

Własne biura sprzedaży w:

Warszawie

Jerozolimska 51

Krakowie

Basztowa 24

Poznaniu

Cieszkowskiego 8

Lwowie

Zyblikiewicza 39

Katowicach

Ks. Damrota 6

Lublinie

Cicha 6 (tel. 313)

Gdańsku

Fahrenheitstr. 2

7515

8508 m

Adres telegraficzny dla biur i centrali: „Transmisja”

PĘDNIE (transmisje). Łożyska, samosmary, wieszaki. Wałki. Sprzęgła stałe i rozłączane: kłowe i ciernie. Koła pasowe i linowe. Naprężacze pasów. Kierowniki pasowe. Wykonanie dokładne. Kontrola sprawdzianami różnicowymi. Produkcja masowa. na skład; terminy krótkie.

KOŁA zębate czołowe i stożkowe z zębami obrabianymi na specjalnych automatach.

KOTŁY STREBELA oryginalne do ogrzewania centralnych.

GRZEJNIKI (RADJATORY) do ogrzewania centralnego.

WALCE młyńskie i inne przedmioty żelazne utwardzone.

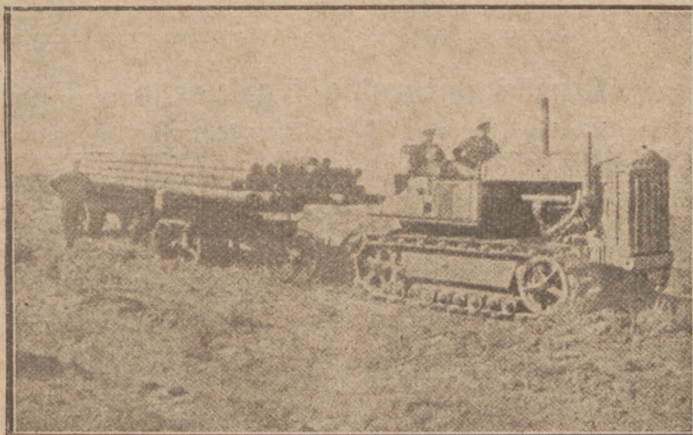
PRZEKŁADNIE ZĘBATE i ŚLIMAKOWE.

TOKARKI pociągowe, szybkoobrotowe z wałkiem pociągowym do toczenia i śrubą pociagową do gwintów. Budowa mocna. Wykonanie seriami bardzo dokładne. Wrzeciona szlifowane. Każda tokarka próbowana i kontrolowana protokularynie.

WIERTARKI kolumnowe ze skrzynką biegów (8 szybkości) i samodzielnym posuwem wrzeciona (4 szybkości) dla wiercenia otworów do 32 i 40 mm.

GŁADZIARKI (KALANDRY) dla przemysłu włókienniczego i papierniczego, oraz walce do nich. Okładanie starych walców nowym papierem i jutą. Szlifowanie walców żelaznych i stalowych na specjalnej szlifierce.

Dostawa ze składów lub w krótkich terminach.



TRAKTORY GĄSIENICOWE CLET RAC

Przyczepki i wywrotki traktorowe, kołowe i gąsienicowe
do przewozu różnych materiałów

6844

Górnośląskie
Towarzystwo
Przemysłowe

Getepe Sp. Akc.

Warszawa,
ul. Sewerynow 3
tel. 221-44, 247-54,
247-66

Katalogi, oferty, demonstracje - na żądanie

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

Fa. „Materiał Budowlany S-ka Akc.” w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 23

Fa. „Materiał Budowlany S-ka Akc.” w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 23, sprzedaje w Poznaniu, oraz w swoich oddziałach w Bydgoszczy, Grudziądzu i Toruniu opancerzone piece patentu Szrajbera, stałe i przenośne, oraz kotłiny na węgiel i gaz.

Piece opancerzone stałe i przenośne łączą w sobie wszystkie dodatnie cechy i zalety pieców ogrzewniczych o dużej pojemności cieplnej, które przy jednorazowym napaleniu grzeją od 12–30 godzin, rozwijając na powierzchni temperaturę niżej 100 stopni C. Piece kaflowe posiadają co prawda również dużą pojemność cieplną, jednak wskutek niedostatecznej odporności kafli ulegają szybkiemu zniszczeniu, a szczególnie obok drzwiczek, gdzie kafle łatwo od gorąca pękają, zważając, że temperatura paleniska jest stała jednakowa, obojętnie, czy w piecach małych lub dużych, i wynosi 700–800 stopni Cels., w następstwie czego nie są tak hermetyczne, jak piece opancerzone. Poza tem piece kaflowe wymagają corocznie pewnej naprawy oraz

zużywają się bardzo szybko, w następstwie czego musi się je przestawiać lub nawet zastąpić nowymi piecami kaflowymi.

Zastąpienie zatem słabych i łatwopekających kafli pancierzem metalowym, pokrytym mocno lśniącą glazurą, wypaloną systemem emalierskim, radykalnie usuwa wymienione braki i wady związane bezpośrednio z kaflem ceramicznym, wobec czego przenośne piece opancerzone są w rezultacie znacznym postępem techniki ogrzewniczej i mogą być zastosowane w miejsce niezawodnego ogrzewania wszystkich pomieszczeń aż do 120 m.³ kubatury.

Piece opancerzone patentu Szrajbera są wynalazkiem polskim i zostały nagrodzone złotymi i srebrnymi medalami, produkuje się je zaś tak silami jak i materiałami krajowymi i obecnie znajduje się w całej Polsce takich pieców przeszło 5.000 sztuk w użyciu, co wymownie ilustruje coraz więcej wzrastającą popularność wśród klientów.

Instytut Agenturowy Alfons Znaniecki, Bydgoszcz

Właścicielem powyższej firmy jest p. Alfons Znaniecki. Firmę swoją założył z dniem 1 stycznia 1930 r. Poprzednio zajmował poważne stanowisko, a ostatnio, pomimo swego młodego wieku, był kierownikiem wielkiego biura technicznego w Bydgoszczy, które zostało zlikwidowane, z powodu marżącego położenia finansowego. Wśród sfer przemysłowo-handlowych cieszy się p. A. Znaniecki jak najlepszą opinią, pełnem zaufaniem i uznaniem. Pan A. Znaniecki jest dobrym fachowcem w branży metalowo-technicznej. Z dnem 1-go stycznia 1930 przejęła powyższa firma Generalne Przedstawicielstwo na obszar całej Rzeczypospolitej Polskiej i w. m. Gdańsk, firmy: „Fabrik gelochter Bleche und Stanzwerke G. m. b. H., Raguhn-Anhalt”.

Dostarcza blachy dziurkowane (sita) z każdego metalu, dla każdej galezi przemysłu, głównie cukrowniczego, dalej artykuły sztancowane do każdego celu, rury filtracyjne, siatki druciane dowolnych rozmiarów i grubości. Wykonanie solidne, ceny przystępne, dogodne warunki, punktualna, terminowa dostawa.

Poza wyżej wyszczególnioną czynnością zajmuje się powyższa firma wykonywaniem wszelkich przepisów na maszynie oraz wyucza pisanie na maszynie.

Biuro firmy Instytut Agenturowy mieści się w Bydgoszczy, przy ulicy Błonia nr. 22, a telefon nr. 20-15.

Zwracamy uwagę na dzisiejsze ogłoszenie.

Brusiki naturalne i sztuczne

W obiegu handlowym znajdujemy liczne fabrykaty brusików, które na ruzt oka niewiele z pozoru się różnią, a jednak wartość ich jakościowa jest różnolita. Posiadamy bowiem brusiki naturalne i sztuczne. Różnica między brusikami naturalnymi a sztucznymi polega na tem, że ostatnie sporządzone są z materiałów jak piasek, glina, szmergel itp., podczas gdy brusiki naturalne są z kamienia jako to: marmur, granit itp. Przy brusikach sztucznych ważna i decydująca rolę odgrywa procentualne zestawienie mieszaniny z poszczególnych materiałów i dlatego wartość ich użytkowa nie może być jednolita,

podczas gdy przy brusikach naturalnych wahania te wartości jakościowej są znacznie mniejsze ze względu na jednostajny materiał surowcowy. — Do rzędu brusików naturalnych zalicza się między innymi także fabrykat wiedeński pod nazwą „Summit”. Brusiki te sporządzone są ze specjalnego kamienia łuskowego, który ma tę zaletę, że daje niezrównanie delikatne ostrze i zupełnie nieznacznie się zużywa. — Składnicę konsygnacyjną brusików „Summit” posiada Inż. LUDWIK RACZKOWSKI W. KRAKOWIE, przy placu Mariackim 9.

Zakłady „Belape” w Przemysłu

Pierwsza Małopolska Fabryka Narzędzi Rzemieślniczych „Belape” w Przemysłu przy ul. Mickiewicza 52 jest jednym z nielicznych naszych zakładów tej dziedziny, urządzonych na wzór nowoczesnych tego rodzaju przedsiębiorstw zagranicznych. Fabryka, odpowiednio do czołowych swych wyrobów, którymi zasiła rynek wewnętrzny, posiada trzy specjalne działy. W pierwszym dziale produkuje się poziomnice marki „Exakt”, w II. dziale wytwarza się heble, oraz inne narzędzia rzemieślnicze z drzewa, III. dział dostarcza ławy stolarskie, kozły fornierskie, oraz różne inne wyroby. Pomijając inne fabrykaty, które cieszą się rozpowszechnieniem w całym kraju, poświęćmy dziś kilka uwag wytwarzanym przez firmę „Belape” poziomnicom, który to przyrząd niezbędny w budownictwie, oraz w różnych innych działach rzemiosła i przemysłu, doniedawna jeszcze sprowadzaliśmy w licznych wypadkach z zagranicy, co dzisiaj stało się zupełnie zbęd-

nem. Do wyrobu poziomnic „Belape” używane bywa drzewo dębowe, któremu przed jego przeróbką nadaje się odpowiednich do przeznaczenia kwalifikacji, poddając je procesowi suszenia i należytej konserwacji. Firma omawiana w produkcji poziomnic kładzie również wielką wagę na ich precyzyjnym obróbeniu, a montowanie odbywa się pod nadzorem wykwalifikowanych w tym zakresie specjalistów, dzięki czemu pod względem prawidłowości wyroby te są zupełnie bez najmniejszego zarzutu, dorównując najprecyzyjniejszym podobnym fabrykatom obcokrajowych fabryk specjalizowanych. — Poziomnice „Belape”, jako towar gwarantowane niezawodny, polecić możemy pp. kupcom branży przy pokrywaniu ich zapotrzebowań na ten artykuł. Firma „Belape” służy chętnie szczegółową ofertą i cennikami, z których wynika, że poziomnice krajowe są tańsze od zagranicznych, choć jakościowo im dorównują.

PATENTY WZORY, ZNAKI
na wynalazki

w kraju i zagranicą — obrona spraw spornych, unieważnienia i t. d.

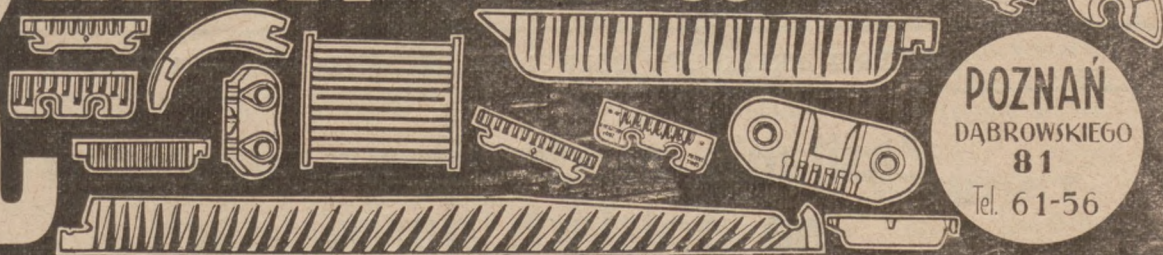
8271/5458

rzecznik patentowy przysięgły

Inż. dypl. **Janusz Wyganowski**

WARSZAWA, ul. Ordynacka 6, telefon 161-50

Rusztia Tow. Akc. „Wie Pofana”



POZNAŃ
DĄBROWSKIEGO
81
Tel. 61-56

JAN LEWANDOWSKI

Warszawa, ul. Jasna Nr. 6

Telefon Nr. 226-38

Adres telegr.: „Elko” Konto czekowe P. K. O. 8562

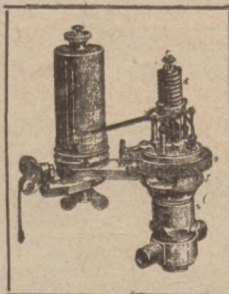
Wyłączne przedstawicielstwo i skład na Polskę:

Indykatorów
„Mainak”

Analizatorów
gazów „MONO”
i „DUPLEX MONO”

Kontrola palenisk
kotłowych

Armatura do par, gazu i wody



Pompy ręczne
i transmisyjne

Szklą
wodowskazowe
na wysokie
ciśnienie

Pyrometry
z podziałką
do 1.600° C.

Manometry zwykłe, kontrolne, samopiszzące.

Naprawa manometrów wszelkich systemów.

Tachografy JAQUET i tachomierze.

Wodomierze jednostrumieniowe.

Filtry do wody.

Sikawki do rozpylania mleka wapiennego, dezynfekcji drzew, plantacji chmielu i buraków.

8494

Największy wybór!

Przystępne ceny!

DZIAŁ I.

Narzędzia rzemieślnicze, okucia budowlane i meblowe

DZIAŁ II.

Śruby maszynowe, zamkowe, budowlane, wkrętki do drzewa i metalu. Gwoździe drutowe. Artykuły techniczne, pasy transmisyjne i przybory okrętowe: łańcuchy i liny stalowe

DZIAŁ III.

Porcelana, fajans, szkło restauracyjne i domowe. Kryształły krajowe i zagraniczne. Wyroby srebrne, alpakowe, niklowe, stalowe

DZIAŁ IV.

Sprzęty kuchenne i domowe, umywalnie, łózka żelazne i materace

DZIAŁ V.

Dźwigary, żelazo, blacha żelazna, cynkowa Cement, gips, wapno, smoła, karbolineum Papa, trzcina sufitowa. Siatki na płoty Okucia do piecy. Kafle, piece żelazne oraz wszelkie w zakres branży wchodzące artykuły poleca ze składu wagonowo:

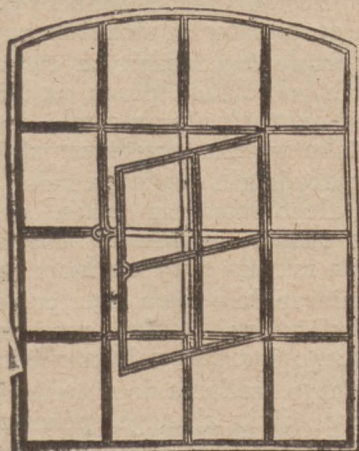
firma „**BALTYK**” Skład żelaza
właściciel JÓZEF SKWIERCZ

GDYNIA, ul. 10-Lutego

Telefon 13-06

ROK ZAŁOŻENIA 1923

8491



FABRYKA KRAT
I OKIEN KUTYCH

Edw. Siwka i Ska.

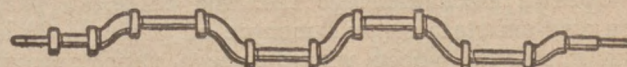
Środa — tel. 127

dostarcza jako specjalność:

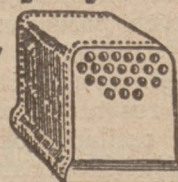
OKNA żel.-kute, każdego rodzaju i wielkości dla fabryk, mieszkań i chlewni, oraz wszelką konstrukcję żelazną, dla budowni

Cenniki na żądanie

8136



WALCY KOLANOWE
DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW
MECHAN. PAROWYCH
JAK TEŻ
KOMPLETNE ŁOŻYSKA
DO NICH.



KOMPLETNE PALENISKA
LOKOMOBILOWE
I DO LOKOMOTYW
JAK TEŻ DO
WSZYSTKICH SYSTEMÓW
KOTŁÓW PAROWYCH.

WYKONUJE: W NAJKRÓTSZYM TERMINIE I NA DOGODNYCH WARUNKACH.

S. SAMULSKI i SP. PLESZEW

FABRYKA MASZYN I ARMATUR-ODLEWNIA-KOTLARNIA

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

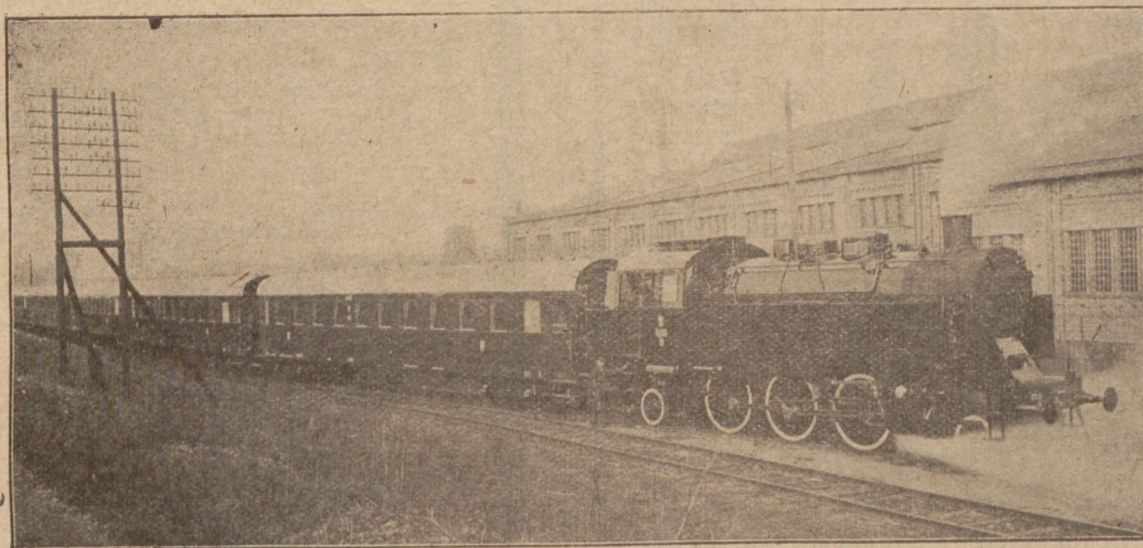
(PRZEDRUK ARTYKUŁÓW DOZWOLONY JEDYNIĘ ZA PODANIEM ŹRÓDŁA).

Zasilanie mechaniczne paleniska na polskich parowozach

W końcu listopada r. ub. opuściły fabrykę parowozów „H. Cegielski Sp. Akc.” w Poznaniu dwa parowozy towarowe typu „Decapod”, posiadające urządzenia do mechanicznego podawania węgla z tendra do paleniska kotła, zwane po angielsku „stoker’ami”. Parowozy te, zamówione przez Ministerstwo Komunikacji, mają być wypróbowane na kolejach polskich, celem wykazania korzyści, płynących ze zastosowania mechanicznego zasilania rusztu w stosunku do ręcznego i ewentualnego zastosowania „stoker’ów” do wszystkich większych parowozów nowobudowanych.

amerykański otrzymał ruszt o powierzchni 17 m.², a więc przeszło 3-krotnie większy od największego europejskiego.

Zastosowanie stokera ułatwia przede wszystkim ogromnie pracę palacza, szczególnie na większych parowozach, a umożliwia obsługę rusztu wogóle na parowozach o polu rusztu ponad 5 m.². Tendencją ostatnich lat jest zastosowanie stokera także do mniejszych parowozów, szczególnie w okolicach o ostrym klimacie oraz w krajach północnych i podzwrotnikowych. Tam wysiłek ludzki nie może być tak intensywny i wydajność palacza jest znacznie mniejsza.



Parowóz i wagony osobowe fabr. H. Cegielski S. A. w Poznaniu.

Ponieważ są to parowozy pierwszego tego rodzaju nie tylko w Polsce, ale wogóle w Europie, więc warto bliżej zapoznać z nimi szerszy ogół.

Sprawa mechanicznego zasilania paleniska parowozu węglem stała się w Ameryce od przeszło 20 lat kwestją palacza, wobec wzrastającego zapotrzebowania coraz to większych parowozów. Granicę wielkości paleniska ustaliła już dawno wydajność palacza, który przy stałym i pełnym obciążeniu kotła nie może obsługiwać należycie rusztu o powierzchni ponad 5 m.², co odpowiada zasilaniu około 2,5 ton węgla w ciągu godziny. Największe parowozy europejskie zatrzymały się przeto przy powierzchni rusztu nieprzekraczającej 5 m.². Obecnie projektowany przez firmę H. Cegielski Sp. Akc. polski parowóz pospieszny jeden z największych parowozów europejskich, otrzyma ruszt o powierzchni 4,8 m.².

Dzięki zastosowaniu mechanicznego zasilania paleniska zapomocą „stokera”, największy parowóz

Program kolei amerykańskich przewiduje w ciągu 25 lat zastosowanie stokerów na wszystkich parowozach dalekobieżnych. Powodem tego jest o 10 proc. większa siła pociągowa parowozów ze stokerem w porównaniu do tychże parowozów zasilanych ręcznie; nadto przy tych samych warunkach pracy uzyskuje się przy użyciu stokera oszczędność na opale do 15 procent. Oszczędność taka wynika przede wszystkim ze stałego równomiernego rozdziału węgla na całej powierzchni rusztu oraz stałego natężenia „ognia” przez uniknięcie zasypywania rusztu większymi ilościami paliwa odrazu, jak to ma miejsce przy zasilaniu ręcznym. Węgiel wówczas niezupełnie spala się z powodu okresowego braku dostatecznej ilości powietrza, a obłoki czarnego gryzącego dymu są najlepszym tego dowodem. Podczas ręcznego zasilania doprowadza się przez drzwiczki ogniowe dużo zimnego powietrza, ochładzającego nadm. ścianę sitową i powodującego cieknięcie opłomek. Przy opalaniu mechanicznym,



Nowoczesna
KSIĘGOWOŚĆ
przebitkowa

„Kartowist”

Ostatni wyraz techniki buchalteryjnej
Oszczędza 50% pracy i mat.

1718

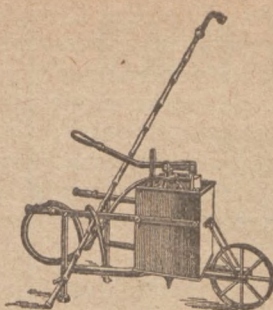
6203

Biuro Organizacyjne i Buch.-Rewizyjne

Wiktor Siandé 8478

Zaprzyiężony Rewizor Ksiąg - Znacwa Sądowy.

Kraków — Tel. 0411 — PIJARSKA 5.



Sikawka

do bielenia i desynfekcji
powinna się znajdować:
w każdym gospodarstwie rolnem
w każdym ogrodnictwie
w każdej fabryce
w każdym koszarach
w każdym szpitalu
w każdym garażu i t. p.

8483

WYTWÓRCA:

IGNACY HERNET

Zakłady Mechaniczne Góra, pow. Żnin (Wlkp.)



Ważne dla P. T. Hurtowników Branży Żelaza

Dostarczamy w bieżącym sezonie

POZIOMNICE (WASSERWAGEN)

z suchego, dobrze pielęgowanego drze-
wa dębowego o opatentowanym okuciu
czysto mosiężnym.

Wykonanie najlepsze i nader efektowne!
Ceny konkurencyjne!

Prosimy o wcześniejsze nadesłanie zamówień,
celem umożliwienia nam punktualnej dostawy

„BELAPE” PIERWSZA MAŁOPOLSKA FABRYKA
NARZĘDZI RZEMIEŚNICZYCH
W PRZEMYSŁU 8481

Rybnicka Fabryka Maszyn

Sp. z ogr. odp.

Rybnik G. Śl.

Adres telegraficzny: „RYMAG”

Numery telefonów: 69 i 125

Maszyny

i urządzenia kopalniane

Urządzenia

transportowe

Wciągi (lifty)

towarowe i osobowe

Wagi

kolejowe i wozowe

8495

Biuro Techniczno-Handlowe

A. GLASER

Poznań, ulica 27 Grudnia 16, dom tylny.

Telefony: 41-16 i 50-18

Adres telegraficzny: „Technohandel”

Jeieralne Przedstawicielstwa i składnice fabryczne:
„Berson” Polska Fabryka Wyróbów Gumowych S. z o. p.
w Krakowie,
Włocławska Fabryka Drutu dawn. C. Klauke Sp. Akc.
we Włocławku
O. E. Domnink Mechaniczny Zakład Technicznych Tkanin
we Włocławku

7281w

Posiada na składzie:

5596

Pasy skórzane, z sierści
wielbłądziej, konopne i bawełniane.

Płyty uszczelniające org.
„Klingerit”, „Laserit”,
azbestowe i gumowe.

Szczeliwo konopne, bawełniane, azbestowe, talkowe i gumowe.

Węże gumowe tłoczące, spiralowe, do pary, parciane i parciane wewnętrzne gumowe, wszelkich wymiarów.

Armatura do pary, wody i gazu.

Szkła wodowskazowe rurkowe org. „Klingerit” i wazowe do oliwiarek kroplowych.

Smarownice różnych typów

Manometry oraz

Korki kontrolne.

Wełna oraz ścierki do czyszczenia maszyn

Cyna angielska i do lutowania. Metal biały tożyskowy

Lampy i kolby benzynowe do lutowania - Szczotki stalowe
Filce techniczne - Fibra w płytach i laskach

oraz wszelkie inne ARTYKUŁY TECHNICZNE potrzebne dla przemysłu i rolnictwa.

Dostawa: do biur technicznych, kolei, cukrowni gorzelni, browarów i fabryk.

średnia temperatura paleniska jest, jak wykazały badania amerykańskie, o około 80—90 stopni C. wyższa i nie ulega prawie żadnym wahaniom, w przeciwieństwie do opalania ręcznego, gdzie podczas zarzucania rusztu węglem temperatura w palenisku nagle opada o kilkadziesiąt do stukilkudziesięciu stopni C. Silne wahania temperatury powodują wcześniejsze zużycie paleniska miedzianego, pękanie zespórek, a więc i tu daje stoker oszczędności w eksploatacji parowozu.

Przy zasilaniu mechanicznym, węgiel spala się zupełnie, a stale jasny dym podczas kilkugodzinnej jazdy, jak wykazały próby przeprowadzone przez fabrykę H. Cegielski Sp. Akc. na tych parowozach, jest tego dowodem. Ponadto „ogień” przy użyciu stokera jest znacznie czystszy, po parogodzinnej jeździe ilość żużla na ruszcie była minimalna, tak, iż uciążliwe oczyszczanie rusztu po każdej jeździe zostało ułatwione. Może to się również przyczynić do przedłużenia odcinków, które ma przebiegać parowóz bez przerwy, można więc oddalić stacje końcowe, a co za tym idzie, ilość zmian parowozu, np. między Górnym Śląskiem a Gdynią, co znów daje oszczędność w eksploatacji. Użycie stokera daje wreszcie możliwość stosowania najgorszych gatunków węgla, nawet samego

miału, który do ręcznego zasilania jest zupełnie nieodpowiedni.

Zepsucia stokera zdarzają się bardzo rzadko; jak wykazała statystyka amerykańska, stoker pracuje bez naprawy 50.000 do 60.000 km. Bezpieczeństwo ruchu także się polepsza, ponieważ palacz może prawie cały czas poświęcić pomocy maszyniście w obserwacji sygnałów i toru. Obecność trzeciego pracownika, t. zw. pomocnika maszynisty, na parowozie jest nawet na największych parowozach pociągów zbędna.

Ministerstwo Komunikacji, przez wprowadzenie do ruchu parowozów ze stokerem, chce zapewne zabezpieczyć sobie możliwość zastosowania w przyszłości większych parowozów na P. K. P., a przez zebranie odpowiedniego doświadczenia na podstawie przeprowadzonych badań i prób nad temi 2-ma parowozami w zastosowaniu do naszych warunków, — wyciągnąć odpowiednie wnioski co do przyszłego zastosowania tych urządzeń w Polsce.

Nowe parowozy polskie z mechanicznym zasilaniem są dowodem, że P. K. P. nie poprzestają na stosowaniu parowozów „historycznych”, lecz wkraczają na drogę udoskonalenia ich ustroju, zaś wytwórnia, która omówione mechanizmy wykonała, może się szczycić sprawnym spełnieniem zadania.

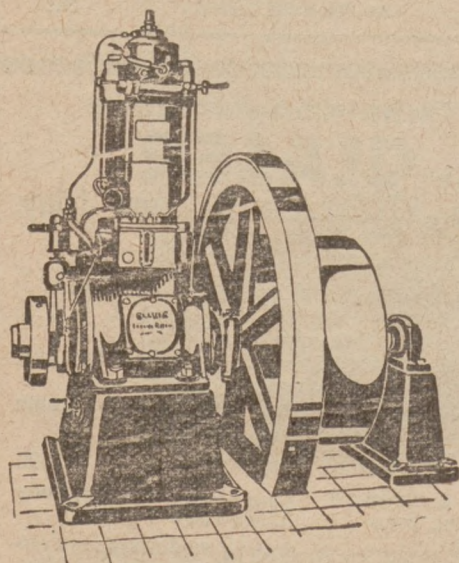
„ELLWE” bezsprężarkowy silnik

systemu

DIESEL'A

jest dla przemysłu, rolnictwa i rzemiosła najtańszą, najsprawniejszą i najprostszą maszyną napędową.

Prosimy zażądać wyczerpującej oferty.



SVENSKA MASKINVERKEN
SÖDERTÄLJE SZWECJA

Reprezentant Generalny: **Gösta Enbom**
GDANSK-OLIWA, Biücherstr. 4 — Tel. 45488

Reprezentant na woj. Wileńskie, Nowogrodzkie i Białostockie: Biuro Techniczne STANISŁAW STOBERSKI, Wilno, ul. Adama Mickiewicza 27. Tel. 12-47
Reprezentant na woj. Poznańskie: TADFUSZ KARWOWSKI, Biuro Inżynierskie Poznań, ul. Mickiewicza 34, Telefon 76-68

DRAWSKA ODLEWNIA ŻELAZA FABRYKA MASZYN

inżynier LUDWIK KEMBLŃSKI i S-ka

DRAWSKI MŁYN (WIELKOP.)

Telefon nr. 1

Telefon nr. 1

Biuro centralne:

Poznań, Wierzbice nr. 14.

Telefon nr. 21-63

7594z

poleca

7149

odlewy lano-kute i żeliwne

o doskonałej jakości

7873k

Dostawa terminowa.

Dostawa terminowa.

„GALWANOPLASTYKA”

właśc. KAZIMIERZ KLOPSZ

POZNAŃ, WIERZBIĘCICE 15

poleca

klisze kreskowe, siatkowe, kolorowe w cynku, mosiądzu i miedz. Płyty do złocenia i tarczenia. Fotolitografia. Zdjęcia fotograficzne fabryk, maszyn itp.

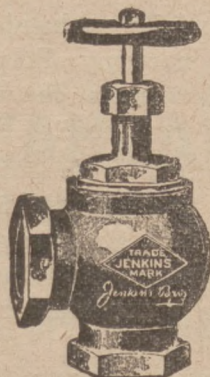
ODDZIAŁ RYSOWNICZY.

Specjalność: Amerykański retusz maszyn.

8431

Kupując polski towar — WZBOGACASZ KRAJ i siebie samego

BIURA TECHNICZNE ADOLF RICHTER



Warszawa, ul. Rymarska 10
Telefon biura 10-81 i 86-79
sklepu 83-80

Łódź, ul. Przejazd 20
Telefon 203-80 i 179-80

Skład i dostawa wszelkich artykułów technicznych, dla przedsiębiorstw przemysłowych oraz instytucji Państwowych i Komunalnych 8490

Przedstawicielstwa i składy konsygnacyjne firm krajowych i zagranicznych na

Łączniki kuto-lane do rur — Armaturę parową i wodociagową oryg. „JENKINS” i „KLINGERA” — Wodowskazy i szkła refleksyjne oryg. „KLINGERA” — Płyty „KLINGERIT”, „MOORIT”, „DURIT” — Szczeliwa azbestowe w najwyższym gatunku — Gumowe artykuły techniczne do wszelkich celów — Tygle grafitowe oryg. „MORGANA” — Pasy transmisyjne skórzane, Balata i z sierści wielbłądziej — Narzędzia i miary techniczne — Węże metalowe do pary, olejów, gazu itp. — Pompy oryg. „ALLWEILERA” i inne — Maszyny dla przemysłu piekarskiego i wszelkie inne

Pierwsza krajowa fabryka naczyń
i maszyn mleczarskich

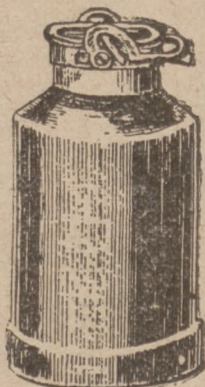
Konstantego Millera

Sp. z ogr. odp.

w Warszawie

ul. Belwederska nr. 5, dom własny, telefon nr. 45-03.

5778 t



Fabryka wyrabia wszystkie naczynia, potrzebne do mleczarstwa, jako to konwie, mierzniki, szkopce, oziębiacze, pasteryzatory, podgrzewacze itp. wszystko tylko w gatunkach pierwszorzędnych.

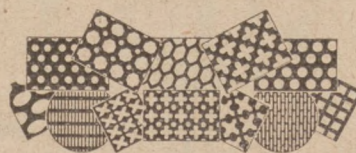
4801

KONWIE

do przewożenia mleka z pokrywą nazawiasach, zamknięcie hermetyczne, bez szwów i nitów fason prosty, cylindryczny, poczwórnie cynowane z grubej blachy.

Egzystuje 45 lat.

BLACHY DZIURKOWANE (SITA)



z każdego metalu, dla każdej gałęzi przemysłu, głównie cukrowniczego. Dostarczamy także artykuły sztancowane dla każdego celu, rury filtracyjne, siatki druciane.

Dowolne rozmiary i grubości.

Wykonanie solidne,

ceny przystępne,

dogodne warunki,

punktualna dostawa.

Fabrik Gelochter Bleche u. Stanzwerke
G. m. b. H.

Raguhn-Anhalt

Telefon 235. Adr. telegr. Stanzwerke Raguhn-Anhalt.

Generalny Reprezentant

na obszar całej Rzplitej Polskiej i W. m. Gdańsk.

INSTYTUT AGENTUROWY

Alfons Znaniecki

Bydgoszcz, ul. Błonia Nr. 22a Tel. 20-15

(Subprzedstawiciele poszukiwani,
oferty do reprezentanta)

8507

Towarzystwo Akcyjne

„Arkona”



Wytwórnia
wrobów
metalowych

Tczew

Telef. 20 i 59

Adres telegr.: ARKONA — TCZEW

Fabryka założona 1857 roku

Oddział I:

wszelkiego rodzaju artykuły blaszane, cynowane, cynkowane, lakierowane. — Beczki żelazne, cynkowane. — Spawalnica autogenowa. Tłocznia hydrauliczna.

Oddział II:

Opakowania blaszane. — Chromolitografia na blasze.

1387

„Polyp“ uniwersalny chwytnak

Coraz intensywniejsze tempo życia gospodarczego znajdujące swe odbicie, rzecz oczywista, w dziedzinie transportu, sprawia, iż w tej dziedzinie codziennie niemal jesteśmy świadkami wynalazków i udoskonaleń.

Na wyróżnienie wśród tych wynalazków zasługuje bezspornie nowy chwytnak ośmioramienny, nazwany „Polyp'em“, którego pracę w zestawieniu z dotychczas znanymi chwytnakami dwukubłowymi cechuje istotnie frapująca wydajność.

Ponieważ szczupłe ramy niniejszej notatki nie pozwalają na bardziej szczegółową charakterystykę tych chwytnaków, powszechnie znanych na całym świecie, a dziś stosowanych już również i w Polsce, w przemyśle i portach, ograniczam się do podania kilku cyfr dających podstawę do wyrobienia sobie jednak pewnego sądu o pracy „Polyp'ów“.

Tak więc przeprowadzone na dużą skalę badania porównawcze pracy tych chwytnaków z pracą chwytnaków dwukubłowych dały w wielkich hutach następujące wyniki:

Rodzaj ładowanego materiału	Chwytnaki kubłowe wagi własn. 5 ton i pojemn. 2 1/2 mtr. sześć.	Chwytnaki „Polyp“ wagi własn. 5 ton i pojemn. 2 1/2 mtr. sześć.
Ruda Quenza	44 ton w ciągu godz.	128 ton w ciągu godz.
„ marokańska	53 „ „ „	112 „ „ „
Kamień wapnia	45 „ „ „	89 „ „ „

Przeładunek złomu.

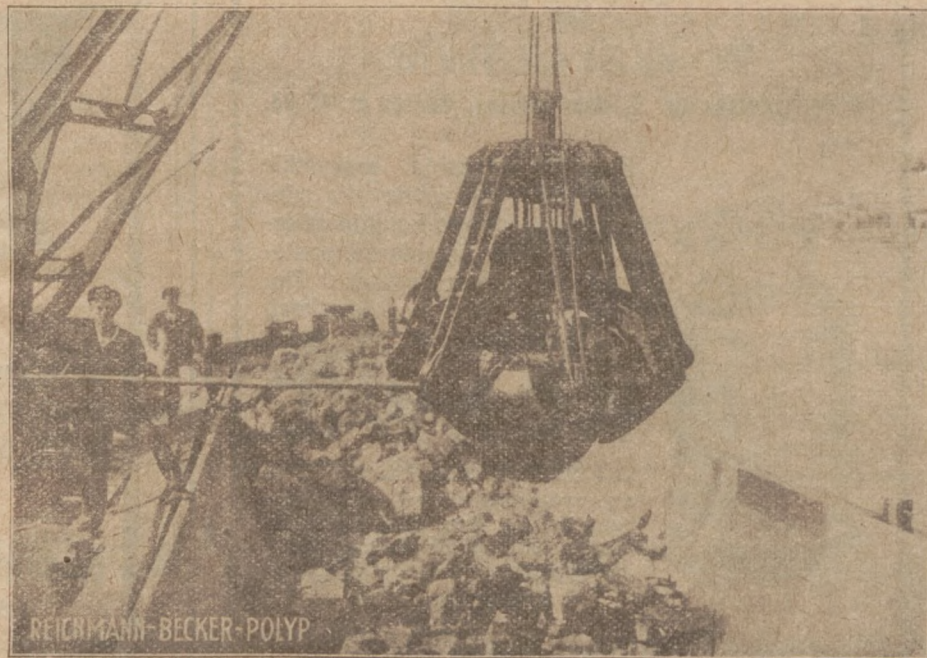
Rodzaj ładowanego materiału	Chwytnaki 2-kubłowe wagi własn. 7 t i pojemn. 3 mtr. sześć.	Chwytnaki „Polyp“ wagi własn. 6,8 t. i pojemn. 3 mtr. sześć.
Ruda L. K. a (Szwecja)	131 ton w ciągu godziny	323 ton w ciągu godziny
„ marokańska	73 „ „ „	146 „ „ „
„ Minette	76 „ „ „	157 „ „ „

Chwytnaki ośmioramienne „Polyp“ o wadze własnej 1,8 ton, użyte do przeładunku tych samych rud i kamieni, dały następujące wyniki:

ruda Minette — 44 t. w ciągu godz.
 „ Quenza — 63 t. „
 „ Kiruna — 72 t. „
 kamień wapnia (Niersteiner) — 43 t. „

Ponieważ z biegiem okoliczności pierwsza notatka o chwytnakach „Polyp“ ukazuje się w Numerze Morskim „Rynku Przemysłowego i Metalowego“, wypada jeszcze podkreślić, że chwytnaki te znalazły powszechne zastosowanie w portach morskich i rzecznych, gdzie oddają duże usługi, o ile chodzi o szybki przeładunek materiałów przestrzennych.

J. Gosiewski.



„Polyp“ w porcie.

URSUS-MOTORY

od 4 do 1000 K. M. na bardzo dogodnych warunkach dostarczają

6126

ZAKŁADY MECHANICZNE „URSUS” SPÓŁKA AKCYJNA
Oddział w Poznaniu, ul. 27 Grudnia 16. Telefon nr. 39-21

Rok założenia 1908.

Pierwsza w kraju fabryka

Rok założenia 1908.

**pomp odśrodkowych turbinowych
małych turbin parowych**

BRANDEL, WITOSZYŃSKI i S-ka

właściciel: inż. STEFAN TWARDOWSKI
Warszawa, Grochowska 37. Tel. 48-86.

5806

**WYTWÓRNIĄ PĘDNI, MASZYN I ODLEWNIĄ ŻELIWA
KRAWCZYK i S-ka**

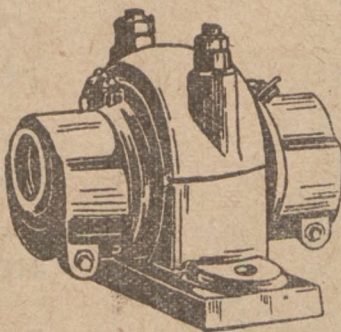
W ZAWIERCIU

Własne biuro w Warszawie

ul. Krucza 16, tel. 105-17

PRZEDSTAWICIELSTWA

we wszystkich większych miastach
Rzeczypospolitej



SPECJALNOŚĆ:

Pędnie, odlewy maszynowe
i budowlane

SPRZĘGŁA CIERNE HILLA

Całkowite urządzenia do przeno-
szenia materiałów: przenośniki
(transportery) podnośniki (elewa-
tory) i t. d.

OKNA ŻELAZNE

7708



**Fabryka
Manometrów, Gazomierzy
i Aparatów Gazowych**

wykonuje, naprawia i wzorcuje:
**MANOMETRY, WACUUMMETRY,
PYROMETRY oraz CIEPŁOMIERZE**
wszelkiego rodzaju i do każdego celu

**WODO- PARO- I GAZOMIERZE DO CELÓW PRZE-
MYSŁOWYCH I DOŚWIADCZALNYCH**

DOM PRZEMYSŁOWO-HANDLOWY

„CARBOPOL”

WŁAŚC.: inż. PIOTR TRACZ W KRÓL. HUCIE, G. ŚL. TEL. 390.

7605z

Odlewy lano - kute

(Temperguss)

w pierwszorzędnej jakości,
dające się zginać i skręcać
na zimno

do jaknajdalej idących granic

wykonuje podług modeli, wzorów i rysunków
Odlewnia żelaza lano - kutego i zwyczajnego szarego

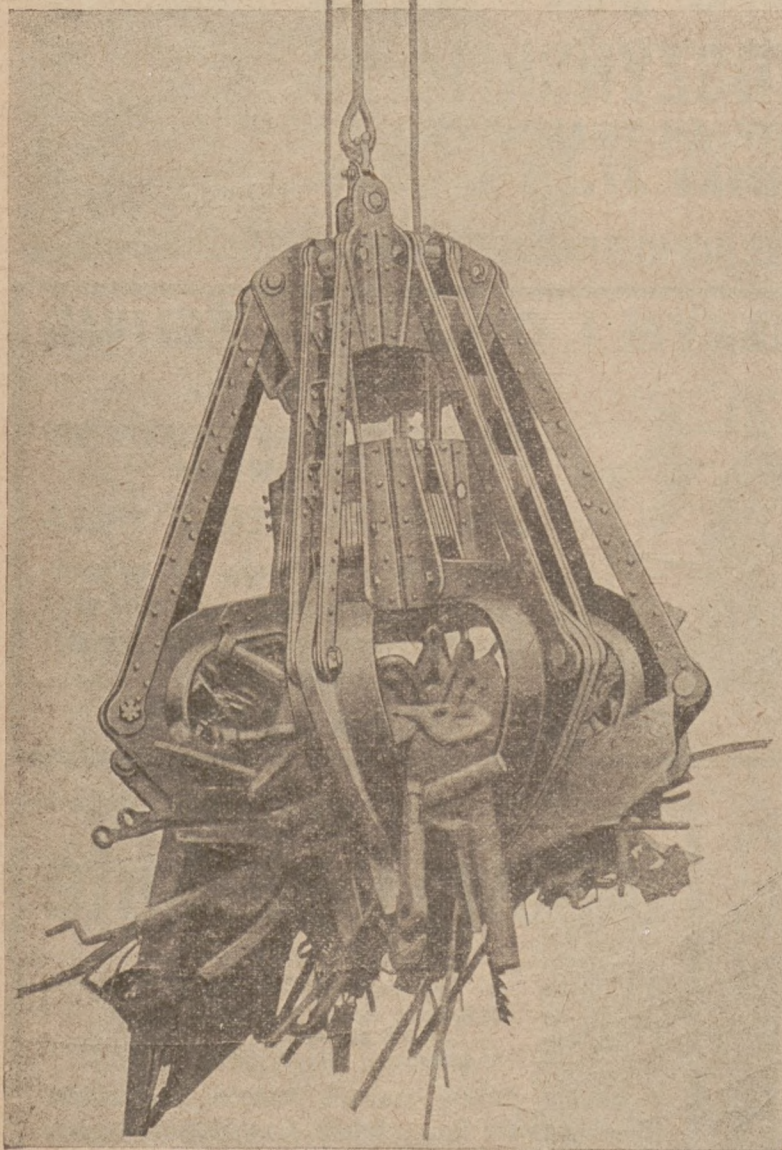
B. Kołodziejczyk i S-ka

POZNAŃ - Górczyn, ulica Śliska 6.
Telefon 6296 i 6433.

"Polyp,"

wreszcie rozwiązał problem racjonalnego
przeładunku wszelkiego rodzaju złomu
i materiałów przestrzennych

8519



jak

nietłuczona ruda,
węgiel,
dolomity,
wapniaki,
gлина, piasek, żwir,
zwały odkrywkowe,
bazalt,
rozsadzone skały,
kamienie wybagrowane
(bagrowanie bezpośrednie za pomocą POLYPA
pod wodą),
kopalniaki i t. p.

Dziś więc wszystko można ładować za pomocą „POLYPA“, czego nie można było dotychczas ładować za pomocą zwykłych chwytaków wiadrowych.

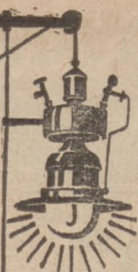
POLYP chwyta wszystko!

BIURO TECHNICZNO-HANDLOWE



Patenty we wszystkich państwach.

Warszawa, Senatorska 38 - telef. 13-41



5-8 groszy

na godzinę

kosztuje oświetlenie ulic
i placów

za pomocą najpraktyczniejszych
sił oświetlnych

lamp naftowo-żarowych

oryg. angielsk. syst. Kitsona i Polmet
100 - 200 - 300 - 600 i 1000 św.

Dzielnice łatwa obsługa

Czas świecenia 14—30 godz.

DOGODNE WARUNKI 8520

Miljon w użyciu

POLMET S. A.

Fabryczny Skład Sprzedaży:

**BIURO
TECHN. - HANDL.**



**Warszawa
Senatorska 38
Tel. 13-41**

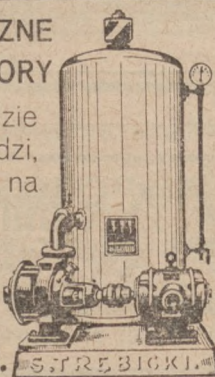
Fabryka: Lwów, Nowej Rzeźni 25

**WODOCIĄGI PNEUMATYCZNE
ELEKTROPOMPY-HYDROFORY**

Dla wysokich domów, gdzie
woda miejska nie dochodzi,
oraz ręczne dla domów na
provincję, poleca

S. TREBICKI

WARSZAWA, KOPERNIKA 33.



9137

**Zakłady Elektromechaniczne
Bolesław Skwarcz**

tel. 204-55 WARSZAWA-KRUGA 22 tel. 204-55

Dział budowy: wyrabia wentylatory
i ze składu poleca do 600 mm.

Dział reparacji: przewijanie motorów,
dynamomaszyn, transformatorów,
wentylatorów, budowa nowych ko-
lektorowych różnej wielkości i ro-
dzaju prądu. 7786

Warunki kupna i sprzedaży dogodne

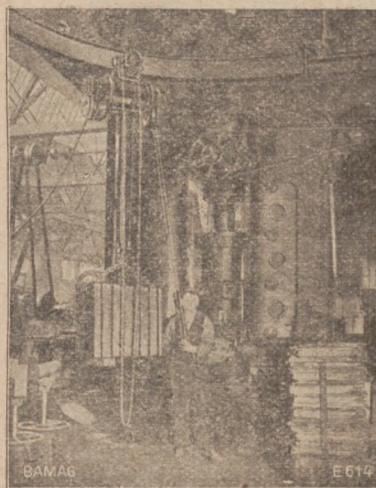
Motory, wentylatory stale na składzie

Motory od 1/4 do 20 KM. oraz dynamo na składzie

BAMAG

Elektryczne wielokrażki

budowy profesora GENSEL, D. R. P.



przynoszą wszystkim,
jak to widoczne z obok
umieszczonego obraz-
ka z przemysłu cięż-
kiego, wielkie korzyści
i oszczędności czasu
i sił robotniczych.

Jeden z nabywców
takiego elektrycznego
wciągu wielokrażko-
wego BAMAG pisze
nam:

... jesteśmy z do-
starczonego nam
pięciokrażkowego elek-
trycznego wciągu Bamag
z wszechmiar zado-
woleni. Oszczęd-
ności są niemałe.

8440

Zastępstwa:

S. DUCHOWSKI, POZNAŃ, Aleje Marcinkowskiego Nr. 1.
GUSTAW KOSCHADE, ŁÓDŹ, Radwańska 46.

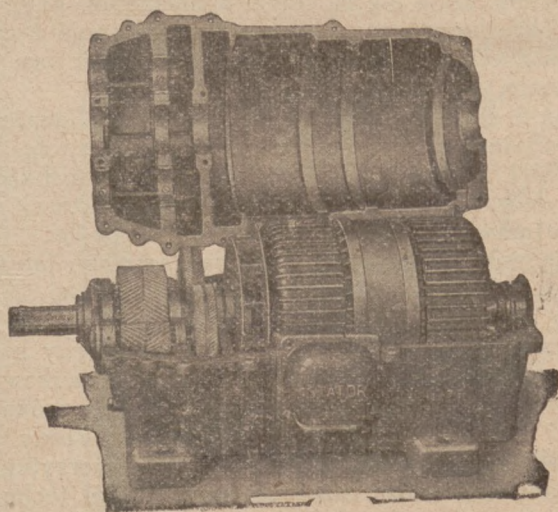
Nadież. H. TEPELMANN, KATOWICE, ulica Kościuszki 44.

WARSZAWSKA FABRYKA MASZYN WINDOWYCH „SIŁA“

WARSZAWA, ulica Chłodna 5.

HODAM & RESSLER, GDAŃSK, Hopfengasse 81/82.

BAMAG DESSAU



Patentowane SILNIKI elektryczne

z wbudowaną przekładnią SYSTEMU UGGLA

Powyższe **SILNIKI systemu UGGLA** umożliwiają bezpośrednie sprze-
żenie z maszyną roboczą lub transmisją do grupowego napędu, bez
pasów pędni, przystawek, łożysk etc.

Kolosalna oszczędność siły, smarów i miejsca

Stalujecie zatem odrazu **SILNIKI UGGLA** o żądanych
obrotach, ponieważ wszelkie przystawki, koła
pasowe etc. stają się zbędne 8442

LUTH & ROSENS ELEKTRISKA AKTIEBOLAG STOCKHOLM

JENERALNA
REPRZENTACJA

SVEA
Sp. Akc.

WARSZAWA, Nowy Świat 42
Telefony: 19-42 i 17-97

Oferty, kosztorysy i prospekty na żądanie

Handel i Przemysł Rowerowy

Organ Związku Mechaników Samodzielnych na Polskę Zachodnią 00000

Przygotujmy przyszłych pracowników dla przemysłu rowerowego

Powracamy znów do kwestji przygotowania przyszłych pracowników dla przemysłu rowerowego. Kwestja ta nie da się tak łatwo rozwiązać bez rozpatrzenia całego kompleksu zagadnień, związanych u nas w Polsce z ogólnym programem nauki i dlatego musimy zająć się tem nieco obszerniej.

Jak wiemy, po wojnie zaznaczyła się u nas tendencja do masowego kształcenia młodego pokolenia w gimnazjach i uniwersytetach tak, że istnieje nawet niebezpieczeństwo „nadprodukcji inteligencji”, gdyż każdy obywatel, ze względu na niskie opłaty w państwowych zakładach naukowych, posyła swoje dzieci przynajmniej do średniego zakładu naukowego. Takim sposobem wielu młodych ludzi otrzymuje matury, zapisuje się na uniwersytety (na politechniki mniej zamożni nie ryzykują) i zaczyna tworzyć coś w guście inteligentnego i głodującego proletariatu. Dobrze jeszcze jest, jeżeli tacy młodzi ludzie przygotowują się do jakichś określonych zawodów, zdobywając dyplomy lekarskie, prawnicze lub nauczycielskie, gorzej natomiast, jeżeli brak środków do życia i ciężkie warunki zmuszają ich do przerywania wyższego wykształcenia. Wtedy zamiast człowieka z jakimś, choćby skromnym zawodem w ręku, otrzymamy nowego obywatela o wysokich aspiracjach, lecz o małych możliwościach zarobkowania. Obywatel taki, jeżeli nie jest z natury obdarzony dużym sprytem i zdolnościami handlowymi, staje się balastem społecznym, gdyż nie mając określonego zawodu, nie jest w stanie żyć na stopie, do której czuje się zmuszonym przez swe wykształcenie.

Takie stosunki prócz tworzenia inteligentnego i bezrobotnego proletariatu przyczyniają się też w wielkiej mierze do pozbawienia nas kwalifikowanych i dobrze przygotowanych techników, którzy mogliby zajmować popłatne posady w przemyśle.

Znacznie lepiej byłoby, gdyby zamiast zdobywania sobie wiedzy czysto ogólnej, nie nadającej się do niczego w życiu, ta sama młodzież garnęła się do szkół zawodowych. Byłoby to możliwe, gdyby u nas istniała dostateczna ilość takich zakładów naukowych i gdyby nasi obywatele umieli wyzbyć się próżnych ambicji i marzeń o tytułach doktorów. Wtedy, zamiast tłoczenia się w gimnazjach i uniwersytetach, szliby oni chętnie do niższych nawet szkół technicznych, przygotowując takim sposobem kadry przyszłych pracowników przemysłowych.

Prawdopodobnie zmiany w obecnych stosunkach nie uda się dokonać bez znacznych wysiłków i dlatego bardzo ważną rzeczą byłoby, aby i przemysłowcy, nie czekając na zazwyczaj bardzo powolne i zbyt biurokratyczne posunięcia władz szkolnych, sami zajęli się energicznie tą sprawą.



Chcesz odbyć podróż

najprędzej i najprzyjemniej?

Leć samolotem!

„PATRIA“
Fabryka rowerów i części
Sp. z ogr. odp.
STĘSZEW (Wlkp.) — Telefon 5

Biura i składnice
POZNAŃ, ul. Dąbrowskiego 78a
Telefon Nr. 1025

Poleca jako specjalność:
OBREĆCZE
i
BŁOTNIKI
do ROWERÓW
w pierwszorzędnym wykonaniu, po cenach bezkonkurencyjnych.

Prosimy żądać ofertę.

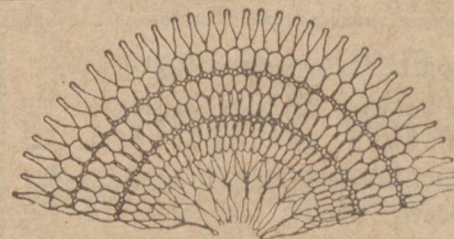
8320



Hurtownia Rowerów
ST. WAWRZYNIAK Sp. z o. o.
POZNAŃ, Św. Marcin 44.

Najkorzystniejsze źródło zakupu rowerów, ram i wszelkich części rowerowych krajowych i zagranicznych.

7472



IDEAL

Siatki

do ochrony sukien w pierwszorzędnym i trwałym wykonaniu

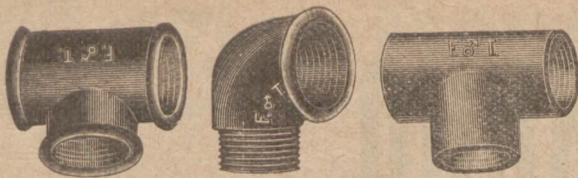
wykonuje jako swoją specjalność:

7639

E. SCHLONSKI

Hurt. części rowerowych

Telefon 2558 - **POZNAŃ** - 27 Grudnia 4



FEINSTAHLWERKE TRAISEN-LEOBERSDORF A.G.

vorm. FISCHER, TRAISEN (Dolna Austria)
Adres telegraficzny: „Feinstahl-Traisen”

Odlewnia stali i metali miękkich, fabryka zamków
SPECJALNOŚĆ: Kształtki z specjalnego żeliwa odwęglonego na rury gazowe i wodociągowe, marki sławy światowej F. T.

Wykonujemy pozatem: zamki budowlane, meblowe oraz kłódki pancerne, dalej odlewy stalowe i z metali miękkich, według nadesłanych nam rysunków i modeli.

Kształtki i zamki dostarczamy franko ocone, ewent. franko dom w złotych.

Zapytania, względnie zamówienia skierować należy do jeneralnego zastępcy na Małopolskę, Górny Śląsk, Poznańskie, Pomorze i Wolne Miasto Gdańsk:

Jakob S. Karl, jun., Wiedeń

(Wien II), Feuerbachstrasse 8

na teren b. Kongresówki:

8232

POSŁUSZNY, Warszawa, Żórawia 33

Największy wybór akcesoryj samochodowych
w Polsce.

Pierścienie tłokowe, łańcuchy pociągowe i rozdzielcze

Okucia do karoserji:

Zamki, klamki, zawiasy, blacha aluminiowa, listwy żelazne, mosiężne, aluminiowe i t. d.

8522

L. Krupka

Warszawa

Nowy Świat 5. Tel. 21070

Kilka - set

opon i depek

różnych marek stale na składzie.

Katalogi wysyła się na żądanie.

SAMOCHODY



osobowe

ciężarowe

chlubnie

znanego

fabrykatu

7216

CHAIGNEAU-BRASIER

nadzwyczaj sprawne i rentowne w eksploatacji o solidnej i masywnej konstrukcji oraz precyzyjnym wykończeniu we wszystkich szczegółach, bardzo przystępne w cenie i na korzystnych warunkach oraz przybory samochodowe — części zamienne — oświetlenie — armatury — pneumatyki — zakład wulkanizacyjny opon i węży samochodowych poleca

FEBAUTO Franciszek Beszterda
Poznań, Dąbrowskiego 2. Tel. 7066

Reprezentacja CHAIGNEAU-BRASIER na Poznańskie i Pomorze

Gaśnice pianowe
„PERKEO”

CHŁODNICE
do samochodów, samolotów, traktorów etc.

Wszelkie masowe
wyroby blacharskie
i drobne mechaniczne

produkuje

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

„BIELANY”

Warszawa, Kamedułów 71

Telefon 231-30

Biuro sprzedaży:

Warszawa, plac Napoleona 3

Telefony: 284-97 i 259-14

7999

8521 m

Belgijska Grupa Hut Szklanych

w Polsce

**Zarząd w Brukselli
(Belgia)**

**Siedziba w Polsce
Radom**

Huta w Radomiu

(Adres: Towarzystwo Południowo
Rosyjskich Hut Lustrzanych)

Produkuje szkła specjalne:

Dachowe gładkie i prążkowane,

Szkło z siatką drucianą,

Deseniowe białe i kolorowe,

Katedralne białe i kołorowe,

Opalowe białe i kolorowe,

Płytki opal. do wykładania ścian,

Wyroby prasowane: Cegła, dachówka,
posadzka, izolatory.

Huta w Żabkowicach

(Adres: Towarzystwo Południowo
Rosyjskich Hut Lustrzanych)

Produkuje szkło ciągnięte
(półlustrzane).

Huta w Szczakowie

(Adres: Małopolskie Fabryki Szkła)

Produkuje szkło okienne zwykłe.

ADRESY TELEGRAF.: Radom Lustro,
Żabkowice Lustro, Szczakowa Szklarnia.

TELEFONY:

Radom Nr. 117,

Żabkowice Nr. 11,

Szczakowa Nr. 16.

8496

„KOGO

SZUKASZ”

Pod tą nazwą wydany zo-
stanie wkrótce staraniem

Targów Wschodnich
INFORMATOR MIASTA LWOWA

„Kogo szukasz”

rewelacyjna nowość w tej dziedzinie, dzięki swym zaletom, znajdzie się w rękach wszystkich. Kompletnie ujęcie miejscowego materiału adresowego, wszechstronność informacji, przejrzysty układ, nada mu pierwszorzędną wartość praktyczną. Będzie on najlepszym środkiem reklamy. W interesie zatem wszystkich firm, dbałych o rozgłos, leży umieszczenie w nim swego ogłoszenia.

Pierwszy nakład 15.000 egzemplarzy

Cena zł. 150 - Cena zł. 150

Kto zatem szuka zbytu i odbiorców we Lwowie względnie na terenie Wschodniej Małopolski znajduje w Informatorze „Kogo szukasz” wielce korzystną i celową sposobność zareklamowania się.

**Informacji udziela chętnie Administracja
czasopisma naszego**

Poznań, Wielka 10
Telefon 22-77.

Inż. Z. ŁOKUCIEJEWSKI, Poznań.

Wpływ prądu elektrycznego na rozwój i płodność roślin

(Dokończenie.)

Ażeby stwierdzić, czy w niższych szerokościach geograficznych elektrokultura daje dobre wyniki, przeprowadzał Lemstrom swe doświadczenia również i we Francji, w Burgundji. Rezultaty doświadczeń okazały się we wszystkim takie same, jak i w Finlandji, przyczem wykazano, że elektryzacja roślin podczas upałów, a szczególnie w południowych godzinach, wpływa na nie ujemnie. Prócz doświadczeń nad zbożem Lemstrom prowadził także badania nad ogrodowizną. A że była możność obfitego polewania ogrodów, rezultaty były dodatnie:

Marchew	+ 123 proc.
Groch	+ 75 "

Porównując swe doświadczenia, dokonane w Finlandji i Burgundji, Lemstrom przychodzi do następujących wniosków:

1. Rezultaty doświadczeń w różnych szerokościach są prawie jednakowe.

2. Im żyzniejsza gleba, tem lepszych można się spodziewać rezultatów elektryzacji i tak dają:

Kartofle w ogrodzie	+ 76 proc.
Kartofle w polu	+ 24 proc.
Buraki w ogrodzie	+ 65 proc.
Buraki w polu	+ 31 proc.

3. Elektryzacja przyspiesza w wysokim stopniu dojrzewanie owoców, jagód i okopowych płodów, zwiększając zawartość cukru, co stwierdza się na truskawkach i malinach. Przy analizie buraka cukrowego wykazano cukru więcej o 15 proc.

4. Elektryzacja roślin w upalne dnie, a szczególnie w południowych godzinach, wpływa ujemnie na ich wzrost.

W r. 1898 Lemstrom skonstruował nową maszynę statyczną, mniej wrażliwą na wilgoć powietrza, która pozwalała także elektryzować 3 do 4 razy większy odcinek. Technika doświadczeń tą maszyną była następująca

Nad danym odcinkiem ziemi rozpościerała się metaliczna siatka, składająca się z krat wielkości 1 m.². Siatka zrobiona była z drutu 1.5 mm. grubości, którym otoczono odcinek i z drutów 0.5 mm. grubości, naciąganych i połączonych między sobą co 1 m. Na połączeniach tych umocowane były metaliczne ostrza, skierowane ku ziemi. Cała sieć urządzona była w ten sposób, żeby można było ją podnosić i opuszczać w miarę, jak rosła roślina. Dlatego wieszano ją na słupach, izolując od nich i od ziemi izolatorami. Im niżej sieć znajdowała się nad rośliną, tem silniejsza była elektryzacja. Cała sieć łączyła się z dodatnim biegunem statycznej maszyny, a ujemny biegun połączony był z ziemią.

Oczywiście, podczas deszczu, lub wilgoci maszyny nie mogły działać sprawnie.

Podczas pracy maszyny między ziemią i siatką krąży prąd, który, jak dowodzi Lemstrom, wpływa na przyspieszenie obiegu soków we włoskowatych na-

czyniach elektryzowanych roślin. Do tego wniosku przyszedł on na mocy następujących doświadczeń:

Latem 1900 r., w czasie badań w laboratorium fizycznym uniwersytetu helsingforskiego nad wpływem elektrycznych prądów na płyny we włoskowatych naczyniach, Lemstrom zauważył, że, jeżeli umieścić rurkę w naczyniu z wodą, wodę połączyć z ziemią, a nad rurką ustawić ostry pręt, połączony z dodatnim biegunem maszyny statycznej, a ujemny biegun tejże maszyny połączyć z ziemią, to podczas pracy maszyny woda w rurce w formie kropelek, albo słupka podchodzi do góry. Jeżeli rozłączyć wodę w naczyniu i ziemię, zjawisko to znika. Z tego wnioskuje Lemstrom, że dodatni prąd podnosi płyn w naczyniach włoskowatych.

Opisanem zjawiskiem prof. Lemstrom chce tłumaczyć działanie prądu na rośliny. Powiada on, że, jeżeli dodatni biegun prądu maszyny statycznej połączyć z ziemią, to prąd, przechodząc z ziemi do ostrzy metalicznej siatki i stąd do ujemnego bieguna maszyny, podnosi płyn albo soki we włoskowatych naczyniach roślin, a razem z niemi roślina otrzymuje większą ilość pożywnych soków z ziemi. Odwrotnie, jeżeli dodatni biegun maszyny jest połączony z siecią, a ujemny z ziemią, to wtedy prąd, wychodzący z ostrzy sieci, przechodząc przez warstwy powietrza, dostaje się do roślin i pociąga za sobą różne cząstki powietrza, jak tlen, azot, parę wodną, kwas węglowy, ozon, wszystko to wprost mechanicznym sposobem wprowadzając do elektryzowanej rośliny i przy pomocy włoskowatych naczyń rozprowadzając je po całej roślinie. Oczywiście, że oprócz tego działają tu również i innego rodzaju procesy, dotychczas Lemstromowi niewiadome.

Dalsze wnioski Lemstroma są następujące:

Elektryczność w życiu roślin odgrywa znacznie większą rolę, niż to dotychczas przypuszczano, lecz istota i zakres tego oddziaływania wtedy tylko będą należycie wyjaśnione, kiedy bliżej zostanie zbadane zagadnienie elektryczności atmosferycznej. Dotychczasowe sposoby i doświadczenia nie dają zupełnego naukowego rozwiązania i tłumaczenia zagadnienia.

Muszą być zastosowane inne nowe metody i kwestja ich pozostaje jednym z ważniejszych zadań przyszłych doświadczeń nauki. Zagadnienie działania sztucznie wzbudzonych prądów w powietrzu, chociaż nie zostało jeszcze ostatecznie rozwiązane, jednakże doświadczenia w tej dziedzinie dały już pewne wyniki, które, oparte na pewnych spostrzeżeniach, wyjaśniają częściowo działanie elektryczności.

Wyniki doświadczeń, chociaż nie dają jeszcze zupełnego oświetlenia zagadnienia, niemniej jednak są tak dla nauki, jak i dla praktyki bardzo pożyteczne.

Rzeczywista cyfra procentu przyrostu nie mogła być dotychczas dokładnie określona ze względu na wielką ilość i różnorodność roślin, które były podda-

ne elektryzacji. Minimalny przyrost w przybliżeniu wykazuje około 45 proc. dla średnio ulepszonej sztucznie nawozami roli.

Im lepiej jest uprawiona rola, tem wyższy procent przyrostu otrzymuje się. Przy wycieńczonej roli procent ten jest tak mały, że nie może być brany w rachubę.

Elektryzacja podczas silnego operowania słońca dla większej części, a prawdopodobnie i dla wszystkich roślin, jest szkodliwą, wobec czego należy elektryzację przerywać w południe, szczególnie w bardzo upalne dni.

Z przytoczonego wyżej należy wnioskować, że doświadczenia i prace prof. Lemstroma, prowadzone około 15 lat, stanowią poważny naukowy dorobek. Dowiodły one, że stosowanie elektrycznych prądów do uprawy roślin jest pożyteczne i czasem elektrokultura zajmie właściwe miejsce w rolnictwie.

Jednakowoż mimo, iż prace i doświadczenia prof. Lemstroma są bardzo cenne, należy zaznaczyć, że elektrokultura w tej formie nie może mieć praktycznego zastosowania, gdyż strona techniczna nie odpowiada zadaniu.

Prądu elektrycznego dostarcza statyczna maszyna,

k która w wielu wypadkach odmawia pracy. Prof. Lemstrom całe lata zużył na to, żeby ją ulepszyć, jednak skonstruowana przez niego specjalna maszyna dla tego celu, jak sam stwierdza, w wigotne dni nie działała zadawalająco. Oprócz tego stwierdzono, że maszyna rozładowywała się w przeciągu całych tygodni nie przez sieć i ziemię elektryzowanego odcinka, tylko na boki, przez pył, zebrany koło samej maszyny.

Urządzenie metalicznych siatek, któreby się znajdowały możliwie najbliżej elektryzowanych roślin, nie mając jednak krótkiego spięcia przez nie z ziemią, jest prawie niewykonalne. A to dlatego, że ze wzrostem roślin musi się montować siatki w ten sposób, aby w miarę potrzeby podnosić ją, lub opuszczać. O ile łatwo to jest wykonać w laboratorium, o tyle trudnem jest do zastosowania elektryzacji zasianych obszarów w polu.

Jeżeliby się nawet udało zastosować wspomniane siatki przy elektryzacji znaczniejszych obszarów, to należy liczyć się z kosztami tego rodzaju urządzeń w polu i wynikającymi stąd trudnościami, a mianowicie przy uprawie roli i zbiorach urodzaju siatki i podtrzymujące je słupy są wielką przeszkodą. Należałoby więc corocznie zabierać je i na nowo ustawiać, co podniosłoby znacznie koszt elektrokultury.

Kryzys w rolnictwie a technika meljoracyjna

W ciągu 11 lat istnienia naszej państwowości Polska bezwzględnie zrobiła ogromny krok naprzód w swym rozwoju gospodarczym. Rozwój gospodarczy widoczny jest choćby ze wzrostu konsumpcji na głowę ludności (pomimo jej stałego przyrostu) produktów przemysłowych, a więc np., jeżeli zestawimy liczby z lat 1921—1923 i z 1927—1928, to znajdziemy wzrost konsumpcji żelaza na głowę o 79 proc., cementu o 96 proc., węgla o 75 proc., papieru o 100 proc., ołowiu o 728 proc. itd. Jednak, jeżeli porównamy konsumpcję naszą z zagranicą, to zobaczymy, że pozostajemy jeszcze znacznie w tyle poza innymi państwami Europy, a więc np. gdy my konsumujemy żelaza na głowę 24,18 kg., w Czechosłowacji wypada 98,54 kg., w Anglii 139,11 kg.; a w Niemczech 142,9 kg., cementu — u nas 18 kg., w Niemczech 103, w Stanach Zjednoczonych 203 kg.; węgla u nas 902 kg., w Niemczech 2088 kg., w Anglii 4048,5 kg. itd. Przyczyna tego leży, jak inż. S. Turczynowicz w miesięczniku „Inżynierja rolna” udowadnia o zaniedbaniach meljoracyjnych.

Pod łąkami mamy około 3.838.000 ha., pod pastwiskami 2.528.600 ha., łącznie 6.366.600 ha.. t. j. 16,9

proc., zatem szóstą część użytków rolnych jest pod łąkami i pastwiskami, to znaczy tyle, co pod pszenicą i żytem razem. A jaką rolę odgrywają one w naszym życiu gospodarczym? Odpowiedź na to pytanie znajdujemy w Roczniku Statystycznym za rok 1928, który podaje zbiory wszystkich ziemiopłodów, nawet takich, które zajmują 2.000 ha. w całej Polsce, ale o zbiorach siana — mowy tam niema! Z innych źródeł wiemy, że zbiory te wynoszą mniej niż połowę tego, co mogłoby przynosić, gdyby rolnicy choć część tej uwagi im poświęcili, co polom ornym. Wiemy też, że około 20 proc. łąk u nas jest niekoszona, bo się to nie opłaca, wiemy, że na meljorację łąk zaciąga się pożyczek w Państw. Banku Rolnym zaledwie około 3 proc. ogółu pożyczek i wreszcie wiemy, że, gdzie tylko jest woda, tam nawet dobre łąki zamieniają rolnicy na stawy rybne, a gdzie jej niema, starają się je zaoarać.

Otóż czas nareszcie zająć się serjo meljoracją łąk i pastwisk; te ostatnie są w jeszcze gorszym położeniu, niż łąki — są to w 95 procent (jeżeli nie więcej) nieużytki.



Kto chce oszczędzać, używa wielokrotnie uznane ŚRUTOWNIKI KRUPPA

Śrutowniki walcowe i gniotowniki G. R. P.

Śrutowniki tarczowe Exzelsior.

8439

KRUPP GRUSONWERK, MAGDEBURG

Generalny zastępca na Polskę:

LUDWIG LESSER - BRESLAU 18, Carmerstrasse 11

Mielą i śrutują
zboże
i kukurydzę

Mielą i śrutują
nasiona strącz-
kowe i kuchy

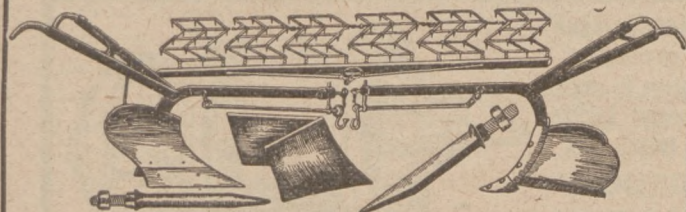
Maszyzny torfowe

kopaczki i prasy do torfu

dostarcza jako specjalność 8429

Fabryka Maszyn H. MÜHSAM Sp. Akc.
WŁOCŁAWEK, Województwo Warszawskie

PROSPEKTY i CENY NA ŻĄDANIE



Pługi jednoskibowe

obsypniki, brony, korpusy do pługów i zęby do bron

poleca jako specjalność

Wł. Czajkowski, Lubawa (Pom.)

Fabryka narzędzi rolniczych

Rok założ. 1909

8322 k

Rok założ. 1909



WIELKI WYBÓR

**maneże pałakowych, maszyn
i narzędzi rolniczych**

Wozy mieszkalne, beczkowsy do walców i pługów parowych, wozy robocze, aparaty do toczenia cylindrów, maszynki do nitowania kół

DOGODNE WARUNKI!

CENY NISKIE!

Fabryka maszyn, wozów i odlewnia żelaza

Śt. MALINOWSKI ŚREM

TEL. 17

ODDZIAŁ POZNAŃ, Pocztowa 30

TELEFON 2826

Młocarnie szerokomłotne VISTULA

Młocarnie z przymykami

Młocarnie z wałami do gładkiej słomy

Walce, kleraty

Siekacze do buraków

Sortowniki ziemniaków 5903 t

Maszyzny do czyszczenia zboża

Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach

Sieczkarnie tarczowe

Koła transmisyjne

Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującymi wentylami

Szufle ziemne do transportowania ziemi wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate

Fabryka Maszyn Sp. z o.p.

• TCZEW (Pomorze)

6437



„IDEAŁ”

nóż do krajania słomy
na ściółkę

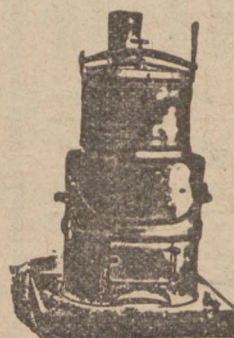
tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci

3641

Centrala Pługów Parowych T. z Fabryka Maszyn

Poznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950



Wyrobiam masowo!

PARNIKI

do kartofli oryginalne „AGRA”

Taczki całożelazne

Aparaty do rznienia słomy

Śrutowniki do śrutowania
zboża na kamieniach.

Ryszard Liska

5907 WĄGRÓWIEC 8499m

FABRYKA MASZYN I ROTLARNIA



PALENISKA

do lokomobil i lokomotyw płużnych
ściany gardzielowe, **ściany** sitowe
oraz wszelkie prace
kotlarskie

wykonuje

Centrala Pługów Parowych T. z o. p.
FABRYKA MASZYN i KOTLARNIA

Poznań

św. Wawrzyńca 36

Telef.: 6117, 6950

Adr. telegr.: Centropług

7727



7110

**WIELKOPOLSKA
FABRYKA WYRO-
BÓW METALOWYCH**

POZNAŃ

Łazarska nr. 2. Tel. 6340

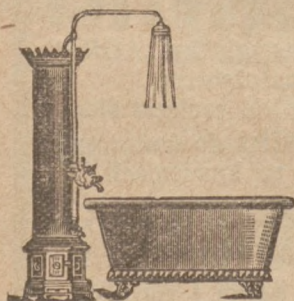
Zgrzebła do koni
i bydła.

Szufelki do węgla i śmieci - Blachy
do płacka - Haki do łózek - Pier-
ścienie do kos - Grabie żelazne -

Szpadełki i grabki dziecięce

Uszka do obrazów.

A. STANEK



7847

Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

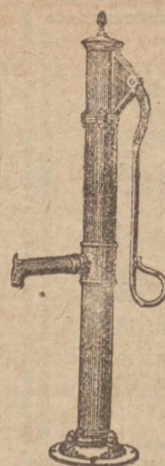
specjalna fabryka pie-
ców i wanien kąpieło-
wych wszelk. rodzaju.

7244 w

Poznań

ul. Małe Garbary 7a.

Telef. 33-50. Zał. w r. 1902



POMPY różnego rodzaju

do zapędu ręcznego, mane-
żem i mechanicznego, do
studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien

zwykłych i artezyjskich 5787

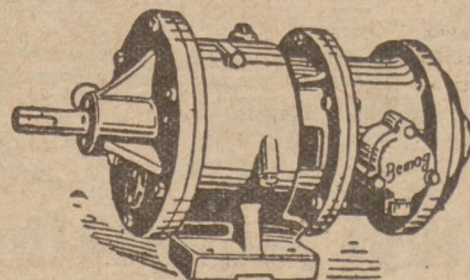
J. Kopeczyński i Sp.

Poznań, Marsz. Focha 127

Nr tel. 60-42 Rok zał. 1898

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo
wiercenia studzien

Każda modna
pracownia
używa do napędu
maszyn każdego
rodzaju tylko
napędy
redukcyjne
„BEMAG”



Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd!

Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych
T. z o. p. — Katowice — Załęże

PASY

skórzane i z sierści wielbłądziej

jak również

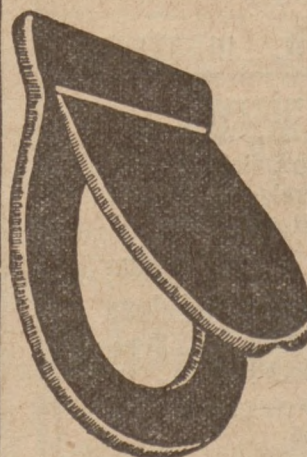
7846

wszelkie inne artykuły techniczne

poleca

„HATECH”

Skład Artykułów Technicznych STEFAN CZAPSKI
POZNAŃ, ŚW. MARCIN 65



Ważne
dla instalatorów!
Wytwórnia
siedzeń ustępowych
M. Michalak

7370

Poznań

Małeckiego 10. Telefon 70-04

Dostarczę w każdej ilości po przystę-
pnej cenie, za trwałość gwarantuję.

Znak ochronny Nr. 1243

Stan i przyszłość przemysłu drzewnego w Polsce

Ważne i wyczerpujące informacje, zaczerpnięte od prezesa Rady Naczelnej Polskich Związków Drzewnych p. Aleksandra Dąbrowskiego podaje „Kurier Łódzki”. Poniżej zamieszczamy ów artykuł z tego względu, iż jest on wyrazem miarodajnej opinii w tej dziś tak dla nas ważnej sprawie.

Sytuacja przemysłu drzewnego w r. 1929 kształtowała się pod przemożnym wpływem niekorzystnej konjunktury na rynkach zbytu. Rynek angielski zalany przez rosnące ilości drewna sowieckiego, reprezentuje dla naszego eksportu możliwości, malejące w nader szybkim tempie. Wystarczy wspomnieć, że, kiedy w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy r. 1927 Anglia sprowadziła z Polski zgorą 1 milion metrów sześć. miękkiego drzewo tarte, w analogicznym okresie roku ubiegłego przywóz odnośnych materiałów spadł do circa 140.000 m. sześciennych, spadek przywozu wyniósł zatem 86 proc.

Jakkolwiek wyraźna tendencja spadkowa zaznaczyła się już w roku 1928, to jednak skutki ograniczenia możliwości zbytu na rynku angielskim kompensował przemysł drzewny wzmocniony eksportem na rynek niemiecki, stojący w owym okresie pod znakiem dobrej konjunktury. Rok 1929 przyniósł pod tym względem bardzo wyraźną i dotkliwie odczułą zmianę na gorsze. Naskutek wydatnego ograniczenia dopływu kredytów zagranicznych, w pierwszym rzędzie amerykańskich, tętno ruchu budowlanego osłabło, co wywołało oczywiście spadek popytu na materiały drzewne. Wedle notowań statystycznych za okres pierwszych dziesięciu miesięcy r. ub. przywóz do Niemiec materiałów tarych iglastych spadł o 31 procent w stosunku do norm osiągniętych w analogicznym okresie r. 1928. W jeszcze większym stopniu, bo o 40 spadł przywóz do Niemiec surowca iglastego, co stanowi niewątpliwie bardzo charakterystyczny wskaźnik depresji konjunkturalnej! Ograniczenie możliwości zbytu na rynkach zagranicznych tak dalece wpłynęło na dynamikę naszego eksportu, że ilość materiałów drzewnych wywiezionych z Polski w okresie 1. 1. 1929 r. skurczyła się o 27 procent w sto-

sunku do okresu 1. 11. 1928 r. W nieco mniejszym stosunku, bo o 20 procent skurczyła się wartość wywozu drewna.

Oczywiście poza zaznaczonymi przyczynami natury konjunkturalnej działały równorzędnie inne czynniki. Na pierwszym miejscu należy tutaj wymienić ograniczenie podaży surowca i cenę jego niewspółmierną do cen materiałów przetartych.

Dążenie do utrzymania przez właścicieli lasów a głównie Administrację Lasów Państwowych — wbrew konjunkturze — wysokiego poziomu cen wywołało ten skutek, że polski eksport drzewny, pracujący na zbyt drogim surowcu, zaczął się cofać pod naporem konkurencji, bijącej do taniści swoich produktów.

Jeżeli chodzi o rok 1930 to w przemyśle drzewnym nie zapowiada się on zbyt pomyślnie. Sytuację komplikuje fakt rozbicia rokowań pomiędzy Eksportem — asem a koncernem brokerów angielskich który ujął w swoje ręce organizację przywozu drewna sowieckiego do Anglii. Założą dwie możliwości: albo dojdzie do porozumienia na rozszerzonej podstawie, wtedy Sowiety zgodnie ze swym dążeniem, będą mogły ulokować na rynku angielskim ilości drewna większe od zeszłorocznych, co w odpowiednim stosunku zmniejszy zapotrzebowanie angielskie na drewno innych krajów, albo też prowadzone na ten temat rozmowy ulegną ostatecznemu rozbiciu. Taka alternatywa zmuszałaby oczywiście Sowiety do rzucenia na rynek angielski drewna po cenach bezkonkurencyjnie niskich, a tendencja zniżkowa na ceny zaznaczyłaby się jeszcze z większą siłą.

Pojemność rynku niemieckiego zależeć będzie w dużym stopniu od sytuacji międzynarodowego rynku pieniężnego. Pewne dane, wynikające z oceny położenia, w zarysie ogólnym, pozwalają oczekiwać pewnej poprawy sytuacji gospodarczej Niemiec, co wywarłoby wpływ na dynamikę przywozu drewna. Z drugiej strony jednak liczyć się należy z rosnącą konkurencją sowiecką, która może pogłębić depresję cen, panującą na rynku tego towaru.

Wszystko przemawia za tem, że nasz przemysł drzewny

MATHIAS PAULUS - KATOWICE

Budowa i Uruchamianie Pieców Przemysłowych

Projektowanie i wykonanie

kompl. urządzeń cegielń, fabryk wyrobów glinianych, fabryk wyrobów szamotowych

Piece

pierścieniowe, zygzakowe komorowe, tunelowe

Suszarnie

8484

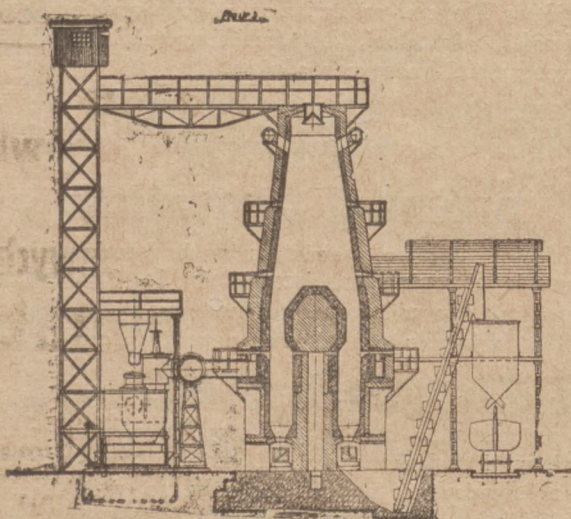
piece metalurgiczne, wapienniki, budowa kominów i obmurowanie kotłów

Wykonanie wszelkich robót lutowniczych ołowiem i robót z materiałów ogniotrwałych

Referencje pierwszorzędných przedsiębiorstw przemysłowych

Telefon 1364

ul. Mickiewicza 36



musi kalkulować w roku 1930 bardzo oszczędnie, aby móc się utrzymać na terenie współzawodnictwa międzynarodowego, a równocześnie rozszerzyć swą ekspansję na inne rynki zamorskie.

Dokonana w r. 1928 przedterminowa likwidacja szeregu umów długoterminowych na dzierżawę tartaków państwowych i przyjęcie odnośnych placówek we własny zarząd administracji państwowej, rozszerzyły sferę bezpośrednich zainteresowań państwa w zakresie przemysłu i handlu drzewnego. Rozszerzenie możliwości produkcyjnych w związku z powszechnie odczuwanymi trudnościami

przy jednoczesnym poszukiwaniu bezpośredniego lokowania produkcji. Projektowane Towarzystwo Handlu Drzewnego na terenie lasów państwowych nie zostało zrealizowane. Na uwagę zasługuje w tej sprawie być może niedocenianie inicjatywy prywatnej, która do obecnej chwili dźwigała cały ciężar walki o zagraniczne rynki zbytu.

Zaniechanie projektu nie oznacza oczywiście przejścia do porządku nad samem zagadnieniem organizacji eksportu, które nadal jest i będzie przedmiotem ożywionej dyskusji w sferach drzewnych.

Jeszcze w sprawie przemysłu ceramicznego w Polsce

Nawiązując do artykułu p. t. „Ceramika szlachetna w Polsce”, zamieszczonego w nr. 49 ub. r. naszego pisma uzupełniamy niniejszem treść owego artykułu uwagami, nadesłanymi nam przez Związek Fabryk WYROBÓW OGNIOTRWAŁYCH, Kamionkowych i Ceramiki Szlachetnej.

Od 1924 roku istniało w Polsce zrzeszenie pod nazwą „Związek Fabryk WYROBÓW SZAMOTOWYCH i OGNIOTRWAŁYCH” — jako jedyna organizacja przemysłu szamotowego, kamionkowego, fajansowego i porcelanowego w Polsce. „Fabryka Porcelany i WYROBÓW Ceramicznych w Ćmielowie i Chodzieży, jedyna produkująca wówczas wyroby porcelanowe reprezentowała w Związku przemysł porcelanowy. W 1925 roku uruchomiono w Bogucicach pod Katowicami „Fabrykę Porcelany „Giesche“, Sp. Akc.” dawn. Czuday; początkowo jednak nie interesowała się ona naszą organizacją. W 1927 roku na gruncie wyżej wspomnianego Związku powstała myśl zorganizowania samodzielnego zrzeszenia wytwórni porcelany, co zrealizowano przez zało-

żenie „Związku Fabryk Porcelany w Polsce” i zatwierdzonego statutu dnia 28 lipca 1928 roku.

W tymże roku postanowiono dotychczasowy „Związek Fabryk WYROBÓW SZAMOTOWYCH i OGNIOTRWAŁYCH” przemianować na „Związek Fabryk WYROBÓW OGNIOTRWAŁYCH, Kamionkowych i Ceramiki Szlachetnej”. Związek Fabryk porcelany zlikwidowano, a jego członkowie przeszli do Związku Fabryk WYROBÓW OGNIOTRWAŁYCH, Kamionkowych i Ceramiki Szlachetnej, tworząc Sekcje Fabryk Porcelany.

Zrzeszenie pod nazwą „Związek Fabryk WYROBÓW OGNIOTRWAŁYCH, Kamionkowych i Ceramiki Szlachetnej” posiada Statut zatwierdzony dnia 9 kwietnia 1929 roku i jest jedyną reprezentacją przemysłu porcelanowego, fajansowego, kamionkowego i szamotowego w Polsce.

Wyżej wspomniany Związek zorganizował na Powszechnej Wystawie Krajowej dział Ceramiki Szlachetnej. Przemysł ten był reprezentowany na P. W. K. chociaż skromnie, ale w komplecie przez wszystkie fabryki tego rodzaju wyrobów polskich, co z zadowoleniem podkreślamy.

Wykresy wystawione na P. W. K. wykazały cyfrowo, iż, pomimo ciężkie warunki pracy, przemysł produkujący wyroby porcelanowe, fajansowe i t. p. w okresie ubiegłego dziesięciolecia działał bardzo dużo.

Eksport cementu

W ciągu ostatnich kilku miesięcy w wywozie cementu z Polski nastąpiła pewna poprawa. Fabryki eksportujące podejmują usilne starania o dalszy rozwój eksportu i zdobycie nowych rynków zbytu. Ostatnio należy podkreślić większą partję 1.000 ton — do Syrii.

Inne kraje Bliskiego i Dalekiego Wschodu również są poważnymi odbiorcami polskiego cementu.

Pewna zmiana na naszą niekorzyść mogłaby jednak nastąpić w Egipcie, w związku z podniesieniem stawek tamtejszej taryfy celnej, która może wpłynąć na osłabienie konkurencyjności naszego produktu.

Niemiecki przemysł cementowy

Wskutek trwającego zastoju w budownictwie, zapotrzebowanie cementu zmniejszyło się do 305.000 ton w miesiącu grudniu ub. roku, gdy w tym samym miesiącu roku 1928 wynosiło ono 320.000 a w listopadzie 1929 r. 499.000.

Północno-niemiecki związek cementowy postanowił obniżyć ceny cementu, aby pobudzić w ten sposób przemysł budowlany i pokrewne mu warsztaty. Dla większości północno-niemieckich obwodów zniżka ta wynosić będzie od 10—20 mk. na dziesięciu tonach.

Nagrodzony „ZŁOTYM MEDALEM” na Wystawie Budowlanej VI Targów Wschodnich we Lwowie 1926 r.

HYDROFUGE „CASTOR”

8162k

ZABEZPIECZA OD

8213

WILGOCI

przeciekania, wstrzymuje ciśnienie **WODY** we wszystkich przypadkach, jako to: izolacji rezerwoarów, murów, kanałów, basenów, tuneli, tarasów, fasad, szczytów i fundamentów

Hydrofuge „CASTOR” dodaje się do zaprawy cementowej

W LONDYNIE przy placu Piccadilly CIRCUS
największa z istniejących KOLEJ
podziemna została uszczelniona
hydrofuge CASTOREM

Posiada na składzie:

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE MAURZY KARSTENS

Sprzedaż: w Warszawie, ul. Koszykowa 7. Tel. 27-95.

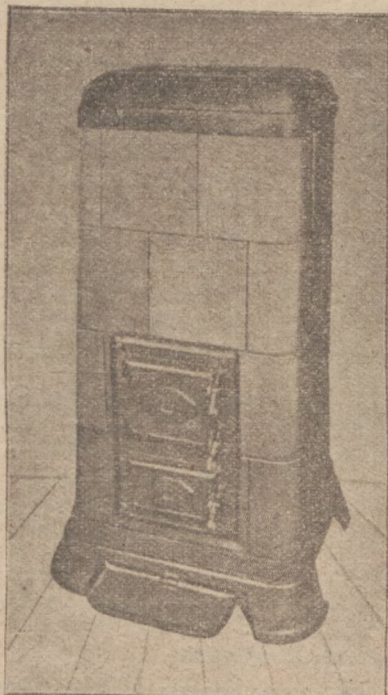
W Krakowie: Biuro „CASTOR”, ul. Kleparz 5, Tel. 218

W Katowicach: inż. K. Wretowski, Gen. Zajęcza 19. Tel. 14-15.

W Poznaniu: Tow. Akc. „Materiał Budowlany” Seweryna Mielżyńskiego 23. Tel. 29-76 i 38-74.

Piece opancerzone patentu SZRAJBER

mieszkaniowe, kuchenne i przenośne w różnych wielkościach



odznaczające się mocną i stałą konstrukcją, niezmienną hermetycznością a skutkiem tego 50% oszczędnością opalu w porównaniu do wszystkich pieców kaflowych, nie wymagają corocznych remontów, są estetyczne i tanie.

Polecane przez wszystkie Ministerstwa i Urzędy. Przeszło 5.000 sztuk w użyciu. Udzielamy gwarancji za dobre funkcjonowanie.

Wyrób i wynalazek całkowicie polski sprzedaje i ustawia

Wylączne Przedstawicielstwo na Ziemię Zachodnie

"Materiał Budowlany"

Sp. Akc.

Centrala w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 23. Tel. 2976-3874

Oddział w Toruniu,
ul. Żeglarska 27 — tel. 643

Biurowo sprzedaży w Grudziądzu
ul. Łąkowa 11 — tel. 950

Oddział w Bydgoszczy
ul. Florjana 8, naroż. Uroczej
telefon 26-18

Oferty i porady bezpłatnie na żądanie.

8516

Gustav Ewald

G. m. b. H.

Cüstrin-Neustadt
SIKAWKI i przybory
pożarnicze. Sika
 ręczne i motorowe
wszystkich wielkości

Nowość!

Motorowa pompa
do brudnej wody

o wydajności do **2400 litrów na minutę**



Przedstawiciel na Wielkopolskę i Pomorze

Adam Krysiwicz
Poznań, św. Marcin 16-17

7823

Cement, wapno

budowlane i hydrauliczne, cegły, pustaki, płyty ceglówne, dachówki, papy dachowe zwykłe i specjalne asfaltowe, papę izolacyjną, smołę, lepnik, żelazo, gwoździe, gips, trzcinę, kafle, płyty posadzkowe, glazurowane płyty ściennne, glazurowane rury kamionkowe i koryta, wyroby szamotowe Kulmiza i Radeburskie, zaprawy tynkowe do fasad, karbolineum, plyn izolacyjny przeciw wilgoci i przeciekaniu wody „CERESIT“, materiały do izolacji, cegły i dachówki szklane, szplisy i gonty (szkudły), ziarnka marmurowe do terrazzo, płaskowiec do szlifowania, parkiet dębowy, linoleum, dachówkę azbestowo-cementową, specjalną papę asfaltową „BINOLIT“, siatkę drucianą z wstawkami z gliny palonej, oraz wszelkie inne artykuły w zakres budownictwa wchodzące, dostarcza najtaniej i pierwszorzędnej jakości

1603

Stefan Pelczyński
Hurtownia Materiałów Budowlanych
Poznań III, Dworzec Towarowy, tel. 5605

Z rynku materiałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERIAŁY BUDOWLANE.

Bydgoszcz, 8. 2. Materiały budowlane. Firma „Impregnacja” notuje następujące ceny: Papa dachowa nr. 80 — 9.00 zł. za rolkę 10 kw. m.; nr. 100 — 7.50; nr. 125 — 6.25; nr. 150 — 5.50; nr. 175 — 5.00; nr. 200 — 4.40; nr. 250 — 3.75; papa izolacyjna 2.50 za 1 kw. metr, smoła preparowana 25 zł. za 100 kg. netto, lepnik 26 zł. za 100 kg. br.-netto, smoła drzewna 25 zł. za 100 kg. netto, smoła żywiczna 45 zł. za 100 kg. br.-netto, karbolineum 38 zł. za 100 kg. netto, trzcina z ocynk. drutem 4.50 za rolkę 20 kw. mtr, gips murarski 7.00 zł. za worek 75 kg., gips sztukatorski 8.00 zł. za worek 75 kg., spłisy dachowe 5.50 zł. za 1000 szt., cement portlandzki 24 zł. za beczkę 180 kg., cement portlandzki 7.00 zł. za worek 50 kg.

Grudziądz, 8. 2. Pomorskie Zakłady Ceramiczne notują loco Grudziądz: Cegła 70—90 zł., dreny 1½ cala 65—75 zł., dachówka karpiówka 175 zł.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 8. 2. Centrala Zakupu Żelaza Polskiego Hut Żelaznych w Warszawie, ul. Warecka 9, podaje do wiadomości, że ceny żelaza wynoszą obecnie: za gatunek I 90 zł., — gat. II 88, — gat. III 63, — gat. IV 54 zł. za 1 tonę franco wagon stacja wysyłająca przy wyzyskaniu siły nośnej wagonu. Premia dowozowa za I i II gatunek w sumie 7 km., oraz za sortowanie w kwocie 5.00 od tony żelaza I i II gatunku w pełnych ładunkach wagonowych. utrzymać jest w mocy.

Katowice, 8. 2. Ceny w funtach angielskich za 1 tonę loco walcownia: Blacha cynkowa przy zamówieniach ponad 30 ton 32 ft., od 5—30 ton — 32.10, do ton — 33.10, w drobniejszych ilościach dla konsumentów — 34.10. Zbyt słaby. Ceny za 1 kg. loco skład Katowice: Blacha miedziana 4.85, mosiężna 3.60, drut miedziany 4.70, drut mosiężny 4.30, pręty miedziane 4.45, pręty mosiężne 3.60, metale stare: miedź 3.50—3.00, brąz 2.25—2.00, ołów 0.90, cynk 0.75. Zapotrzebowanie metali tak nowych jak i starych umiarkowane.

Warszawa, 8. 2. Centralne Biuro Polskich Fabryk Gwoździ i Drułu w Warszawie, Królewska 25, notuje następujące ceny za 100 kg. loco stacja odbiorcza: Gwoździe 65, drut ocynkowany 97, druty inne 80. Dopłata za wymiar i gatunek według specjalnych ceników. Od powyższych cen zasadniczych udzielają się rabaty: na gwoździe i druty ocynkowane do 5 proc., na druty inne 100 proc. Rabaty są zależne od ilości i specyfikacji towaru. Za 100 kg. franco wagon stacja nadawcza. Drut kołczasty czarny: cena zasadnicza 80 zł., dopłata 30 zł., razem 110 zł., cynkowany: cena zasadnicza 97 zł., dopłata 40 zł., razem 137 zł. W razie zamówienia drutu kołczastego o określonej wadze na koziółku, dopłata wynosi za rozważenie 10 zł. za 100 kg. Ceny powyższe rozumieją się brutto za netto, co znaczy, że waga liczy się łącznie z koziółkami, za druty kołczaste normalne, tj. o średnicy 2.5 mm. z pęczkami o 4 kołcach, rozmieszczonymi w odstępach 60—75 mm.

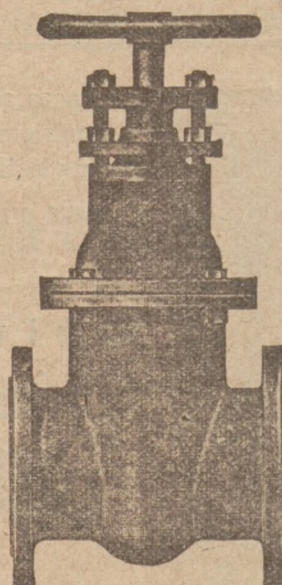
Katowice, 8. 2. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja: Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11; cena za tonę 220 zł. loco stacja wysyłająca.

Katowice, 8. 2. Ceny za 1 kg. loco odlewnia Katowice: Mosiądz pręty 3.40, tuleje i inne odlewy 3.50, mosiadek kufny pręty 3.80, tuleje i inne odlewy 4.10, brąz fosforowy pręty 4.10, tuleje i inne odlewy 4.25, brąz fosforowy D-ra Kinzela, pręty 5.10, tuleje i inne odlewy 5.40, brąz niklofosforowy 5.90, brąz manganowy kufny 4.60, brąz stalowy 6.00, aluminowy 9, diamentowy 16.20, miedź elektrolityczna kuta w sztabach grubości ponad 20 mm. 6.50, 15—19 mm. 7.40, 10—14 mm. 8.70. Zatrudnienie w odlewniach w dalszym ciągu słabe. Zapotrzebowanie na armatury nieznaczne.

DRZEWO.

Warszawa, 8. 2. Na rynku eksportowym notowano przeciętnie za 1 m.³ nominalnie. Sosna: bloki okr. od 30 cm. w cienkim końcu 40 sh. franco stacja załad., dłuższe (sztuka przeciętnie 1 m.³) 40—42 zł., bloki tarte franco granica 85—88 mm., deski i bala stolarskie 75 mm., deski stolarskie boczne bez seków 78 mm., środkowe 105 zł., franco wagon stacja załadowcza, bale ang. u/s 3×9 11.10 Ł. loco Gdańsk za standard, deski wagonowe niemieckie — mk. loco granica, bale wagonowe — mk., słupy telegraficzne i maszty 17—18 sh. loco stacja załad., kopalniaki 3.10 dol., sleepry za sztukę 9.1 sh. loco Gdańsk, podkłady I typ. 3.78 mkł. za sztukę. Świerk: Dłuższe 20 sh. loco stacja załad., deski 10.3 Ł. loco Gdańsk, papierówka 3.20 dol. loco stacja załad. Dąb: okrągłaki fornirowe 1 kl. Ł. 10 franco stacja

„SAM” SPOŁKA AKCYJNA MÜNSTERMANN



KATOWICE

Tel. 11 i 577 Adr. tel. SAM
Odlewnia żelaza i brązu
Fabryka maszyn i armatur

Ciężkie armatury dla przewodów parowych, wodnych, gazowych, naftowych i to: zasuwy i zawory, żelazne i stalowe. Kurki, garnki kondenz., hydranty podziemne, studnie uliczne i hydrantowe, stojaki i t.d. Przybory kanalizacyjne i wodociągowe: uchwyty, aparaty nawiertnicze, kształtki i t.d.

Bronzy fosforowe
i specjalne w odlewach
każdego rodzaju

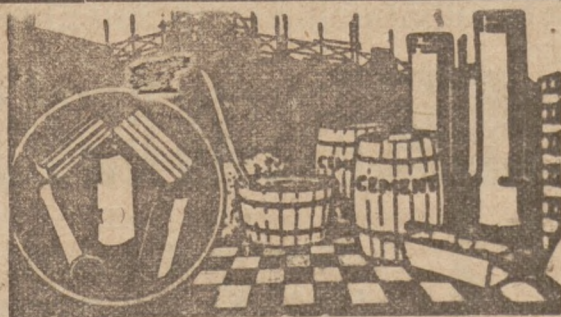
Bronzy kute
w sztabach o wytrzymałościach aż do 100 kg/mm²

Reprezentacja na Wielkopolskę i Pomorze:

Wład. Jezierski, Poznań, Słowackiego 38. Tel. 69-47

na Kongresówkę: 7273

Paweł Jasiński, Warszawa, Żorawia 9. Telefon 191-71



Materiały budowlane wszelk. rodzaju poleca GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materiałów Budowlanych i Dachówek

Tel. 6580

POZNAŃ 3 Mickiewicza 36

zał. 1907 r.

adr. telegraf.: „Dachglatzner”-Poznań.

załad., okrągłaki od 50 cm. wzwyż Ł. 5, od 40—49 cm. — 80 sh., od 30—39 cm. 60 f. franca st. załad., materiał tarty odziomkowy w blokach Ł. 5—6, franco Gdańsk: towar paryski dol. 33 franco st. załad., podkładowy typ pruski za 1 szt. sh. 5.6 franco granica; fryzy dol. 26—29 franco stacja załad., planszony za 1 stożkę sześć. franco Gdańsk. Jesion: kłose bez seków do 25 cm. 65 sh. franco st. załad. Grab: kłose bez seków od 25 cm. 25 sh. franco st. załad. Olcha: kłose bez seków od 35 cm. 38—42 sh. franco st. załad. Brzoza: kłose bez seków od 30 cm. w cienkim końcu 23—25 sh. za 1 mtr. sześć. Buk: kłose bez seków od 25 cm. w cienkim końcu 5 dol. za 1 mtr. sześć. Osika: kłose bez seków od 25 cm. w cienkim końcu 28 do 30 sh.

ZŁOTY W DNIU 8 LUTEGO 1930 ROKU.

Gdańsk przekaz 57.60—57.74, gotówka 57.63—57.77, Berlin przekaz na Warszawę 46.80—47.00, — na Poznań 46.80—47.00, — na Katowice 46.80—47.00, gotówka grube 46.65—47.05, Zurych przekaz 58.07½, Londyn przekaz 43.38, Nowy Jork przekaz 11.25.

Przetargi • Submisje • Licytacje

PRZETARG PUBLICZNY.

Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy ogłasza przetarg na dostawę:

Cegły budowlanej	szt. 50.000
cegły kanalizacyjnej prostej	szt. 685.000
cegły kanalizacyjnej klinowej	szt. 127.500
cegły kanalizacyjnej klinkierowej	szt. 2.000

Szczegółowych objaśnień odnośnie przetargu udziela Dział Zakupów Dyrekcji, ul. Senatorska Nr. 14, III-cie piętro, w godzinach biurowych, gdzie będzie można przejrzeć warunki przetargu, warunki techniczne i wzór umowy i gdzie będzie można otrzymać wykaz cegły do napisania oferty.

Wadium w wysokości zł. 2.000 należy złożyć w kasie Dyrekcji.

Ofertę z dołączonym kwitem na wniesione wadium, należy złożyć w Dziale Zakupów Dyrekcji do dnia 20 lutego 1930 r., do godziny 12-tej w południe. Po upływie tego terminu, złożone oferty będą nieważne.

Dyrekcja zastrzega sobie prawo:

- 1) Wyboru firmy według swego uznania,
- 2) powiększenie lub zmniejszenie obstalunku (plus minus 50%)
- 3) podział dostawy pomiędzy kilka firm,
- 4) unieważnienie przetargu.

PRZETARG.

Dyrekcja Poczty i Telegrafów w Warszawie ogłasza przetarg publiczny na wykonanie instalacji światła elektrycznego i przewodów zasilających dla ogrzewnic w Urzędzie pocztowo-telegraficznym Warszawa 2 przy ul. Chmielnej 53a.

Warunki przetargowe, techniczne, oraz wykonania, jak również wzór umowy i plany projektowanych robót można przejrzeć w Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Warszawie, Oddział Gospodarczy, Plac Napoleona 10, pokój Nr. 3, codziennie w godzinach od 9-tej do 14-ej, gdzie jednocześnie nabyć można ślepe kosztorysy w cenie 1 zł za egzemplarz.

Wypełnione cenami ślepe kosztorysy, z dowodem złożenia w Kasie Głównej Urzędu Pocztowego Warszawa 1 wadium w wysokości 5% zgłoszonej sumy, w zapieczętowanych lakowymi pieczęciami kopertach z napisem: oferta na instalację światła elektrycznego w budynku u. p. t. Warszawa 2 należy składać do dnia 25 lutego 1930 r. włącznie do godz. 10 rano do skrzynki ofertowej znajdującej się w Oddziale Gospodarczym Dyrekcji, pokój Nr. 3.

Dyrekcja zastrzega sobie prawo przejęcia oferty w całości lub części, wyboru firmy według swego uznania, wrzucie całkowitego unieważnienia przetargu.

Za Prezesa Dyrekcji
(—) A. Haas
Naczelnik Wydziału.

PUBLICZNY PRZETARG OFERTOWY

ogłasza Kierownictwo Budowy Gmachu Ministerstwa Robót Publicznych, Warszawa, ul. Chałubińskiego 4, na dostawę i montaż żelaznego komina średn. 85 cm., wysokości 37,50 m., dla centralnego ogrzewania. Bliższe informacje w Monitorze Polskim z dnia 31 stycznia i 7 lutego 1930 r.

Kierownik Budowy:
(—) Inż. Witold Jakimowski.

Wojskowy Zakład Zaopatrzenia Intendenckiego i Taborowego w Warszawie zwraca uwagę na mający się odbyć w dniu 17 lutego 1930 r.

PRZETARG PUBLICZNY

na dostawę około:

4.300 mtr. sukna granatowego mundurowego szerok. 142 cm.
9.000 mtr. sukna granatowego mundurowego szerok. 152 cm.
4.900 mtr. sukna granatowego płaszczonego szerok. 142 cm.
a ponadto dla Głównej Komendy Policji Państwowej
70.000 mtr. sukna granatowego mundurowego
3.500 mtr. sukna granatowego na czapki i
600 mtr. sukna niebieskiego na dystynkcję. Szczegóły przetargu ogłoszono w Monitorze Polskim Nr. 24 z d. 30. I. r. b. oraz „Polsce Zbrojnej” Nr. 29 z d. 30. I. r. b.

OGŁOSZENIE.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Wilnie ogłasza przetargi ofertowe: na dzień 25 lutego 1930 roku na dostawę

łopat odśnieżnych 9.000 szt.
i na dzień 28 lutego 1930 roku na dostawę
zasłon odśnieżnych 25.000 szt.
kolików do zasłon odśnieżnych 25.000 szt.

Szczegóły w wydziale zasobów Dyrekcji Okr. K. P. w Wilnie, ul. Słowackiego 2, III piętro, pokój Nr. 38.

PRZETARG

Komitet Likwidacyjny Państwowych Zakładów Granicznych Min. Skarbu (Warszawa, Al. Jerozolimska 91) ogłasza na dzień 6 marca r. b. o godz. 17-tej

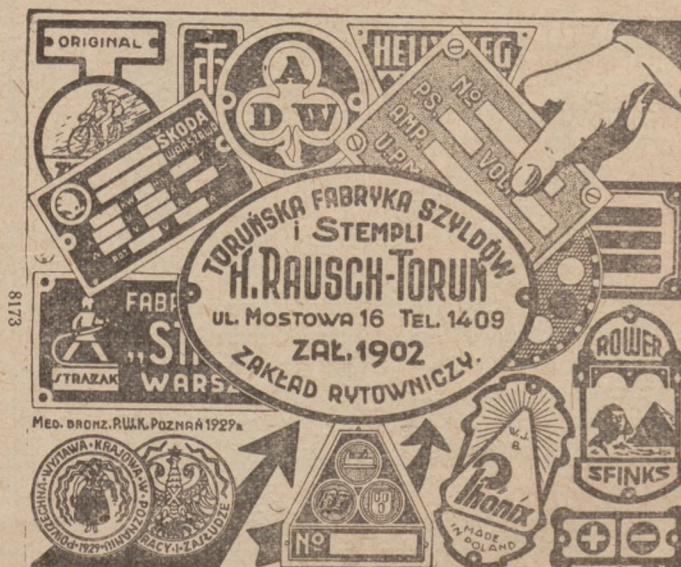
PRZETARG OFERTOWY I USTNY

na sprzedaż:

1. Pomocniczych maszyn drukarskich.
2. Mebli fabrycznych używanych.
3. Urządzenia żłóbka dla niemowląt.

Powyższe przedmioty wystawione na przetarg oglądać można codziennie w Składzie P. Z. G.

Informację udziela Komitet Likwidacyjny tel. 48-49.



DOSTAWA KŁOCKÓW HAMULCOWYCH.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Poznaniu rozpisuje przetarg publiczny na dostawę 500 ton klocków hamulcowych parowozowych i wagonowych według warunków technicznych zatwierdzonych przez M. K. w dniu 26. 3. 1927 r.

Dyrekcja może dać, jako pewien ekwiwalent, złom starych klocków w ilości zamawianych klocków.

Dokładne rysunki, warunki techn., i warunki ewentualnej dostawy złomu otrzymać można w Wydziale Zasobów D. O. K. P. pokój Nr. 408.

Dostawę klocków należy rozpocząć od kwietnia po najmniej 75 ton miesięcznie. Oferta na całą lub częściową dostawę z podaniem jednej stałej ceny za 1 kg. włącznie modelu dla wszystkich gatunków klocków franco wagon stacja P. K. P. normalnotorowa (stację koniecznie wymienić) należy w zapieczętowanej (jednej) kopercie firmowej z napisem wskazującym zawartość, włożyć do koperty bez firmy i nieprzejrzystej, zapieczętować i nadesłać do Dyrekcji lub złożyć do skrzynki ofertowej w przedsiönku gmachu Dyrekcji, najpóźniej do dnia 28. 2. 1930 r. godzina 12, gdyż w tym dniu o godzinie 13-ej nastąpi otwarcie ofert w gmachu Dyrekcji pokój 408. Koperta bez firmy winna być zaopatrzoną w napis „Zgłoszenie na dostawę klocków hamulcowych do przetargu Nr. 67“.

Cena winna być wyrażona w złotych obiegowych, cyfrowo i słownie. Do oferty należy dołączyć kwit którejkolwiek Kasy Dyrekcyjnej lub państwowej na złożone wadium w wysokości 2 proc. wartości ofiarowanego materiału — obiektu. Nienadesłanie wadium spowoduje bezwzględne odrzucenie oferty.

Oferta wiąże oferenta do dnia 28. 3. 1930 r. O ile oferent tego terminu nie może akceptować, to należy termin ważności oferty ustalić. W razie nieuwzględnienia oferty wadium zwraca się. Natomiast wadium przypada na rzecz Skarbu Państwa i to niezależnie od prawa dochodzenia szkody, w razie cofnięcia oferty w czasie rozprawy ofertowej, jak również w wypadku odmowy wykonania zamówienia po przyjęciu przez Dyrekcję oferty w terminie przewidzianym przetargiem.

Pierwszeństwo otrzymania zamówienia dostaw przy równych cenach mają firmy, popierające pracę Polskiego Komitetu Normalizacyjnego i które mogą się wykazać zaświadczeniem tego Komitetu. Zaświadczenia o popieraniu prac Komitetu Normalizacyjnego winny firmy dołączyć do oferty. W razie przyjęcia oferty przez Dyrekcję złożone wadium winno być przy zawarciu umowy uzupełnione do 5 proc. kaucji.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych zastrzega sobie prawo unieważnienia przetargu bez podania powodów, zamówienia częściowo u kilku oferentów, oraz prawo wyboru dostawcy bez względu na cenę.

Oferty nie odpowiadające warunkom niniejszym nie będą rozpatrywane, a oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Śląski Urząd Wojewódzki rozpisuje ofertowy pisemny

PRZETARG PUBLICZNY

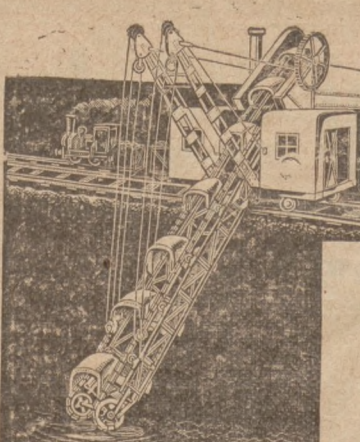
na wykonanie około 500.000 m² powierzchniowego maziowania na długości około 80 km. dróg na terenie Województwa Śląskiego z terminem składania ofert do dnia 24 lutego 1930 r. do godz. 12-tej.

Bliższe szczegóły przetargu są ogłoszone w Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego Nr. 4.

Za Wojewodę:

mż. H. Zawadowski m. p.

Naczelnik Wydziału Robót Publicz.



Born & Schütze

Toruń-Mokre

Założ. w roku 1856
Adres telegraf.: Born
Tel.: Toruń 3 i 182
Żyro-konto:
Bank Polski w Toruniu

Bagry - Czerpaki Pogłębiacze pływające i lądowe Elewatory. Bagry specjalne Urządzenia transportowe Konstrukcje żelazne, zbiorniki, odlewy maszynowe i specjalne, odlewy budowlane Rusztta wszelkich systemów Kotły parowe Lokomobile przemysłowe

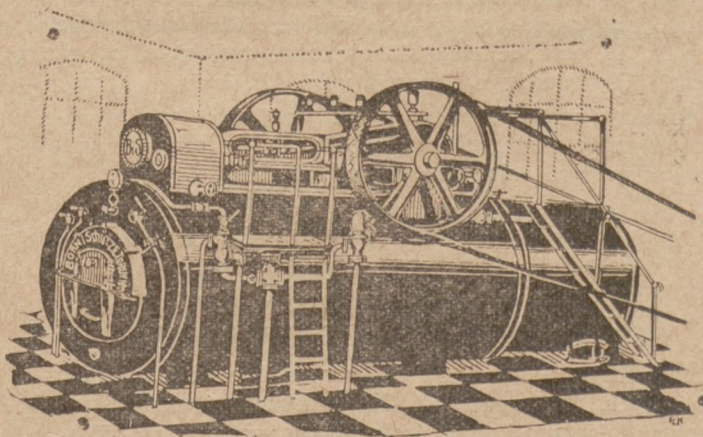
na przegrzaną parę do 300 KM. najnowszego systemu z stawidłem suwakowo-tłokowym i płaskim regulatorem osiowym z podgrzewaczem dla wody parą odchodową, z kondensacją lub bez, z jednym lub z dwoma cylindrami

PALENISKA

8510

dla mniej wartościowego opalu

Wyzyskanie ciepła pary odchodowej



Born & Schütze

Fabryka maszyn i kotłów, odlewnia żelaza i stali

PRZETARG.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Katowicach ogłasza przetarg publiczny na roczną dostawę klocków hamulcowych dla parowozów i wagonów różnych typów, według warunków technicznych obowiązujących na P. K. P. w ilości około 1.500.000 kg.

Oferty należy składać do dnia 28 lutego 1930 r. do godziny 12-tej w podwójnej zapieczętowanej i załakowanej kopercie z napisem: „Oferta na dostawę klocków hamulcowych na dzień 28 lutego 1930 roku”.

Otwarcie ofert nastąpi tegoż dnia o godzinie 12-tej w pokoju 311 D. O. K. P. Katowice.

Do oferty należy dołączyć pokwitowanie Kasy Głównej D. O. K. P. na wpłacone wadium w wysokości 3 proc. wartości zaoferowanego materiału. Oferty bez złożonego wadium rozpatrywane nie będą.

Warunki dostawy zawierające bliższe szczegóły wydaje Wydział Zasobów D. O. K. P. w Katowicach, pokój 311, bezpośrednio lub pocztą za nadesłaniem opłaty pocztowej i złożeniem 2,— zł. za druki.

Dyrekcja Okręg. Kolei Państwowych w Katowicach.

Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach ogłasza ofertowy

PRZETARG PUBLICZNY

na urządzenie:

1. instalacji centralnego ogrzewania
2. instalacji sanitarnych

w Zakładzie Głuchoniemych w Lublińcu z terminem wniesienia ofert do dnia 25 lutego br. godziny 11-tej.

Bliższe szczegóły przetargu podane są w Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego Nr. 4 oraz na tablicy Wydziału Robót Publicznych, gmach Wojewódzki, IV piętro w Katowicach.

Za Wojewodę:

Inż. Osiewski m. p.

w z. Naczelnika Wydziału Robót Publicznych.

Śląski Urząd Wojewódzki — Wydział Robót Publicznych — rozpisuje niniejszem

KONKURS.

na szkicowy projekt „Muzeum Śląskiego” w Katowicach z terminem nadsyłania prac na dzień 8 kwietnia godz. 13-ta do kancelarii Wydziału Robót Publicznych (pokój Nr. 805).

Za 3 prace, uznane za najlepsze przez Sąd Konkursowy wyznacza się nagrody:

I nagroda	15.000 zł
II nagroda	10.000 zł
III nagroda	5.000 zł

Oprócz powyższych nagród przewiduje się ewentualne zakupy za łączną kwotę 5000 złotych.

Program i warunki konkursu oraz plan sytuacyjny można otrzymać w kancelarii Wydziału Robót Publicznych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach za opłatą 10 złotych.

Za Wojewodę:

Inż. Zawadowski m. p.

Naczelnik Wydziału Robót Publicznych.

PRZETARG

na sprzedaż 2.178.75 m³ drewna użytkowego i 101.17 m³ drewna fornierowego z Nadleśnictw Radom i Małomierzyce odbędzie się dnia 19 lutego 1930 roku, o godzinie 12-tej, w lokalu Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, przy ul. Lubelskiej 53.

Informacyj udziela Dyrekcja L. P. w Radomiu oraz wymienione Nadleśnictwa.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu.



Zegary kontrolne robotnicze „Univera“
Brünsch & Co. Wiedeń IX
WIEN IX, Kolingasse 10a 8488

OGŁOSZENIE LICYTACJI.

Magistrat król. stol. miasta Lwowa ogłasza przetarg ofertowy na sprzedaż drewna użytkowego dębowego w rewirze Brzuchowice-Hološko oddział 29a, od st. kolejowej 4 km. w ilości około 700 m. sześć. na piłu.

Oferty pisemne w zamkniętych kopertach z podaniem ceny jednostkowej oraz dowodem złożenia w Kasie miejskiej wadium w wysokości 10% oferowanej ceny kupna, należy wnieść do Zarządu dóbr miejskich, Ratusz I. p. do dnia 17 lutego 1930 roku do godziny 12-tej w południe, poczem nastąpi komisyjne otwarcie ofert i ewentualny przetarg ustny.

Magistrat zastrzega sobie prawo dowolnego wyboru oferenta i nieprzyjęcia żadnej oferty bez podania powodu.

Komisarz Rządu

p. o. Prezydenta miasta Lwowa
 Prof. Dr. Otto Nadolski.

Dyr. O. K. P. we Lwowie ogłasza

PRZETARG PUBLICZNY

na sprzedaż rozmaitych starych materiałów znajdujących się na składzie w Magazynach Zasobów we Lwowie, w Przemyśle i w Stryju, jako też w gmachu Dyrekcji Okręg. Kol. Państw. we Lwowie.

Termin wniesienia oferty upływa z dniem 26. II. 1930 godzina 12-ta w południe. Otwarcie ofert, przy którym oferenci mogą być obecni, odbędzie się dnia 27. II. 1930 o godz. 10-tej rano w gmachu Dyr. Okręg. Kol. Państw. biuro Nr. 120. Formularzy ofert, jako też bliższych informacji udziela Wydział Zasobów Dyrekcji.

Szczegóły przetargu zamieszczone są w „Monitorze Polskim” Nr. 27 z dnia 3 lutego 1930 r.



8433

OGŁOSZENIE PRZETARGU PUBLICZNEGO.

Dyrekcja Okręgowa Kolej Państwowych w Stanisławowie rozpisuje publiczny przetarg na dostawę 31.000 m³ żwiru tłuczonego i 12.000 m³ żwiru rzeczno.

Termin wnoszenia ofert upływa dnia 14 lutego b. r. o godz. 12-tej.

Bliższych wyjaśnień zasięgnąć można w Wydziale Zasadów Dyrekcji Stanisławowskiej, gdzie też otrzymać można formularze ofertowe a to bezpośrednio lub pocztą za nadesłaniem należytości na porto.

Dyrektor Kolei Państwowych.

PRZETARG

na sprzedaż 1126.49 m³ dębiny użytkowej, w tem 164.48 m³ dębiny fornierowej i 149.43 m³ dębiny dyktowej z Nadleśnictw Jedlnia, Kozienice i Zagożdżon odbędzie się dnia 17 lutego 1930 roku, o godz. 12 w lokalu Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, przy ul. Lubelskiej 53.

Informację udziela Dyrekcja L. P. w Radomiu, oraz wymienione Nadleśnictwa.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu.

KONKURS.

Straż Pożarna w Wilczynie, powiatu słupeckiego ogłasza konkurs na wykonanie robót ciesielskich, stolarskich i dekarzskich z materiału przedsiębiorcy na budującym się gmachu strażackim w Wilczynie.

Zgłoszenia przyjmuje i informację udziela Zarząd Wilczyńskiej Ochotniczej Straży Pożarnej w Wilczynie.

PRZETARG

na odmalowanie kościoła w Rososzycy, pow. Ostrow — ogłasza Dozór Kościelny i prosi interesentów o nadesłanie ofert, kosztorysów i rysunków w przeciągu jednego miesiąca od ukazania się ogłoszenia.



Zakład ślusarsko-kowalsko-mechaniczny i wytwórnia siekier
Firma istnieje od roku 1910 **Józefa Tumanisa** Firma istnieje od roku 1910
WILNO, ul. Nowogrodzka, róg Makowej 64

Przyjmuje wszelkie roboty i reperacje w zakresie ślusarsko-kowalsko-mechanicznym. 8518

Specjalność zakładu: wyrób siekier.

Sekiery wyrabia się ze specjalnej stali, odpowiedniego gatunku. Nadają się one do robót ciesielskich, stolarskich oraz do robót gospodarczych. Sprzedaż hurt. i detal. Na żądanie wysyła się wzory.

WYTWÓRNIĄ WYROBÓW ŻELAZNYCH S. UNIERZYSKI

WOJKOWICE KOMORNE

poczta Grodziec k. Będzina — Telefon Będzin 609

Masowa produkcja wyrobów kowalskich
w jaknajszerszym zakresie wraz z ich
mechaniczną obróbką. 8517

CZĘŚCI ZAMIENNE DLA KOPALN.

Wozy górnicze oraz koleby wywrotowe wszelkich typów

Parową maszynę

prawie nową, Hallesche Maschinenfabrik, zbudow. 1925 r., 70 km. 60 obr. 12 Atm. 8456

Dynamo S. Schuckert, pr. stały, 500 wolt. 120 kw. 1050 obr.

"	"	"	230	"	154	"	1100
"	"	"	230	"	75	"	550
"	Poege	"	230	"	26	"	1200
"	A. E. G.	"	2 x 230	"	15	"	1400
"	B. Boveri	"	230	"	10	"	1350
"	S. Schuckert	"	115	"	90	"	600
"	Poege	"	115	"	42	"	800
"	A. E. G.	"	115/160	"	30	"	1350

"	"	"	220	"	187	km.	850
"	"	"	220	"	100	"	500
"	Poege	"	220	"	30	"	1000

Powyzsze nowoczesne maszyny, oraz mniejsze dynamo i motory prądu stałego na 110, 220, 440 wolt, sprzeda

lnż. Józef Binder. Kraków. Gertrudy 23.

Z powodu powiększenia Elektrowni sprzedaje Magistrat miasta Gniewkowa (Wlkp.) mało używany

silnik na gaz ssany

o sile 40 K. M. z kompletnem urządzeniem, bez kompresora, fabrykatu firmy Deutz, za 10.000 zł. Silnik jest w pełnym ruchu. Oferty należy składać do Magistratu do 20 lutego rb.

Burmistrz:

8464

Pyka

Do sprzedania

2 lokomotywy

3 osiowe, używane, w dobrym stanie, o sile 40 K. M., fabryki Krauss & Comp. wagi w stanie czynnym 8 ton, z przyczepnym 2 osiowym tendrem o pojemności 2000 l. wody, 1200 kg. węgla, wagi w stanie czynnym 5,2 ton na tor 600 m/m.

1 obrotnica, długości 6,20 m, rozpiętość 600 m/m.
1 prasa hydrauliczna do naciskania kół.

8465

Kolej Powiatowa w Żninie

Okazyjnie do sprzedania!

Kompletne urządzenie elektrowni będącej w ruchu

składającej się z:

1. Motor „Ursus“ 40 x 50 KM., ilość obrotów 210, Dynamo Simens Schuckert 255 Amp, 110 Wolt, obrotów 1040.
2. Motor „Ursus“ 40 x 45 KM., ilość obrotów 210, Dynamo „Ganz“ 250 Amp., 120 Wolt, obrotów 1200.
3. Bateria akumulatorów 60 szt., 72 Amp.

Maszyny mało używane. Zgłoszenia przyjmuje

LUBELSKI SYNDYKAT ROLNICZY

Spółka Akcyjna

w Lublinie, ul. Krakowskie Przedmieście 64.

Dnia 25. I. 30 r

8461



OKAZJA!

Mamy do oddania natychmiast ze składu naszego w Poznaniu używane, lecz gruntownie wyremontowane (z gwarancją)

Lokomobile

1. Lanz, Mannheim, nr. 35604, 10 atm., r. b. 1914, ca 10 K. M. nom.
2. Marshall Sons, nr. 28830, 6 atm., r. b. 1897, ca 10 K. M. nom.
3. Cegielski, Poznań, nr. 566, 10 atm., r. b. 1905, ca 10 K. M. nom.
4. Flöther, nr. 1080, 7 atm., r. b. 1898, ca 10 K. M. nom.
5. Garrett Smith, nr. 7210, 8 atm., r. b. 1906, ca 10 KM. nom.
6. Niebaum & Gutenberg, 7 atm., r. b. 1903, ca 8 KM. nom.
7. Güttler & Co., nr. 351, 7 atm., r. b. 1901, ca 12 KM. nom.
8. Epple & Buxbaum, nr. 748, 6 atm., r. b. 1895, ca 8 KM.
9. Ransomes, nr. 11726, 6 atm., r. b. 1893, ca 12 K. M.

Lokomobile

niewyremontowane (bez gwarancji)

10. R. Wolf, nr. 989, 7 atm., r. b. 1882.
11. Garret Smith, nr. 5258, 7 atm., r. b. 1904.
12. Badenia, nr. 1521, 6 atm., r. b. 1899.
13. Turner, nr. 1016, 5 atm., r. b. 1882.
14. Clayton Shüttlerworth, nr. 20982, 4 atm., r. b. 1885.
15. Förster, nr. 1194, 5 atm., r. b. 1884.
16. Garreth, nr. 664, 4 atm., r. b. 1874.
17. Robey, nr. 7854, 4 atm., r. b. 1883.
18. M. Kir, Allamnastutak, przemysłowa stacjon. nr. 1961 r. b. 1896, 12 atm., pow. ogrzew. 46,604 m², ca 100 KM.

Młocarnie motorowe i parowe

gruntownie wyremontowane, z gwarancją do natychmiastowego użytku.

19. Flöther Q. A. 3. nr. 2591, 58 × 23"
20. Lanz, Mannheim, nr. 4770, 60 × 24"
21. Lanz, Mannheim, H. K., 60 × 22"
22. Lanz, Mannheim, 60 × 24"
23. axmann, nr. 2450, 66 × 24"
24. Standardwerk W. Schulze, Hannover, 70 × 16"
25. Ruston Proctor, nr. 18540, 66 × 24"
26. Bomforda, nr. 11576, 60 × 24"

Niewyremontowane

27. Marshall, nr. 8865, 60 × 24"
28. Standardwerk W. Schulze, Hannover, marki L. M. 6. nr. 1868, 66 × 18"

Maszyny parowe

29. leżąca Twerdy Bielitz, 8 KM.
30. leżąca Alborn-Hildesheim, 8 KM.
31. leżąca Schoenemann u. Co., 20 KM.
32. leżąca Laass u. Co., 35 KM.
33. stojąca 4—5 KM., fabrykat nleznany

8396

Traktory

34. 1 Deering 30 P. S.
35. 1 Fordson.
36. 1 Hansa Lloyd, ca 40 KM.
37. Lanz, Mannheim, Grossbulldogi oraz różne pługi przypne do traktorów.

Motory

38. Banach, benzynowe 1,5 KM.
39. Paul, Landsberg, 6 KM., benzolowy przewoźny.
40. Paulus, ca 8 KM.
41. Łódź motorowa, 10—12 osób, benzynowa.

Prasy do słomy

42. Schulz, Magdeburg, na sznurek.
43. Lanz Mannheim, na drut.

Oprócz tego mamy do oddania korzystnie z naszych składów różne kotły, pompy mechan., prasy do torfu, maszyny ceglaniarskie itd.

NITSCHÉ i S-ka

Fabryka Maszyn, Poznań, Kolejowa 1-3. Tel. 6043, 6044, 6906

MAGIEL PAROWA (KALANDER)

5 walcowa w zupełnie dobrym stanie, z nowym motorem elektrycznym, dla pralni mechanicznych, szpital, koszar etc. — 3 amerykańskie 3 walcowe maszyny do prasowania kołnierzy

tanio na dobrych warunkach do sprzedania.

Maszyny można oglądać w ruchu. Zapytania pod „Magiel” skierować do Biura ogłoszeń Stattera, Kraków, Rynek 8. 8509

Okazyjnie sprzedam

2 nowe młyny tarczowe

(Schlagmashinen), fabryki Kruppa, N1 i N3 o średnicy tarcz 600 mm i 1000 mm do mielenia tonu, farb, kredy, cukru, kakao itp. 1 używaną „Cy” prasę o podwójnym działaniu (do garnków). 8502

W. Kusiński, Warszawa, Furmańska 14 m. 20, tel. 55-41

Okazyjnie sprzedam

50 kg. stali szybko tnącej, niemieckiej, angielskiej. Gryzy szybko tnące, szwedzkie, moduł 6—8. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego pod nr. 8425.

TOKARNIE nową 1 mtr. do metali, aparat do wulkanizowania, tłocznice do metalu, liwarki, żelazny basen na 1000 litr. sprzeda 8500
Poznań, ul. Przemysłowa 33.

Sprzedaz taboru kolejowego:

około 7 km. toru kolejowego, 600 mm. rozpiętości z szyn 65 mm., 70 mm i 80 mm. na żelaznych podkładach, zwrotnice, rozjazdy, śruby, łasze, haki do szyn, szyny luźne, 2 parowozy na tor 600 mm., 200 par wózków leśnych na tor 600 mm., urządzenie kuźni polowej, komplety narzędzi i materiały pomocnicze. Wszystko używane, lecz w dobrym stanie. Sprzedaż może nastąpić w całości lub częściowo w firmie 8501

„HUTNIK”, Warszawa, Sienna 88 m. 139.

Do sprzedania:

1) Silnik gazowy

fabryki „Winterthur”, mocy 120 KM., kompletny z gazownią, w ruchu.

2) Lokomobila Wolfa

stała, 35 KM., para przegrzana, 12 atm.

3) Prądnica

pr.: stał. 220 V., 4,2 KW., Ganz-Budapeszt.

Informacje pod adresem:

8467

TOMASZÓW-MAZOWIECKI, skrzynka pocztowa Nr. 70.

Sprzedamy z powodu powiększenia naszej
cegielni tanio, w dobrym stanie, następu-
jące maszyny:

8485

lokomobile

Lanza 25 K. M., rok budowy 1889, 6 atm.

prasę do wyrobu cegieł

stojącą, wydajności około 1300 sztuk na godzinę

prasę do wyrobu drenów i dachówki

wydajności 700 sztuk 2" drenów na godzinę

Mamy zapotrzebowanie na lokomobile nowoc. 50 do 80 KM.

Parowa Cegielnia, Kobierno pod Krotoszymem

Motor Diesla

jak nowy, 25 P. S., z powodu tego, że jest za słaby dla
nas, sprzedamy natychmiast nadzwyczaj tanio. 8452

Dom. Mariensee W. m. Gdańsk.

Poszukuje się wspólnika

z kapitałem 15—20 tysięcy zł. dla przedsiębiorstwa handlowego
maszyn rolniczych z dobrą i zaprowadzoną klientelą w Po-
znańskim i na Pomorzu. Pierwszeństwo mają: młodszy kupiec
z doświadczeniem w branży lub rolnik ze znajomością języka
polskiego i niemieckiego w słowie i piśmie. Oferty uprasza się
do administracji niniejszego pisma pod nr. 8401 8401

Przedstawicielstwa

branży żelazno-technicznej poszukuje na Warszawę
i województwo warszawskie. Posiadamy biuro i składy w cen-
trum, kompletna znajomość rynku, stosunki w sferach han-
dlowych, przemysłowych i Instytucjach Państwowych. Oferty
pod „Solidny Dom Handlowy” do Biura Ogłoszeń
T. Pietraszek, Marszałkowska 115, Warszawa. 8477

Ekspedjent magazynier

z branży żelaza, młodszy, biegły w polskim i niemieckim,
z dobrymi świadectwami. poszukuje od 1. IV. b. r. po-
sady jako ekspedjent lub magazynier. Łaskawe zgło-
szenia proszę skierować do administracji „Rynku Meta-
lowego i Maszynowego” pod 8514

Przemysłowiec

wieku lat 34, energiczny, organizator, w zakresie
elektro-mechaniki i elektromedycyny — specjalista, posia-
dający wpływ na personel, przyjmie odpowiedzialną posadę
na stanowisko dyrektora lub kierownika fabryki. Łaskawe
oferty sub. „Pionier” Biuro Ogł. T. Pietraszek,
8470 Warszawa, Marszałkowska 115.

„R. Met.”

WARUNKI DLA INSEKTOFIDÓW I ABONENTÓW.

CENY OGŁOSZEŃ: $\frac{1}{4}$ str. 150 zł, $\frac{1}{2}$ str. 80 zł, $\frac{3}{4}$ str. 45 zł, $\frac{1}{8}$ str. 25 zł, $\frac{1}{16}$ str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II.
i IV. str. 50%, na III. str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autotypu z wy-
raźnych fotografii po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy
oblicza się w markach niemieckich. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejszem wykonania zleceń i za-
płaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi
sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

KUPNA

Maszyny i aparaty do wyrobu **siatek mate-
racowych** w dobrym stanie kupię.
Oferty pod nr. 8506 do Adm. „Rynku Met. i Maszynowego”.

Poszukuję kupna używanej, lecz dobrze utrzymanej
blotniarki (Filter Schlammpresse)
Oferty z podaniem ceny i dokładnym opisem uprasza
Józef Rehse, Gdańsk, Steindamm 21. 8489

Tokarki rewolwerowe

dla śrub do 1 $\frac{3}{4}$ ", również

tokarki z wrzecionem pociągowym

o długości toczenia do 2000 mm.

i do 200 mm. wysokości kłód,

kilka uchwytów

wszystko tylko w bardzo dobrze utrzymanym
stanie kupimy.

Oferty i odbitki katalogowe, wszystkie dane techniczne, wagę
oraz rok budowy do adm. „Rynku Metal. i Masz.” pod nr. 8480

Stare płyty akumulatorowe, szlam, i wszelkie stare metale

kupuje

T. Bielawski, Poznań,

Bukowska 33. — Telefon 6418.

8062

Poszukuje się kupna
ca. 1000 mtr. liny stal. używanej na okólniki
do koni. Wyczerpujące
oferty uprasza Admin. „Rynku Met. i Masz.” pod nr. 8487.

Traktor

używany w dobrym
— stanie kupi —

Inż. Bolesław Słowik, Lwów, Żółkiewska 94

8123

Tokarni

używanej 2 m. w dobrym stanie,
poszukuje się celem kupna
5124 natychmiast. Łask. oferty z podaniem ceny do:
A. Freft, Działdowo, Pom., Rynek 1.

Łamacz kamieni

o wydajności 8—12 m³ na godzinę używany kupi

Dyckerhoff i Widmann Sp. Akc.

Katowice, ul. Kościuszki 12.

8476